

Eesti Kultuurkapitali rahastamispraktikate analüüs

2018

Uuringu tellis Eesti Kultuurkapital.

Autorid:

Jane Ester, Poliitikauuringute Keskus Praxis

Andi Kiissel, Poliitikauuringute Keskus Praxis

Poliitikauuringute Keskus Praxis on Eesti esimene sõltumatu, mittetulunduslik mõttekeskus, mille eesmärk on toetada analüüsile, uuringutele ja osalusdemokraatia põhimõtetele rajatud poliitika kujundamise protsessi.

praxis
mõttekoda

Poliitikauuringute Keskus Praxis

Tartu mnt 50, V korrus

10115 Tallinn

tel 640 8000

www.praxis.ee

praxis@praxis.ee

Väljaande autoriõigus kuulub Poliitikauuringute Keskusele Praxis. Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Ester, Jane ja Kiissel, Andi 2018. Eesti Kultuurkapitali rahastamispraktikate analüüs. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.

ISBN [sisesta number]

Lühituvustus

Antud töö peamine **eesmärk** on analüüsida Eesti Kultuurkapitali rahastamispraktikaid rahvakultuuri, spordi ja kehakultuuri, näitekunsti ning kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitalides, samuti Tartu ja Järva maakondlikes ekspertgruppides. Uuritavaks küsimuseks oli, kas ja kui palju erineb toetuste andmise praktika sihtkapitalide ja maakondlike ekspertgruppide vahel (võttes aluseks m.h taotluste, lepingute, taotletavate ja eraldatavate toetussummade mahu), samuti, kuidas on praktika perioodi jooksul muutunud (s.o 2011-2017), millised on rahastamisprioriteedid jne.

Peamiste meetoditena kasutati töös dokumendianalüüsi, kirjeldavat statistilist analüüsi ning poolstruktureeritud intervjuusid vaatluse all olevate sihtkapitalide/ekspertgruppide esindajatega. Dokumendianalüüs keskendus rahastamiskordadest ja arengukavade tulenevate rahastamisprioriteetide analüüsile, kirjeldava statistika eesmärk oli saada ülevaade, kuidas taotluste ja toetuste mahud vaadeldaval perioodil ning sihtkapitalide/ekspertgruppide lõikes erinevad. Poolstruktureeritud ekspertintervjuude kaudu sooviti mõtestada statistilise analüüsi tulemusi ja uurida lähemalt, kellele ja millistel kaalutlustel sihtkapitalidest/ ekspertgruppidest toetatakse, keda mitte.

Töö leidis aset jaanuar – juuni 2018.a.

Peamiste tulemustena nähtus analüüsist, et KULKA roll valdkondade rahastamisel on väga oluline – seda vaadates nii rahastamise mahtusid, mis konkreetsetesse valdkondadesse läinud on, kui ka sihtkapitalide esindajate hinnanguid. Valdkonniti ja piirkonniti on olemas küll alternatiivsed väiksemad toetajad (KOV-id, KOP, HMN), kuid nende poolt antav rahastus on üldjuhul väike ja nad ei tegele valdkondade süstemaatilise arendamise ning rahastamisega.

Järelduste tegemisel on oluline arvesse võtta, et **KULKA sihtkapitalid ja nendega seotud valdkonnad, samuti MEG-id**, on oma taustalt (s.h taotluste ja otsuste arvude, valdkondade ja sihtrühma mitmekesisuse jne poolest) **üsna erinevad**. Näiteks näitekunsti sihtkapital on kitsama fookusega (toetades vaid professionaale), valdkond pigem selge ja aktiivsemad tegijad hindajatele teada. See võimaldab valdkonna arendamisele läheneda süsteemsemalt ning lihtsamini seada rahastamisprioriteete, mis valdkonna arendamisele kaasa aitavad. Teistsuguse ülesehitusega on rahvakultuuri, kunsti ja spordi valdkonnad. Spordi ja rahvakultuuri sihtkapitalid on laiema fookusega, toetades ka harrastajaid. Lisaks koondab rahvakultuuri sihtkapital enda alla mitmeid alavaldkondi (muusika, film jne), mis teeb sihtkapitali töömahu kordades suuremaks ja taotluste läbi töötamise keerukamaks. MEG-ide puhul avaldub nende erinevus ka konkreetse meetoodilise piiranguna. **Kuivõrd Järva MEG-is oli valim (s.t taotluste ja otsuste arv) väga väike, siis tuleb arvestada, et igasuguse statistilise analüüsi puhul on siin oht tõlgendada andmeid valesti.**

Analüüsist nähtub, et **kõige rohkem taotlusi ja otsuseid tehakse rahvakultuuri sihtkapitalis**. Kõige suuremad eraldatud toetussummad on aga spordi ja kehakultuuri sihtkapitalis. Suurem tõenäosus toetust saada on samuti rahvakultuuri sihtkapitalist, väikseim spordi sihtkapitalist.

Vaatluse all olevad MEG-id eristuvad teineteisest ennekõike taotluse ja sõlmitud lepingute mahtude poolest. Järva MEG-is taotluste ja lepingute arv ligi kaks korda väiksem, kui Tartu MEG-is. Väiksema arvu taotluste tõttu on Järva MEG-ist ka oluliselt tõenäolisem taotlusele toetust saada. Rahastamisprioriteetide poolest on mõlemad MEG-id aga sarnased – toetuse andmise peamine kriteerium on, et läbiviidav projekt või sündmus oleks seotud konkreetse maakonnaga, s.t kas toimuma maakonnas kohapeal või esindama maakonda väljaspool. Kõige rohkem on mõlemas maakonnas rahastatud spordi ja rahvakultuuriga seotud sündmusi – Tartu maakonnas veidi rohkem sporti kui rahvakultuuri, Järva maakonnas, vastupidi, natuke rohkem rahvakultuuri kui sporti.

Kui vaadata, **mida on KULKA sihtkapitalidest otsustatud rahastada või mitte-rahastada**, siis selle osas ei ole kaugeleulatuvaid järeldusi võimalik teha, sest paljudel juhtudel puudub andmebaasis nende otsuste puhul taotluse eesmärk/selgitus, samuti toetuse andmisest keeldumise selgitus (s.h on need sisestatud vabatekstina), mistõttu pole neid võimalik kvantitatiivselt analüüsida.

Hinnates nii rahastamiskordades tehtud muudatusi kui ka tuginedes intervjueeritavate nägemusele nähtub, et sihtkapitalide **toetuse andmise prioriteetidid vaadeldaval perioodil palju muutunud ei ole**. Valdcondade arengut suunavad rahastamisprioriteetidid, mis tulenevad strateegilistest dokumentidest, ühtivad formaalsel tasandil sihtkapitalide rahastamiskordades tooduga. Samas on nende omavaheline seos ebamäärane, kuna mõlemal juhul on eesmärgid ja prioriteetidid sõnastatud võrdlemisi üldiselt. Sellest tulenevalt on ka sihtkapitalide ekspertidel raske neile tuginedes taotlusi objektiivsetel alustel pingeritta seada. Strateegilistes dokumentides sisalduvatest eesmärkidest seetõttu eksperdid otsuse tegemisel otseselt ka ei juhindu. Eeldatakse, et arengudokumentides olevatest arengusuundadest on hindajad tulenevalt oma ekspertsusest nii ehk naa teadlikud. Samuti ei soovi sihtkapitalide esindajad hindamisprioriteete täpsemalt kirja panna, põhjendusel, et need ei pruugi alati kehtida ja sel moel oleks tegemist liiga jäiga raamiga, mis ei võimalda piisava paindlikkusega reageerida valdkonnas toimuvatele arengutele.

Täna on Võrdlemisi **raske hinnata, milline on riigi/ Kultuuriministeeriumi mõju ja rahaline panus KULKA rahastatavatesse valdkondadesse**, kuna puudub ühtne ülevaade Kultuuriministeeriumi kaudu tehtud kulutustest. Samuti ei ole need kulutused seostatavad KULKA-ga võrreldavate valdkondadega, s.t sport, kujutav kunst, rahvakultuur, näitekunst. Lisaks kajastuvad riigi tehtavad kulutused erinevates üksikdokumentides, kust tuleb vajalikud andmed analüüsimiseks ükshaaval välja otsida. Sellisel kujul on tegemist väga ajamahuka tööga, millega tekivad lisaks kvaliteediriskid, sest tagantjärele on raske hinnata, kas valdkonna rahastamisest on saadud täielik ülevaade.

Sisukord

Lühitutvustus	3
Sissejuhatus	7
1. METOODIKA.....	8
2. RAHASTAMISPRAKTIKATE ÜLDKIRJELDUS.....	10
2.1. TAOTLUSED	10
2.1.1. KVARTAALNE ARVESTUS: ESITATUD TAOTLUSED	13
2.2. TEHTUD OTSUSED	15
2.2.1. POSITIIVSED OTSUSED JA LEPINGUD.....	16
2.2.2. KEDA JA MIDA EI RAHASTATA? OTSUSTUSPROTSESS.	19
2.2.3. SÕLMITUD LEPINGUD: KVARTAALNE JAOTUS.....	23
2.3. TAOTLUSTE JA POSITIIVSETE OTSUSTE SUHE	24
2.4. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD	25
2.5. ERALDATUD TOETUSSUMMAD.....	28
2.6. TAOTLETUD JA TOETUSEKS ANTUD SUMMADE SUHE.....	31
2.7. TAOTLUSED JA TOETUSTE ANDMINE RAHASTAMISLIIKIDE KAUPA.....	33
3. PÜSITOETUSE SAAJAD.....	38
4. KULKA SIHTKAPITALIDE RAHASTAMISE VÕRDLUS KULTUURIMINISTEERIUMI RAHASTAMISEGA	40
5. RAHASTAMISPRIORITEEDID	46
5.1. SIHTKAPITALIDE RAHASTAMISPRIORITEEDID JA NENDE MUUTUMINE AJAS.....	46
5.1.1. RAHVAKULTUUR.....	46
5.1.2. KUNST	47
5.1.3. NÄITEKUNST	49
5.1.4. SPORT	49
5.2. JÄRVA JA TARTU MEG-i RAHASTAMISPRIORITEEDID.....	52
5.3. RAHASTAMISPRIORITEETIDE SEOSD VALDKONDLIKE STRATEEGILISTE EESMÄRKIDEGA	54
Kokkuvõte.....	58
Kasutatud kirjandus.....	61
LISA.....	63

Jooniste loetelu

JOONIS 1. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDES, 2011-2017	10
JOONIS 2. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017	11
JOONIS 3. TAOTLUSTE ARV TARTU JA JÄRVA MEG-IS VALDKONDADE LÕIKES, 2011-2017 KOKKU	11
JOONIS 4. TAOTLUSTE OSAKAAL, FÜÜSILISED JA JURIIDILISED ISIKUD.....	13
JOONIS 5. TAOTLUSTE KVARTAALNE JAOTUS SIHTKAPITALIDE LÕIKES.....	13

JOONIS 6. TAOTLETUD KOGUSUMMAD SIHTKAPITALIDES (KVARTALIS, 2011-2017 KOKKU)	15
JOONIS 7. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV, 2011-2017.....	16
JOONIS 8. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017.....	17
JOONIS 9. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV TARTU JA JÄRVA MEG-IDES, 2011-2017.....	18
JOONIS 10. POSITIIVSETE OTSUSTE OSAKAAL, JURIIDILISED JA FÜÜSILISED ISIKUD	19
JOONIS 11. TOETUSE ANDMISEST KEELDUVATE OTSUSTE OSAKAAL TAOTLUSTEST SIHTKAPITALIDE LÕIKES.....	20
JOONIS 12. TOETUSE ANDMISEST KEELDUVATE OTSUSTE ARV JURIIDILISTE JA FÜÜSILISTE ISIKUTE VÕRDLUSES, SIHTKAPITALIDE LÕIKES.....	21
JOONIS 13. LEPINGUTE KVARTAALNE JAOTUS SIHTKAPITALIDE LÕIKES	23
JOONIS 14. TAOTLUSTE JA LEPINGUTE SUHE SIHTKAPITALIDE LÕIKES	25
JOONIS 15. TAOTLUSTE JA LEPINGUTE SUHE, 2011-2017	25
JOONIS 16. KULKA SIHTKAPITALIDEST TAOTLETUD TOETUSSUMMAD, 2011-2017.....	26
JOONIS 17. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017	27
JOONIS 18. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD TARTU JA JÄRVA MEG-IS, 2011-2017.....	27
JOONIS 19. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD, FÜÜSILISED JA JURIIDILISED ISIKUD SIHTKAPITALIDE LÕIKES.....	28
JOONIS 20. KULKA TOETUSSUMMAD KOKKU, 2011-2017	29
JOONIS 21. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD JA ANTUD TOETUSED SIHTKAPITALIDE LÕIKES, KOKKU 2011-2017.....	29
JOONIS 22. LEPINGULISED TOETUSSUMMAD TARTU JA JÄRVA MEG-IS, 2011-2017	30
JOONIS 23. ERALDATUD TOETUSSUMMAD JURIIDILISTELE JA FÜÜSILISTELE ISIKUTELE, 2011-2017	31
JOONIS 24. LEPINGUTEGA RAHULDATUD TOETUSE OSAKAAL TAOTLETUD TOETUSSUMMADEST KULKA SIHTKAPITALIDES, 2011-2017	31
JOONIS 25. RAHASTAMISE MAHUD RAHASTAMISLIIKIDE LÕIKES, KULKA SIHTKAPITALID KOKKU (EUR)	34
JOONIS 26. PROJEKTITOETUSE TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017	35
JOONIS 27. ERALDATUD TOETUSSUMMAD KOKKU RAHASTAMISLIIGI LÕIKES (EUR)	36

Tabelite loetelu

TABEL 1. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDES (KESKMISELT VASTAVAS KVARTALIS).....	13
TABEL 2. TEHTUD POSITIIVSETE OTSUSTE ARV SIHTKAPITALIDES (KESKMISELT VASTAVAS KVARTALIS).....	23
TABEL 3. KESKMINE LEPINGU SUMMA TAOTLETUD SUMMAST (PROSENTIDES).....	32
TABEL 4. KESKMISED TAOTLETUD TOETUSSUMMAD RAHASTAMISLIIKIDE LÕIKES (EUR)	36
TABEL 5. KESKMINE ERALDATUD TOETUSSUMMA RAHASTAMISLIIGI LÕIKES (EUR)	37
TABEL 6. KULTUURIMINISTEERIUMI SPORDI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR).....	39
TABEL 7. KULTUURIMINISTEERIUMI KUNSTI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR).....	40
TABEL 8. KULTUURIMINISTEERIUMI NÄITEKUNSTI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR).....	41
TABEL 9. KULTUURIMINISTEERIUMI RAHVAKULTUURI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR).....	42

Sissejuhatus

Eesti Kultuurikapital (KULKA) on Eesti kultuuri ja spordi üheks oluliseks elujõulisuse hoidjaks. Uuringu käigus tõusetus korduvalt, et see on eriti väiksemate, rohuuuretasandi organisatsioonide ja harrastajate jaoks üheks peamiseks toetusallikaks. Samal moel on KULKA roll aga oluline erinevate valdkondade professionaalide - isikute, projektide ja institutsioonide – arengu toetamisel.

Valdkonniti, s.t sihtkapitalide lõikes on KULKA sisuline roll erinev. Kui kujutava kunsti ja näitekunsti sihtkapitalid keskenduvad ennekõike oma valdkonna professionaalide (isikute, projektide ja institutsioonide toetamisele), siis spordi ja rahvakultuuri sihtkapitalide toetus hõlmab ka harrastajate tegevusi ning projekte, mõjutades valdkonna arengut seeläbi juba rohuuure tasandil. Maakondlike ekspertgruppide toetustegevus on samuti väga mitmekesine - seda nii erinevate valdkondade kui ka professionaalsuse taseme poolest. Ka riigi ja sihtkapitalide koostöö on valdkondades erinev. Teatud juhtudel (kunst, näitekunst) on riigi/ministeeriumi roll toetada valdkondlikke suuremaid institutsioone (nt muuseume, teatreid). Mõnes muus valdkonnas (sport, rahvakultuur) kannab sama toetusfunktsiooni aga vastav KULKA sihtkapital, toetades samal ajal aga veel ka väiksemaid, projektipõhiseid algatusi ja organisatsioone.

Igal juhul on KULKA aga oma toetatavates valdkondades ühest küljest nii teatava institutsionaalse järjepidevuse kui ka uute algatuste ning mitmekesisuse tagant tükajaks. Ilmestava näitena toodi näitekunsti valdkonnas välja, et KULKA toetuse kadumisel jääks aastas tegemata umbes neljandik lavastustest, enamik valdkonna festivale ja kõik mis puudutab loovisikuste enesetäiendamismõimalusi.

1. METOODIKA

Käesoleva analüüsi **esmane eesmärk** oli välja selgitada, millised on toetuse andmise praktikad KULKA rahvakultuuri, kehakultuuri ja spordi, näitekunsti ning kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitalides (SK), samuti vaadati Järva ja Tartu maakondlikes ekspertgruppides (MEG).

Alaeesmärkideks olid:

- Milline on KULKA **üldine rahastamispraktika** vaadeldavates sihtkapitalides ja ekspertgruppides (esitatud taotluste, tehtud otsuste ja rahastamisliikide lõikes)?
- Kuidas erinevad vaadeldavates sihtkapitalides ja ekspertgruppides **rahastamisprioriteedid** (võttes aluseks rahastamiskorrad ning tehtud otsused ning erinevad rahastamisliigid)? Samuti, kuidas on rahastamisprioriteedid vaadeldaval perioodil muutunud?
- **Mida rahastatakse** (jaotusvoorude lõikes) ja selle võrdlus vastavalt Eesti Kultuurkapitali seaduses, Eesti sport 2030-s ning Kultuur 2020-s toodud eesmärkidega?
- **Mida ei rahastata** ja selle võrdlus vastavalt Kultuurkapitali seaduses, Eesti sport 2030-s ning Kultuur 2020-s toodud eesmärkidega?
- **Kuidas erinevad rahvakultuuri ja spordi sihtkapitalide rahastamispraktikad Järva ja Tartu MEG-i rahastamispraktikatest?**
- Kuidas suhestub **Kultuuriministeeriumi rahastamispraktika** KULKA rahastamisega? Milline KULKA SK osatähtsus on suhtena Kultuuriministeeriumi rahastusse olnud suurem?

Vaatluse all olev periood on 2011-2017, kuhu jääb sihtkapitalide kolm koosseisu. Üheks alaeesmärgiks antud töö puhul oli vaadelda ka seda, mil määral muutuvad valdkondade rahastamispraktikad tulenevalt komisjonide koosseisude muutumisest.

Sissejuhatuses kirjeldatud uurimisküsimustele vastamiseks tugineti käesolevas töös triangulatsioonile, mis tähendab, et **tulemuste saamiseks kombineeriti erinevaid andmeallikad ning -meetodeid**:

- **Dokumentide kontentanalüüs**, s.t peamiselt vaatluse all olevate sihtkapitalide ja maakondlike ekspertgruppide toetuse andmise põhimõtete, samuti valdkondade olulisemate strateegiliste dokumentide sisuline analüüs. **Dokumendianalüüsi** puhul analüüsiti seega kõikide sihtkapitalide ja maakondlike ekspertgruppide rahastamiskordasid, mis reguleerisid/reguleerivad toetuste andmist perioodil 2011-2017. Dokumentide kontentanalüüs võimaldas saada infot selle kohta, mida Eesti Kultuurkapitali vahenditest peaks toetama (s.t millised peaksid olema valdkondlikud prioriteedid) ja mida mitte, võimaldades hinnata toetatavate eesmärkide seost reaalse rahastamispraktikaga.
- Dokumentide sisulise analüüsi kõrval kasutati KULKA **andmebaasi**, mis sisaldab infot taotluste, otsuste, toetuse suuruse jms kohta. See võimaldas viia läbi **statistilist (kirjeldavat) analüüsi**, mis annab m.h vastused küsimustele, kui palju on taotlusi, mida, keda ja mis mahus on toetatud/ ei ole toetatud, kuidas need mahud vaadeldaval ajaperioodil on muutunud jne. **KULKA andmebaasile tuginev statistiline analüüs oli seotud oluliste piirangutega**, kuivõrd paljud andmebaasi andmeväljad olid täidetud vabatekstina, mitte ühtse struktuuri alusel (nt taotluse eesmärk, toetuse andmisest keeldumise põhjendus), mis tähendab, et sisestatud

andmete osas ei olnud võimalik viia läbi kvantitatiivset analüüsi. Samuti olid paljud andmeväljad andmebaasis tühjaks jäetud.

- **Poolstruktureeritud ekspertintervjuud viidi läbi** ennekõike selleks, et mõtestada statistilise analüüsi abil saadud tulemusi ning leida vastust küsimustele, miks on rahastamispraktika selline nagu ta on (nt miks mingeid projekte, tegevusi või eesmärke rahastatakse või ka ei rahastata). Kvalitatiivne info aitas minna põhjuste ja seoste leidmisel sügavamale ja tuvastada probleeme ning seoseid, mida kvantitatiivsete andmete on raske näha või tõlgendada. Kokku viidi läbi kuus ekspertintervjuud kõigi vaatluse all olevate sihtkapitalide ja maakondlike ekspertgruppide esindajatega. Intervjuud sihtkapitalide esindajatega viidi läbi näost-näku põhimõttel, maakondlike ekspertgruppide esindajatega aga telefoni teel. Kõik intervjuud salvestati.

Metoodilised piirangud:

- **Järva MEG-i** puhul on arvud väga väikesed, mis puudutab taotlusi, lepinguid jne, mis tähendab, et muutusi neis arvudes on lihtne üle tõlgendada, eriti kui on soov Järva MEG-i rahastamispraktikaid võrrelda nt Tartu MEG-iga.
- **Rahastamispraktikate analüüsimine** rahastamisliikide lõikes on probleemne, kuivõrd taotluste ja otsuste sidumine konkreetse rahastamisliigiga (tagant järgi) on keeruline ja kohati ka võimatu. Rahastamisliigile viitavat tunnust täna KULKA andmebaasis ei sisaldu ning toetuse eesmärk (millest tulenevalt oleks võimalik rahastamisliik tuvastada) on paljudel juhtudel täitmata või täidetud viidates vaid rahastatavale valdkonnale (film, tants vms.).
- Selle kohta, keda ja **miks rahastatakse või ei rahastata** on keeruline teha kaugeleulatuvaid järeldusi, kuna taotluste/toetuste eesmärk, samuti keeldumiste põhjused on KULKA andmebaasis täidetud vabatekstina, mis ei võimalda nende kvantitatiivset analüüsi.
- Järeldused **Kultuuriministeeriumi rahastamise kohta** ja kuidas see suhestub KULKA rahastamisega, on mittetäielikud, kuna puudu on täielikud võrdlusandmed selle kohta, kui palju on Kultuuriministeerium KULKA valdkondadesse raha suunanud – Kultuuriministeeriumi valdkondade määratlus ei ühti KULKA omaga (s.o KULKA omast laiem, mistõttu pole võimalik tuvastada rahastamise seost konkreetse alavaldkonnaga) ning andmed rahastamise kohta ei ole koondatud ega masintöödeldaval kujul.

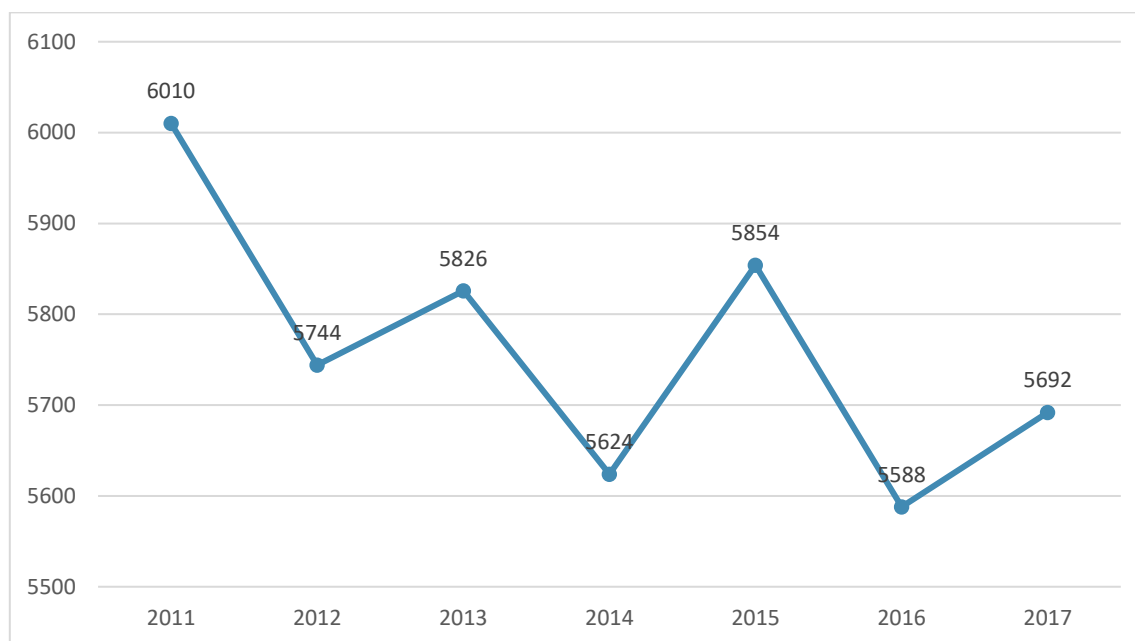
2. RAHASTAMISPRAKTIKATE ÜLDKIRJELDUS

2.1. TAOTLUSED

Vaatluse all olevatesse KULKA sihtkapitalidesse esitatud taotluste arv on jäänud vaadeldaval perioodil (s.o aastatel 2011-2017) sarnasesse suurusjärku (vahemikku 5588-6010) - kokku esitati perioodil 2011-2017 keskmiselt 5754 taotlust aastas.

Aastate lõikes näitab taotluste arv mõningast langustrendi - kõige rohkem esitati taotlusi perioodi alguses (6010 taotlust 2011.a), vähem perioodi lõpus (2016.a 5588 taotlust). 2017.a samas oli taotluste arv mõnevõrra küll jälle tõusnud (5692-le). (vt ka joonis 1) Keskmine taotluste arv oli seega KULKA-s kõrgeim 2011.aastal, s.o 1503 taotlust ning madalaim 2016.aastal 1391 taotlust aastas. Taotluste arvu vähenemise taga on raske näha ühest põhjust. Rahastamiskordasid vaadates võib näha, et rahastamisprioriteedid ja toetatavate tegevuste ring on aja jooksul pigem isegi laienenud, mis võiks viidata, et taotluste arv jääb samaks või isegi kasvab aastate lõikes.

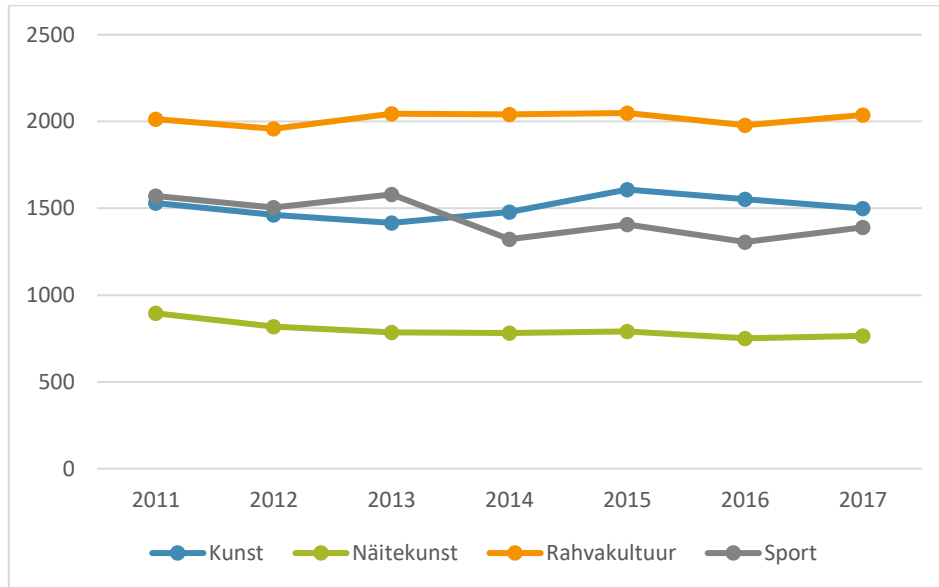
JOONIS 1. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDES, 2011-2017

Sihtkapitalide võrdluses on kõige rohkem taotlusi esitatud **rahvakultuuri valdkonnas** (keskmiselt 2010 taotlust aastas, perioodi peale kokku 14 121 taotlust). Rahvakultuurile järgnevad esitatud taotluste arvestuses **kunsti ja spordi** valdkond (keskmine taotluste arv perioodil vastavalt 1506 ja 1440 taotlust aastas, perioodi peale kokku kunstis 10 574 ja spordis 10 082 taotlust). Kõige rohkem on vaadeldaval perioodil muutunud spordi sihtkapitali esitatud taotluste arv, mis langes 2014.a rohkem kui 200 taotluse võrra ning jäigi perioodi teises pooles võrreldes esimesega umbes samale tasemele. Teiste

sihtkapitalidega võrreldes esitatakse kõige **vähem taotlusi näitekunsti sihtkapitali**– perioodi lõikes keskmiselt 797, absoluutarvudes kokku 5582 taotlust¹. (Vt. joonis 2)

JOONIS 2. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017

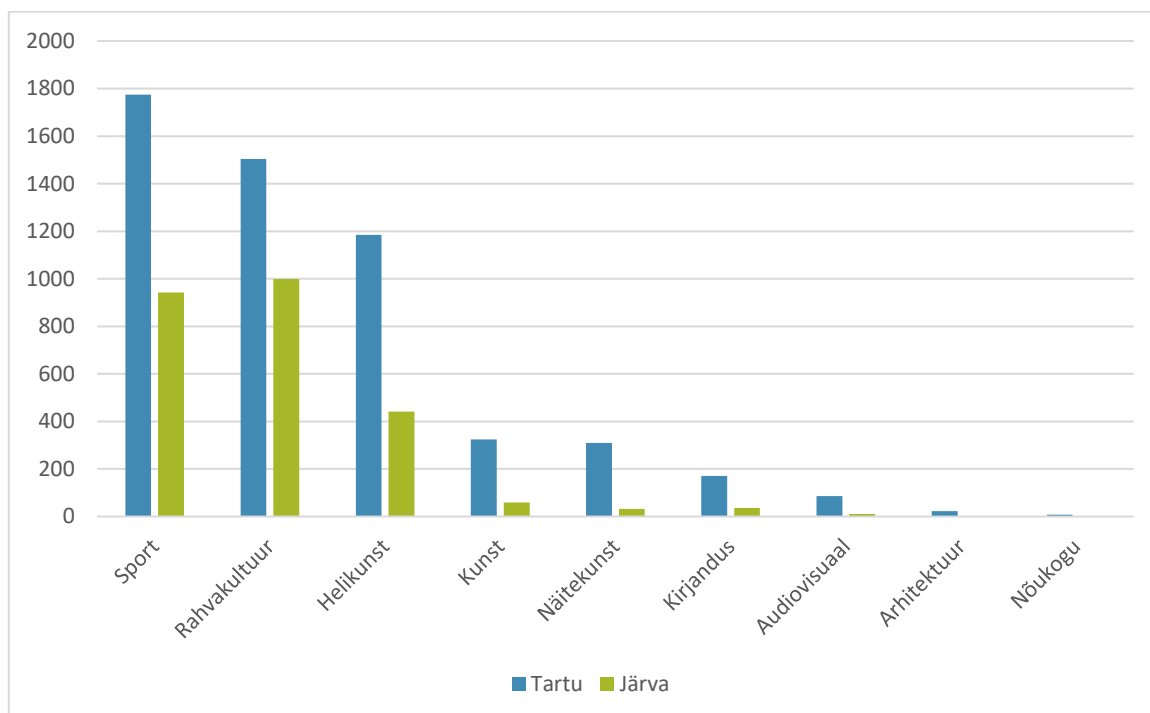

Vaadeldavad **maakondlikud ekspertgrupid** (Tartu ja Järva) on taotluste mahu poolest võrdlemisi erinevad – kui Tartus on kogu perioodi peale kokku esitatud 5385 taotlust, siis Järva MEG-i on neid esitatud üle poole vähem (2521).

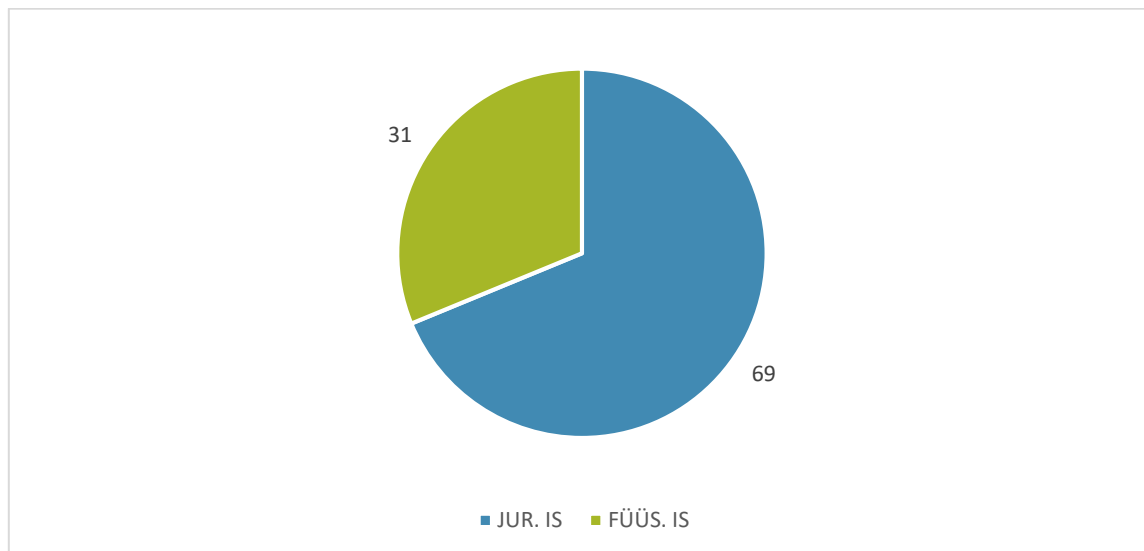
Keskmine taotluste arv Järvamaal oli vaatluse all oleval perioodil 360 taotlust aastas (jäädes vahemikku 338-369), Tartumaal kaks korda rohkem, ca 769 taotlust aastas (vahemikus 704-848). Mõlemas MEG-is on taotluste arv olnud aastate lõikes võrdlemisi sama - Tartus on see veidi rohkem kõikunud. Kõige rohkem esitati taotlusi Tartu MEG-i 2013.a, mil esitati 848 taotlust. Valdkondade võrdluses on **mõlemas MEG-is** esitatud **kõige rohkem taotlusi spordi ja rahvakultuuri** toetuse taotlusi: Tartu MEG-is veidi rohkem spordis (1774) kui rahvakultuuris (1504). Järva maakonnas, vastupidi, veidi rohkem rahvakultuuris (999) kui spordis (942). Mõlemas MEG-is on võrdlemisi palju taotlusi esitatud ka helikunsti valdkonda: Tartus 1185 ja Järvas 442. Ülejäänud valdkondades on taotluste arv mõlemas MEG-is juba märkimisväärselt väiksem. (Vt ka joonis 3)

¹ Täpsustuseks: uuslavastuse puhul esitab juriidiline isik ühe taotluse, mille põhjal sõlmitakse mitu toetuse lepingut otse loovisikuga (lavastaja, kunstnik jms) ning projektitoetuse leping juriidilise isikuga (etendajate tasu ja lavastuse tehnilise teostuse toetus).

JOONIS 3. TAOTLUSTE ARV TARTU JA JÄRVA MEG-IS VALDKONDADE LÕIKES, 2011-2017 KOKKU

KULKA toetusi kajastava andmestiku alusel on võimalik analüüsida taotlusi, lepinguid jm rahastamisandmeid ka selle põhjal, kas toetuse taotlejaks on **juriidiline või füüsiline eraisik**. Selle põhjal näeme, et **juriidilised isikud on toetuse taotlejaks üle kahe korra sagedamini kui füüsilised isikud** (juriidilised isikud on esitanud KULKA sihtkapitalidesse perioodi peale kokku 27 745 taotlust, füüsilised isikud 12 593, mis suhtena taotluste koguarvu moodustab vastavalt 69 ja 31%). (Vt. ka joonis 4) Nagu allpool nähtub on vahe juriidiliste ja füüsiliste isikute vahel suurem positiivsete otsuste osas, kus 80% otsustest on tehtud juriidiliste isikutega seotud taotluste osas ja 20% otsuseid puudutavad füüsilisi isikuid. Sõlmitud lepingute puhul on osakaalud mõnevõrra võrdsemad – juriidiliste isikutega on sõlmitud 56% lepingutest ja füüsiliste isikutega 44% lepingutest. (vt alapeatükk 2.2.1)

JOONIS 4. TAOTLUSTE OSAKAAL, FÜÜSILISED JA JURIIDILISED ISIKUD**2.1.1. KVARTAALNE ARVESTUS: ESITATUD TAOTLUSED**

Aasta lõikes on kõige suurema surve all aasta esimene ja viimane kvartal, kuhu esitatakse kõige rohkem taotlusi ja kust taotletakse ka kõige suuremaid toetussummasid. Nagu nähtub ka tabelist 1, siis vaatluse all olevatesse sihtkapitalidesse on esitatud selgelt kõige rohkem taotlusi läbi aastate just esimestes kvartalites, s.t aasta esimesse jaotusse (vt. ka joonis 5). Näiteks rahvakultuuri sihtkapitali (kus on ka absoluutarvudes kõige rohkem taotlusi ja sõlmitud lepinguid) on kogu perioodi lõikes esimestesse jaotustesse esitatud keskmiselt 644 taotlust, kolmandasse aga 415 ja neljandasse 490.

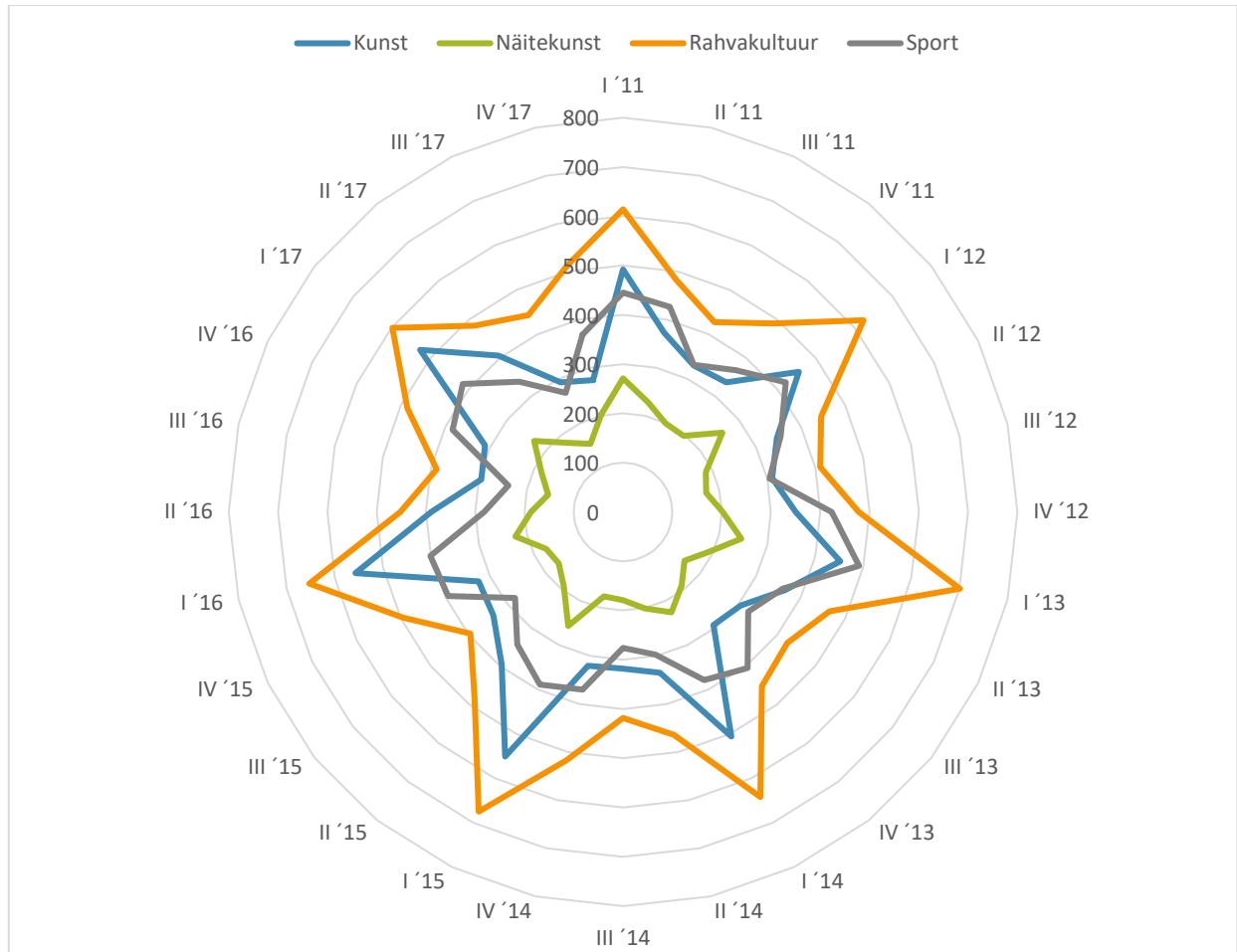
TABEL 1. TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDES (KESKMISELT VASTAVAS KVARTALIS)

	I	II	III	IV
Kunst	506	373	312	316
Näitekunst	245	195	169	189
Rahvakultuur	644	468	415	490
Sport	420	343	289	388
KOKKU	1815	1379	1185	1383

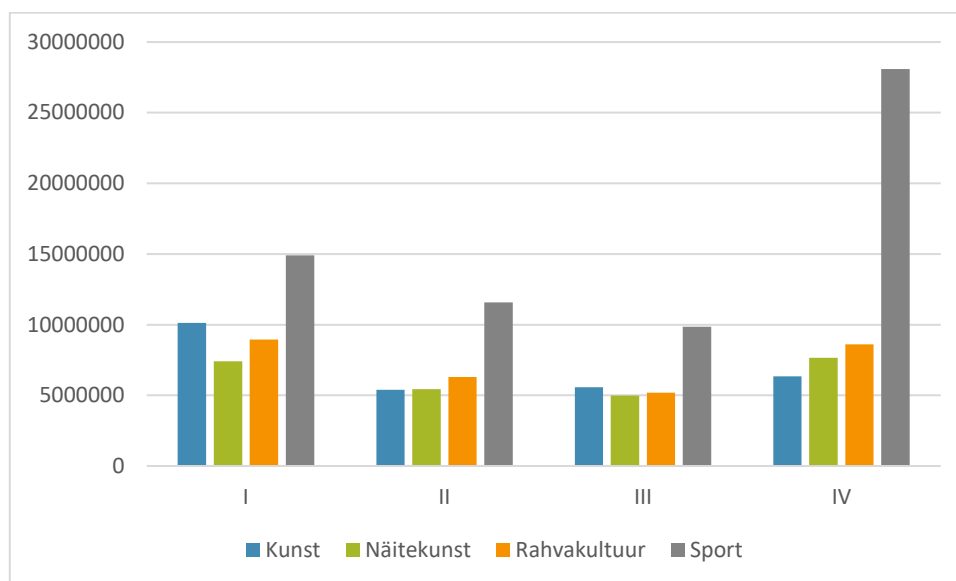
Nagu jooniselt 5 näha, siis **kõige suuremad on kvartaalsed kõikumised** taotluste arvu osas **rahvakultuuri** ja **kunsti** sihtkapitalides. Spordi sihtkapitalis jaguneb taotluste arv jaotuste lõikes võrreldes teiste sihtkapitalidega mõnevõrra ühtlasemalt (kuigi ka siin kehtib üldreegel, et esimesse

kvartalisse esitatakse kõige rohkem taotlusi). Samas, nagu allpool näha, annab spordi sihtkapitali puhul olulist tooni IV kvartalis taotletud suur taotlussumma aastatoetuse taotluste näol.

JOONIS 5. TAOTLUSTE KVARTAALNE JAOTUS SIHTKAPITALIDE LÕIKES

Kogusummade poolest on kõige rohkem KULKA-st toetusi taotletud **neljandas kvartalis** (u 51 mln EUR), millele järgneb esimene kvartal 41 mln EUR-iga. Siin mõjutab koondvaadet aga neljandas kvartalis spordi sihtkapitalist taotletav aastatoetuste kogusumma, mis on märkimisväärselt suurem teistes kvartalites spordi sihtkapitalist taotletavatest summadest. Teistes sihtkapitalides nii suurt kõikumist kvartalite vahel taotletud summade osas ei esine. (vt joonis 6)

JOONIS 6. TAOTLETUD KOGUSUMMAD SIHTKAPITALIDES (KVARTALIS, 2011-2017 KOKKU)

Järva MEG-i esitatakse **keskmiselt 90 taotlust kvartalis**. Kogu perioodi vaadates esitatakse keskmiselt kõige rohkem esitatud taotlusi esimesse (102 taotlust) ja neljandasse kvartalisse/jaotusse (93 taotlust). Üldkokkuvõttes jaotuvad taotlused kvartalite/jaotuste vahel siiski võrdlemisi ühtlaselt – kvartalitest kõrgeima ja madalaima keskmise vahe on vaid 17 taotlust. Valdkondade lõikes võib **rahvakultuuri valdkonnas** märgata esimeses kvartalis veidi suuremat taotluste arvu - ülejäänud valdkondade puhul on vahe olemas, aga väga väike.

Tartu MEG-i on vaadeldaval perioodil esitatud **kvartalis keskmiselt 192 taotlust - kõige rohkem samuti esimesse** (233 taotlust) ja neljandasse kvartalisse/jaotusse (208 taotlust). Kuivõrd Tartu MEG-is on taotluste koguarv suurem, siis tuleb siin veidi selgemalt esile ka üldpilt. Selle kohaselt on Tartu maakonnas pilt sarnasem KULKA sihtkapitalide omale, s.t seal on selgemalt mitme valdkonna puhul näha, et esimeses kvartalis on keskmine esitatud **taotluste arv perioodi lõikes suurem** (ennekõike helikunstis, rahvakultuuris ja spordis).

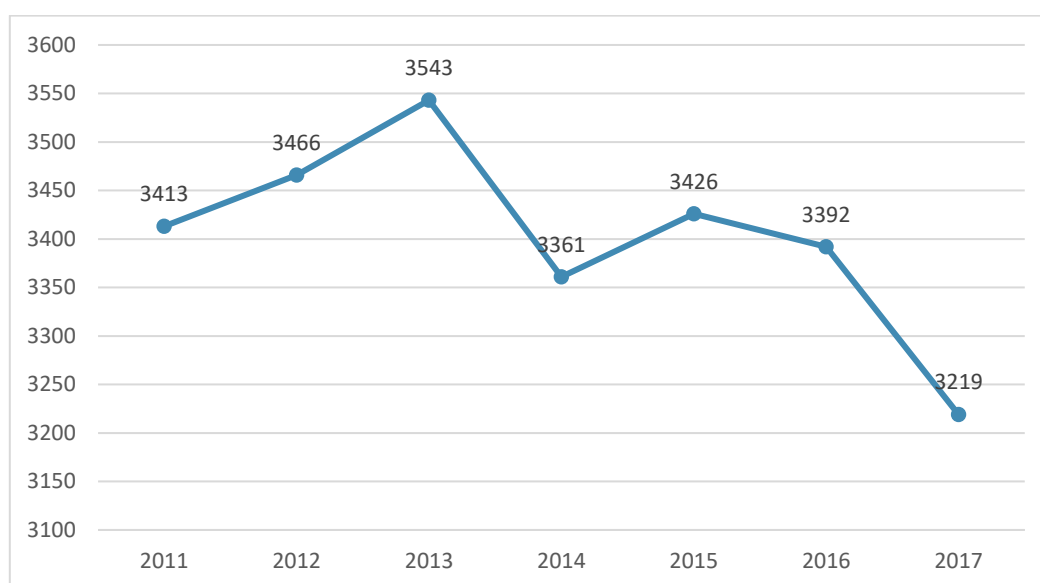
2.2. TEHTUD OTSUSED

Sihtkapitalide ja MEG-ide poolt tehtud **otsuste üldarv on peaaegu sama, mis taotluste arv**, s.t kõikide taotluste osas, mis KULKA-le esitatakse, tehakse otsus. Praktikas on esinenud ka olukordi, kus taotleja on **taotlemisest ise loobunud** ja taotluse tagasi võtnud – sihtkapitalide peale kokku on selliseid juhtumeid perioodi peale aga vaid 59. **Enim on taotlusi juhtumeid rahvakultuuri valdkonnas** (kokku perioodi peale 48), kuuel korral on taotlus tagasi võetud näitekunsti ja viiel korral kunsti sihtkapitalis.

2.2.1. POSITIIVSED OTSUSED JA LEPINGUD

Kogu perioodi peale kokku on vaadeldavates sihtkapitalides **tehtud 23 820 positiivset otsust**. Perioodi iseloomustab tehtud positiivsete otsuste mõttes mõningane langustrend - kõige rohkem tehti 2013. aastal (s.o 3543), kõige vähem aga 2017 aastal, s.o 3219. Samas, kui vaadata positiivsete otsuste suhet esitatud taotlustesse, siis on näha, et aastate lõikes on see jäänud võrdlemisi samasse suurusjärku (57-61%). Kõige kõrgem on see olnud 2016.a (61%), sama moodi on 2016.a olnud aastate lõikes kõige suurem eraldatud summa osakaal taotletud kogusummast. Põhjusena võib siin näha 2016.a madalaimat esitatud taotluste koguarvu, mistõttu oli võimalik teha proportsionaalselt rohkem positiivseid otsuseid ning eraldada suuremaid toetussummasid. Keskmiselt tehti perioodil kõikide sihtkapitalide peale vaadeldaval perioodil **3403 toetusotsust aastas**. (vt. ka joonis 7)

JOONIS 7. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV, 2011-2017

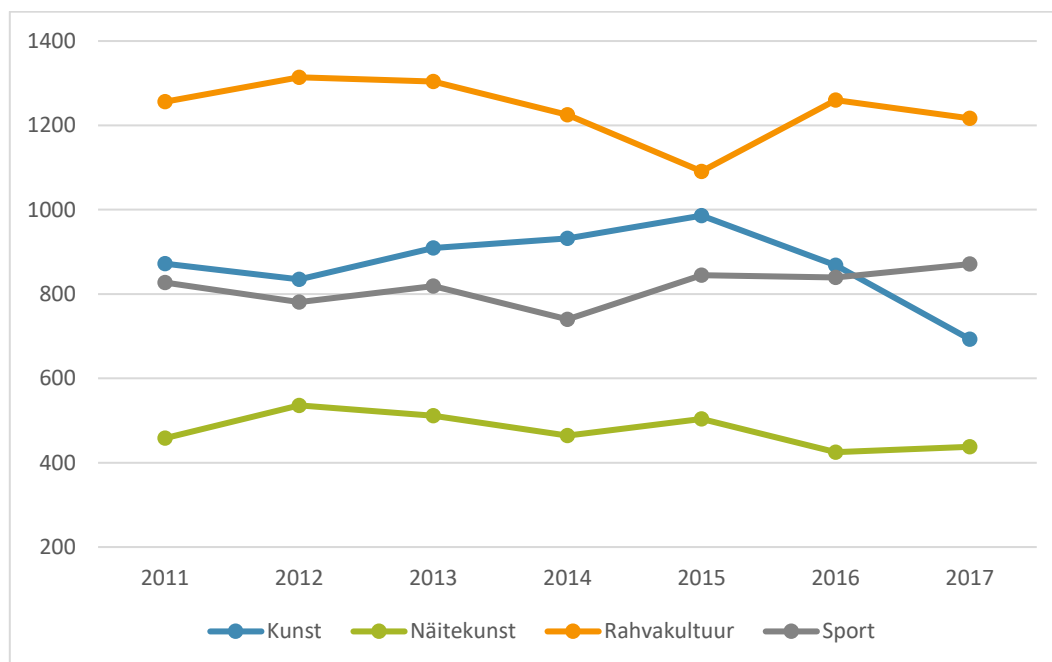

Lepinguid on sõlmitud vaadeldavate sihtkapitalide poolt tehtud otsustest seejuures rohkem – kogu perioodi peale 27 215. Põhjuseks on asjaolu, et ühe toetusotsuse raames võidakse sõlmida mitu lepingut.

Sihtkapitalide lõikes on vaadeldaval perioodil **kõige rohkem positiivseid** otsuseid tehtud **rahvakultuuri valdkonnas** (kokku 8667) (vt. joonis 7), **kõige vähem näitekunsti** (kokku 3336). Sama muster kehtib ka sõlmitud lepingute osas – kõige rohkem sõlmiti lepinguid rahvakultuuris (perioodi peale kokku 9415), kõige vähem näitekunsti (kokku 5469).

Väga suuri muutusi sihtkapitalides otsuste arvu osas perioodi jooksul toimunud ei ole. Teistest veidi suurem on muutus olnud **kunsti valdkonnas** – 2011.a tehti seal 872 positiivset otsust, 2015.a juba 986, seejärel langes otsuste arv aga 2017.a koguni 693-le. Rahvakultuuri sihtkapitalis oli väike muutus 2015.a, kui positiivsete otsuste arv langes 1091-le (võrreldes nt aasta varem 1225 ja enne seda 1304). Pärast 2015.a tõusis otsuste arv aga taas, ulatudes 2016.a 1260-ni. (vt. joonis 8)

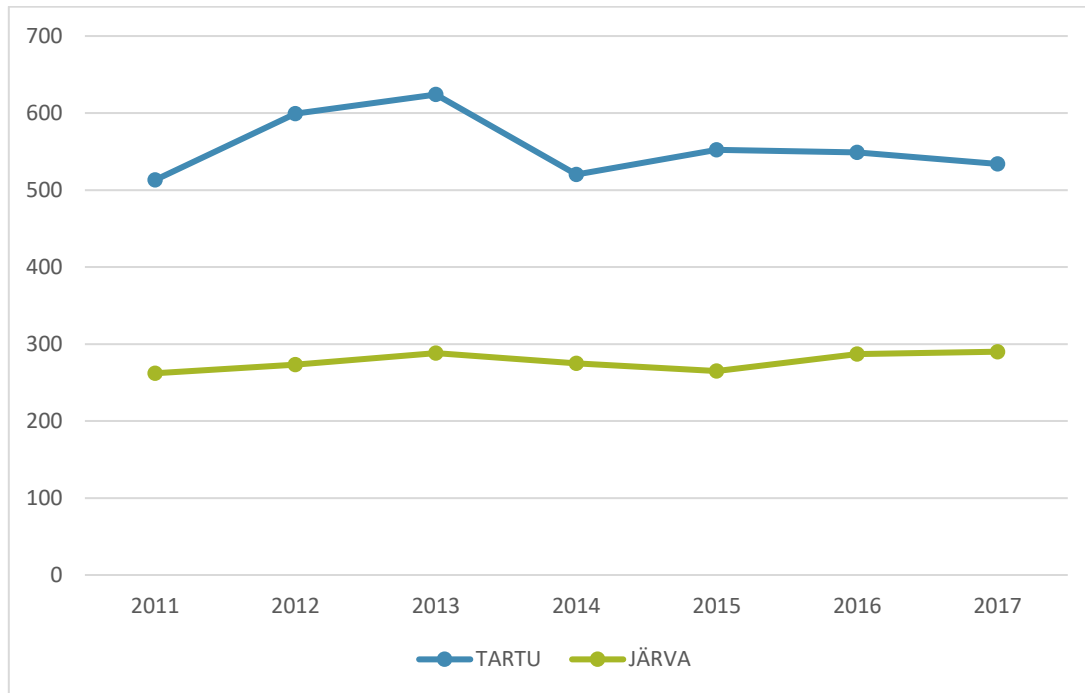
JOONIS 8. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017

Nii tehtud otsuste kui ka sõlmitud lepingute arvu poolest on trend perioodi lõikes nii Tartu kui Järva maakondlikus ekspertgrupis **võrdlemisi stabiilne**. Eriti **Järva MEG-is** on tehtud otsuste arv jäänud perioodi lõikes peaaegu muutumatuks. Terve perioodi peale on Järva MEG-is tehtud kõikide valdkondade peale kokku **1940 positiivset otsust, s.h keskmiselt 277 otsust aastas ja 69 otsust kvartalis/jaotuses**. Lepinguid on kõigi valdkondade peale kogu perioodi jooksul sõlmitud **1970**. Kõige rohkem otsusteid tehti Järva MEG-is eelmisel (s.o 2017.a), kõige vähem 2011.a (262).

Tartu MEG-is on tehtud 2011-2017 kokku **3891 otsust, so keskmiselt 555 otsust aastas ning 139 otsust kvartalis/jaotuses**. Lepinguid on Tartu MEG-is sõlmitud perioodi peale 4054. Otsuste arvu mõttes iseloomustab Tartu MEG-i veidi suurem muutlikkus – 2011.a võrreldes (kui tehti 513 otsust) tõusis seal 2013.aastaks otsuste arv 624-le. Seejärel see langes võrdlemisi järsult 520-le (2014.a), püsis sellest hetkest võrdlemisi stabiilsena (2017.a 534 otsust). (vt ka joonis 9).

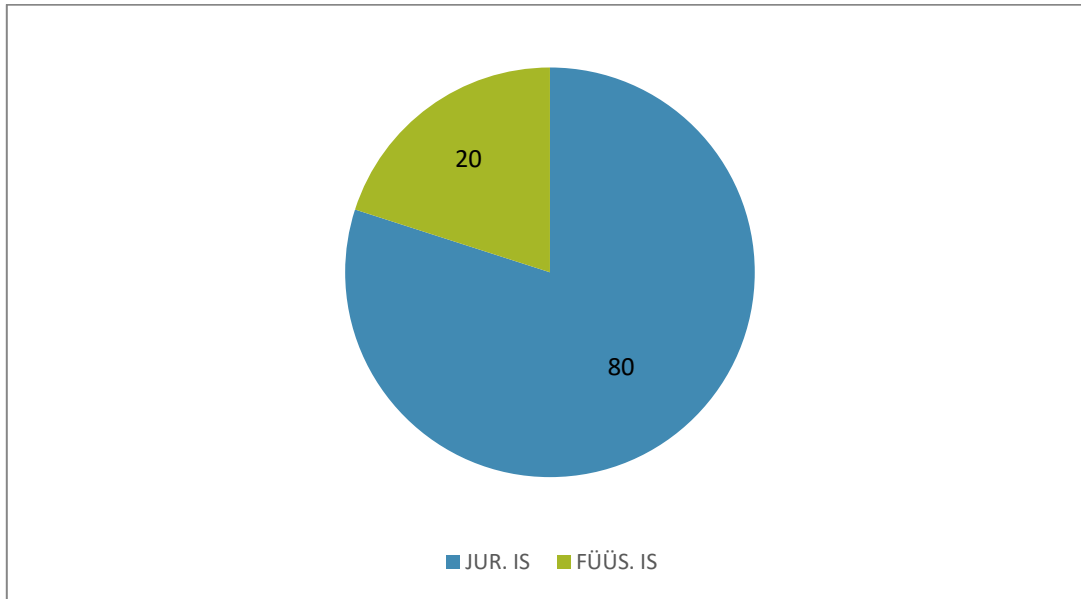
JOONIS 9. POSITIIVSETE OTSUSTE ARV TARTU JA JÄRVA MEG-IDES, 2011-2017

Mõlemas MEG-is on ülekaalukalt **kõige rohkem taotlusi rahuldatud** (ja sõlmitud lepinguid) **spordi ja rahvakultuuri** valdkonnas – Tartus MEG on toetanud mõnevõrra rohkem sporti kui rahvakultuuri, Järva MEG veidi rohkem rahvakultuuri kui sporti (seda nii rahuldatud taotluste arvu kui ka otsusega eraldatud toetussummade poolest). Mõlemas MEG-is on kolmandal asetusel rahuldatud taotluste poolest helikunst.

Kui vaadata, kuidas jagunevad tehtud positiivsed otsused taotleja **juuriidilise staatuse alusel** (s.t juriidilised vs füüsilised isikud), siis on näha, et **enamik otsuseid puudutavad juriidilisi isikuid** (vastavalt 27 745 otsust ehk 80% juriidiliste ja 12 593 otsust ehk 20% samal perioodil füüsiliste isikutega). (vt ka joonis 10) Sõlmitud lepingute osas suureneb juriidiliste isikutega võrreldes füüsiliste osakaal – kõikidest lepingutest on 56% sõlmitud juriidiliste isikutega ja 44% füüsiliste isikutega.

Kui võrrelda positiivsete otsuste suhet esitatud taotlustesse, siis nähtub, et **positiivsete otsuste osas on proportsionaalselt veelgi rohkem juriidilisi isikuid**. Võib eeldada, et juriidiliste isikute võimekus projektide kirjutamisel on mõnevõrra parem ja võimalus sellesse ressursi panustada suurem.

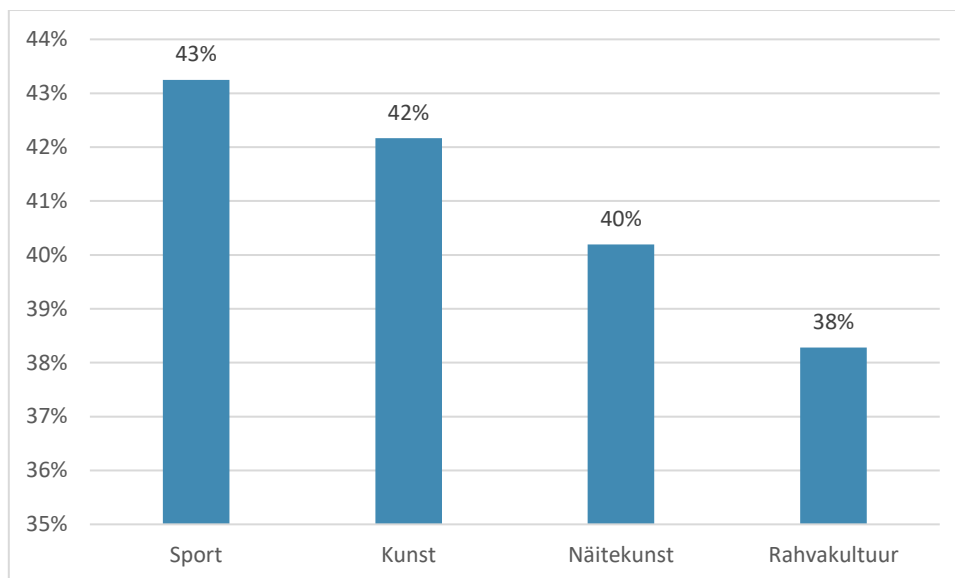
JOONIS 10. POSITIIVSETE OTSUSTE OSAKAAL, JURIIDILISED JA FÜÜSILISED ISIKUD, 2011-2017

2.2.2. KEDA JA MIDA EI RAHASTATA? OTSUSTUSPROTSESS.

Perioodi peale kokku on tehtud sihtkapitalides **18 504 toetuse andmisest keelduvat otsust**. Kui absoluutarvudes on **keelduvate otsuste arv suurim rahvakultuuri sihtkapitalis** (5406), siis protsentuaalselt **suhtena taotluste üldarvu on rahvakultuuri valdkonnas sihtkapitalide lõikes madalaim keeldumiste osakaal** (38%). Eituste suhtarvu poolest taotluste arvu on suurim keelduvate otsuste osakaal spordi sihtkapitalis. (Vt. ka joonis 11)

Rahastamisest keelduvate otsuste arv on Järva MEG-is perioodi peale kokku olnud 578 (s.o 23% taotlustest), Tartumaal 1467 (27% taotlustest). Kõige suurem negatiivsete otsuste arv on Järvamaa puhul audiovisuaalis (60%). Viimase puhul on osakaalu suurus aga kergelt manipuleeritav, kuna sellesse valdkonda on terve perioodi jooksul esitatud väga vähe (kokku 10) taotlust. Mõnevõrra rohkem on negatiivseid otsuseid Järva MEG-is aga veel helikunsti, näitekunsti (siin samuti taotluste ja keelduvate otsuste üldarv väga väike, kokku vastavalt 32 taotlust ja 9 keeldumist) ja rahvakultuuri valdkonnas (vastavalt 31%, 28% ja 25%).

Tartu MEG-is on kõige rohkem keelduvaid otsuseid tehtud arhitektuuris (61%), aga ka seal tuleb tähele panna, et taotluste koguarv on seal väike (kokku 23, neist keeldumisi 14). Rohkem on rahastamisest keeldumise otsuseid tehtud ka kirjanduse, audiovisuaali (siin vaid 86 taotlust, neist 35 keelduvat) ja kunsti valdkonnas (vastavalt 46%, 41% ja 40%).

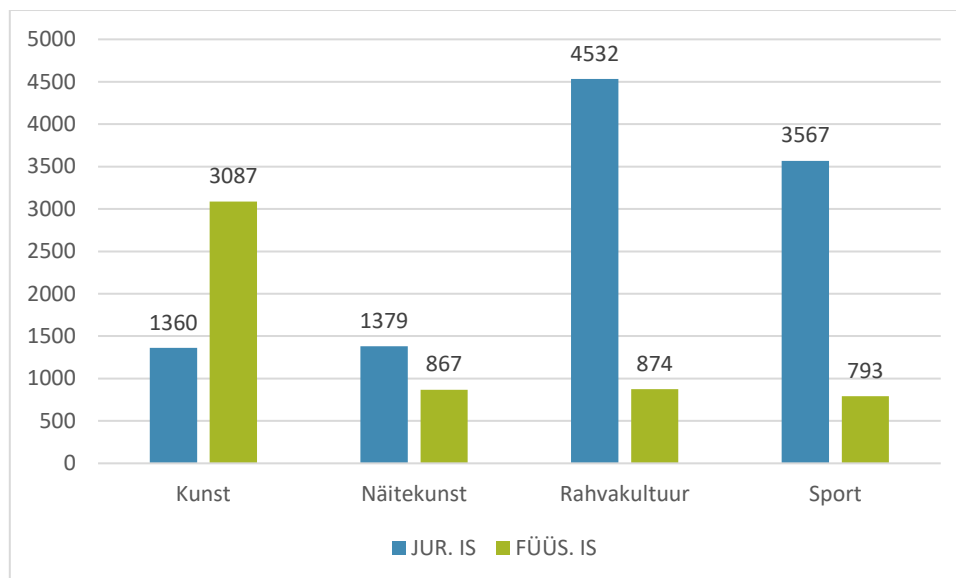
JOONIS 11. TOETUSE ANDMISEST KEELDUVATE OTSUSTE OSAKAAL TAOTLUSTEST SIHTKAPITALIDE LÕIKES

Juriidiliste isikute osas tehakse tulenevalt taotluste suuremast arvust ka rohkem keelduvaid otsuseid – vahe on seejuures ligi 2-kordne (kui juriidiliste puhul on keelduvate otsuste osakaal 66%, siis füüsiliste isikute puhul 34%). Keelduvate otsuste arv on aastate lõikes jäänud nii juriidiliste isikute kui ka füüsiliste isikute osas võrdlemisi samasse suurusjärku – vastavalt 1548 ja 803 keeldumist aastas keskmiselt. Ülekaalukalt kõige rohkem keeldumisi tehti füüsiliste isikutega seotud taotluste puhul kunsti valdkonnas (55% kõigist füüsiliste isikutega seotud keeldumistest), juriidiliste isikute puhul aga rahvakultuuris (42%) ja spordis (33% kõigist juriidiliste isikutega seotud keeldumistest). (vt. ka joonis 12)

Kui vaadata sisulise poole pealt mida on otsustatud mitte-rahastada, siis selle osas ei ole kaugeleulatuvaid järeldusi võimalik teha, sest paljudel juhtudel **puudub andmebaasis nende otsuste keeldumiste selgitus ja/või taotluse eesmärk**. Samuti on keelduvate otsuste põhjendused andmebaasis täidetud vabatekstina, mistõttu ei ole võimalik esitada struktureeritud kokkuvõtet peamistest põhjustest, miks ühte või teist taotlust ei rahastata.

Kui rahastamise andmisest keeldumise selgitusi lähemalt vaadata, siis võib peamistena tuua välja näiteks, et ekspertgrupp ei toeta mingi **konkreetses valdkonnas** seotud taotlusi (nt haridus) või teatud tüüpi **tegevusi** (ekskursioone, ehitus- ja renoveerimistöid, õppereise, koolitusi, töötasude maksmist). Samuti on põhjendustena toodud, et taotluses esinevad probleemid **eelarve läbipaistvusega** (nt eelarve pole piisavalt lahti kirjutatud), **projekti enda põhjendus on vähene** või on keeldumine seotud mittevastavusega **tehnilistele nõuetele**, näiteks on märgitud vajalikust väiksem omafinantseeringu määr, puuduvad vajalikud dokumendid, s.h hinnapakkumised (viimast on märgitud näiteks 160 korral), taotluse esitajal on olemasolev aruandevõlgnevus (märgitud ca 158 korral) vms.

JOONIS 12. TOETUSE ANDMISEST KEELDUVATE OTSUSTE ARV JURIIDILISTE JA FÜÜSILISTE ISIKUTE VÕRDLUSES, SIHTKAPITALIDE LÕIKES

Ka intervjueeritavate hinnangul on toetuse andmisest keelduva otsuse taga sageli **mittevastavus tehnilistele nõuetele**. Teine oluline hinnangu koht, mis määrab, kas taotlus toetust saab või mitte, on intervjueeritavate selgitustel n.ö **kunstilistel kaalutlustel põhinev eksperthinnang**. Siin rõhutati hindamiskomisjoni ekspertide sisemise tunnetuse olulisust – midagi, mida rahastamiskorda pole hästi võimalik, ega tohiks, kirja panna. Kunstilistest kaalutlustest tulenevalt hinnatakse projekti/sündmuse vms olulisust, mõju, kvaliteeti, meeskonda, sündmuse/projekti ajastatust jne., kuid nende põhjendamine on intervjueeritavate hinnangul keeruline ning peaks tugineb ennekõike komisjoniliikmete subjektiivsel eksperthinnangul.

Samal moel on toetuse andmise keeldumisel üsna sagedasti kasutatud põhjendust, et projekt „**ei leidnud toetust**“ (ca 78 korral) või et see „**ei ühti ekspertgrupi prioriteetidega**“ (märgitud ca 120 korral), toomata seejuures alati välja, milliste prioriteetidega taotlus ei ühti. Intervjuudest tuli välja, et kui märgitud on mõni eeltoodud selgitustest (nt „taotlus ei leidnud konkurentsivõrrele toetust“), siis võivadki keeldumise põhjuseks olla eelpool mainitud kunstilised kaalutlused (nt näitekunsti puhul).

Üheks sagedasemaks põhjenduseks on aga ka lihtsalt keeldumine „**rahaliste vahendite piiratuse tõttu**“ (märgitud ca 191 korral), mis ei anna siiski selgust selle osas, miks taotlus võrreldes teistega konkursis alla jäi. Mitmel juhul tõid intervjueeritavad välja, et üritatakse teha nii, et kõik taotlused, mis vastavad tehnilistele nõuetele, mingi toetuse siiski saaksid (tõusetus ennekõike rahvakultuuri sihtkapitalis ja Tartu MEG-is). Tihtipeale tähendab see, et toetussumma ühe taotluse kohta jääb väga väikeseks, mis omakorda demotiveerib projekte kirjutama ja toetust taotlema. Vastupidine praktika oli kasutusel seevastu kujutava ja rakenduskunsti ning näitekunsti sihtkapitalis, kus toimib põhimõttena, et taotlusi üritatakse rahastada vähemalt 70-75% ulatuses. Põhjuseks toodi, et väiksema toetuse puhul ei ole võimalik soovitavaid tegevusi ja eesmärke saavutada, mistõttu ei ole sel juhul mõistlik väiksemas osas toetusraha eraldada.

Edasise soovitusena tasub mõelda siin tüüpiliste toetuse andmisest keeldumise põhjuste loetelu loomist, mida andmesisestaja ei kirjuta käsitsi, vaid valiks sobivaima etteantud valikust. See väldib andmeväljades kirjepildis erisusi ning võimaldab teha kiiret kvantitatiivset kokkuvõtet.

Praktiliselt kõik intervjuueeritavad märkisid, et taotlusi hindav komisjon töötab pigem konsensuslikult. Üldjuhul töötatakse individuaalselt taotlused läbi, misjärel kujundatakse koosoleku käigus nende osas ühine seisukoht (s.h mis summas rahastada). Hääletamist kasutatakse harvem, kuid siin sihtkapitalide praktika mõnevõrra erines. Eriti spordi sihtkapitali puhul näiteks **rõhutati konsensusele jõudmise olulisust**. Mainiti ka, et mõnevõrra rohkem vaidlusi tekitab **preemiate üle otsustamine** (kuna väga isikupõhine), mistõttu kasutatakse seal sagedamini hääletamist.

Samas soovitame kasutada hindamisprotsessis taotluste hindamisel ja võrdlemisel sisulisemaid kriteeriume (nt eelarve läbipaistvus ja põhjendatus, meeskonna piisavus ja kompetents, projekti vajalikkus ja põhjendatus, projekti seos valdkonna strateegiliste eesmärkidega jne). Praegusel juhul praktiliselt kõik komisjonid läbivad need kaalutlused, kuid seda tehakse pigem intuiitiivselt, kõhutunde alusel. Selgemad kriteeriumid võimaldaks muuta otsustusprotsessi läbipaistvamaks ning tugineda neile ka otsuse põhjendamisel. Samal ajal on endiselt võimalik otsustusprotsessi jätta eksperthinnangul tuginev paindlikkus.

Otsustusprotsessi ühe nõrgema aspektina toodi intervjuude käigus mitmel juhul välja, et **täna puudub hea ülevaade ja mehhanism, et kontrollida, mida ja kui palju annavad valdkonda toetust teised rahastajad** (s.h isegi KULKA siseselt teised MEG-id, ka HMN, Kultuuriministeerium, KOV-id jne). See tekitab ristfinantseerimise riske – keeruline on teha kindlaks, kas sama projekti samade kulude tarbeks on kuskilt juba toetust küsitud ja antud.

Omaette probleemkohana tõusetus **teemade/projektide valdkondade – ülesus**, s.t mitmete projektide puhul on raske öelda, milline sihtkapital oleks kõige õigem seda menetlema. Rahvakultuuri puhul on piirid hägused näiteks helikunstiga, kunsti puhul on tihe seos arhitektuuriga. Praktiliselt kõikidel sihtkapitalidel on seos filmi ja kirjandusega. Taolistel juhtudel võidakse taotlus anda menetlemiseks teisele sihtkapitalile või valdkondade vahelisele nõukogule (ka osaliseks rahastamiseks). Samas taotleja sinna otse taotlust esitada ei saa ja ka sihtkapitalide vahel **puudub täna hea koostöö selles osas, millistel juhtudel võiks taotluse suunata teisele sihtkapitalile ja millisel juhul KULKA nõukogule**.

2.2.3. SÕLMITUD LEPINGUD: KVARTAALNE JAOTUS

Kvartaalselt on läbi vaadeldava perioodi tehtud kõige rohkem otsuseid (nii positiivseid kui ka keelduvaid) kõikides KULKA sihtkapitalides **esimeses ja teises kvartalis/jaotuses**. Seda ennekõike tulenevalt taotluste suurimast üldarvust aasta esimeses kvartalis/jaotuses. (vt. tabel 2)

TABEL 2. TEHTUD POSITIIVSETE OTSUSTE ARV SIHTKAPITALIDES (KESKMISELT VASTAVAS KVARTALIS)

	I kvartal	II kvartal	III kvartal	IV kvartal
Kunst	247	237	204	182
Näitekunst	137	118	110	111
Rahvakultuur	375	298	280	286
Sport	227	184	177	230

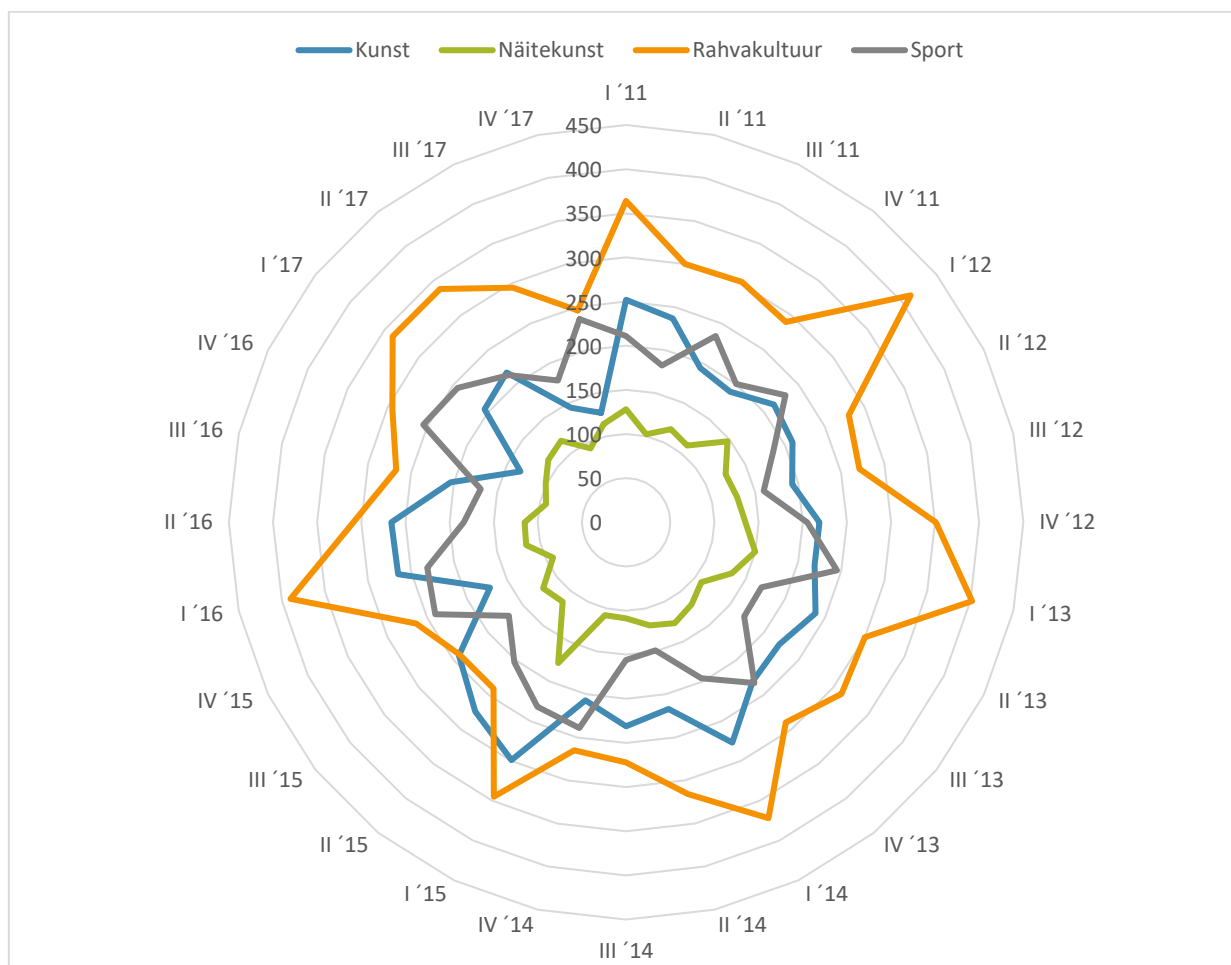
Kui vaadata **lepingute sõlmimise dünaamikat**, siis selle osas nii selge pilt sihtkapitalide ja kvartalite lõikes välja ei joonistu. Kuigi üldise trendina võib näha, et ka lepinguid on sõlmitud kõige rohkem aasta esimeses kvartalis/jaotuses (ja üldjoontes jälgib lepingute sõlmimise dünaamika esitatud taotluste dünaamikat), siis erisused kvartalite vahel on tehtud otsuste arvu osas väiksemad. Teistest **eristub** taas **rahvakultuuri valdkond**, kus (suuresti vastusena suurele taotluste arvule esimeses jaotuses) tehakse samuti kõige rohkem otsuseid/sõlmitakse lepingud just esimeses kvartalis. (vt. lisaks joonis 13)

Maakondlikke ekspertgruppe vaadates näeme, et **Järva MEG-i puhul sihtkapitalidele sarnane trend** (s.t et esimeses jaotuses tehakse teiste jaotustega võrreldes rohkem otsuseid) üldjoontes **kehtib, kuigi ei ole niivõrd silmatorkav** – keskmiselt on perioodi peale I kvartalis tehtud teistega võrreldes natuke rohkem otsuseid (77). Samas on Järva MEG-is ka üsna kõrge IV kvartali keskmine (72), mis näitab, et ka viimases, IV kvartalis tehakse võrdlemisi palju otsuseid. Nagu juba ka mainitud, on Järva MEG-i puhul raske väga selgetest trendidest rääkida, sest taotluste, tehtavate otsuste ja lepingute väikese arvu tõttu mõjutab mõne otsuse lisandumine või vähenemine üldtrendi üsna tugevalt.

Tartu MEG-is on pilt sarnasem KULKA sihtkapitalide omale, s.t seal on selgemalt mitme valdkonna puhul näha, et esimeses kvartalis on keskmine esitatud taotluste arv perioodi lõikes suurem (ennekõike helikunstis, rahvakultuuris ja spordis). Ka sõlmitud lepingute osas on näha, et samades valdkondades on see arv proportsionaalselt taas suurem.

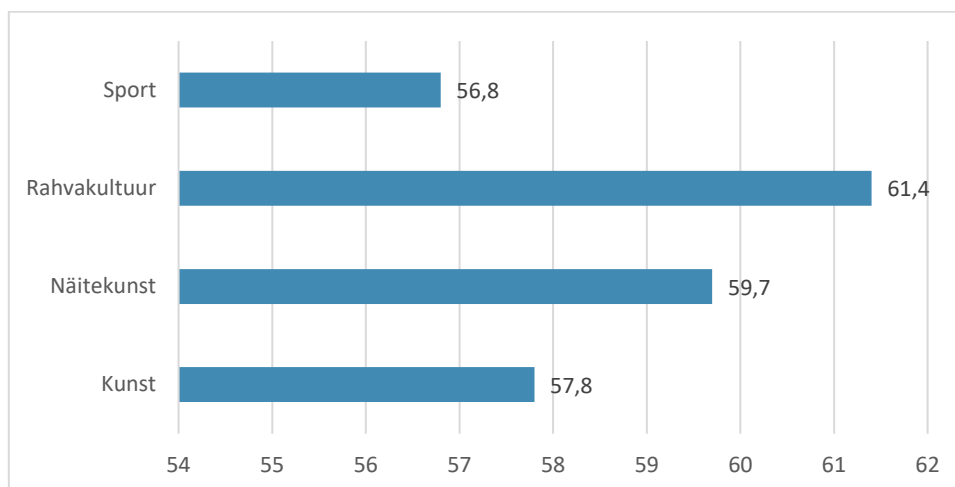
Järva MEG-i esitatakse keskmiselt 90 taotlust kvartalis, lepinguid sõlmitakse seejuures keskmiselt 69. **Tartu MEG-is** on, nagu ka eelnevalt nähtud, taotluste koguarv suurem - seal esitatakse kvartalis keskmiselt 192 taotlust ja sõlmitakse 139 lepingut.

JOONIS 13. LEPINGUTE KVARTAALNE JAOTUS SIHTKAPITALIDE LÕIKES

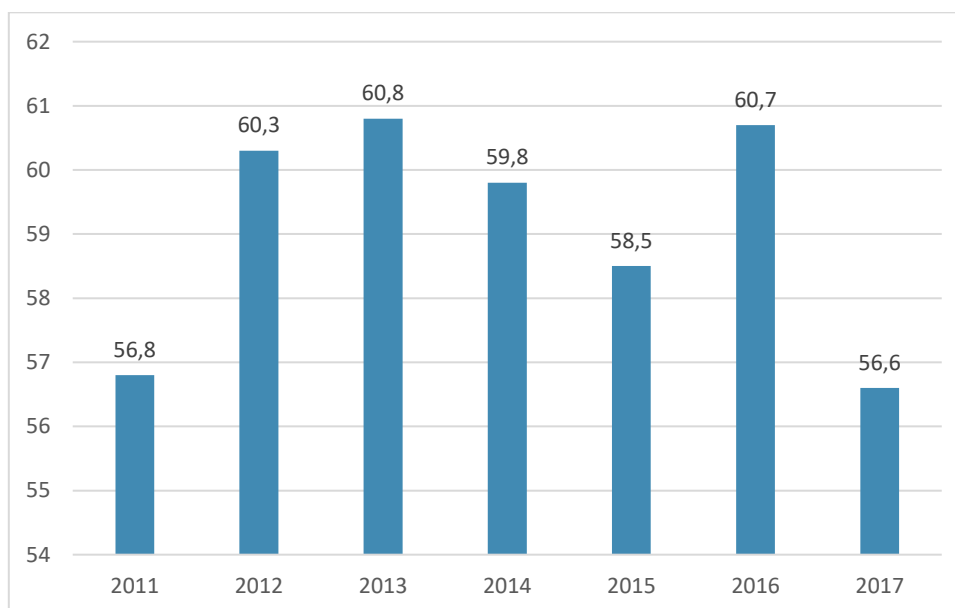

2.3. TAOTLUSTE JA POSITIIVSETE OTSUSTE SUHE

Kõikide vaadeldavate **sihtkapitalide lõikes** on perioodi peale **kokku toetust saanud 59% taotlustest**. 2011-2017 on **kõige rohkem taotlusi rahuldatud rahvakultuuri valdkonnas** – seda nii absoluutarvu mõttes (s.o 8667), kui ka võttes aluseks lepingute suhte taotluste koguarvu, mis on teiste valdkondadega võrreldes kõige kõrgem (61%). Absoluutarvuliselt on küll rahvakultuuri järel tehtud otsuste mõttes **spordi valdkond**, samas on seal **kõige vähem taotlusi rahuldatud suhtarvuna taotlustesse** (ca 57%). (vt ka joonis 14.)

JOONIS 14. TAOTLUSTE JA LEPINGUTE SUHE SIHTKAPITALIDE LÖIKES

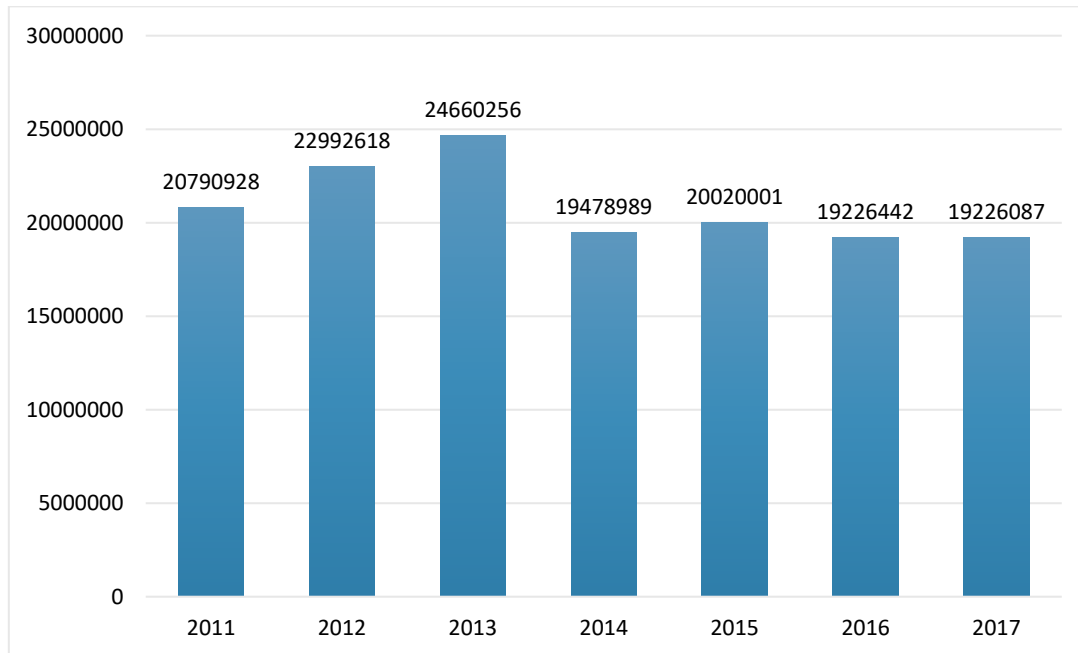
Kui võrrelda aastate lõikes, siis on näha, et **sõlmitud lepingute osakaal taotlustest on perioodi keskel olnud veidi kõrgem** – kui 2011 ja 2017 on see sarnaselt 57%, siis vahepealsetel aastatel veidi kõrgem 59-60%. (Vt. joonis 15)

JOONIS 15. TAOTLUSTE JA LEPINGUTE SUHE, 2011-2017**2.4. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD**

Perioodil 2011-2017 on vaadeldavate sihtkapitalide kaudu **taotletud toetusi kokku 146 395 320 EUR** ulatuses. Taotletavad **summad olid kõige suuremad ja näitasid tõusutrendi kuni 2013. aastani** (toetusteks antav summa 24,7 mln EUR), mil toimus langus rohkem kui 5 mln EUR võrra. Alates sellest (2014. aastast) on taotletavad summad jäänud võrdlemisi sarnasele tasemele. (vt ka joonis 16)

Kui vaadata taotletavaid toetussummasid aastate lõikes, siis on need **jäänud kogu perioodi lõikes võrdlemisi stabiilseks** (kogusumma 19-20 mln EUR kanti). Vaid aastatel 2012 ja 2013 oli see suurem - vastavalt 23 ja 25 mln EUR.

JOONIS 16. KULKA SIHTKAPITALIDEST TAOTLETUD TOETUSSUMMAD, 2011-2017

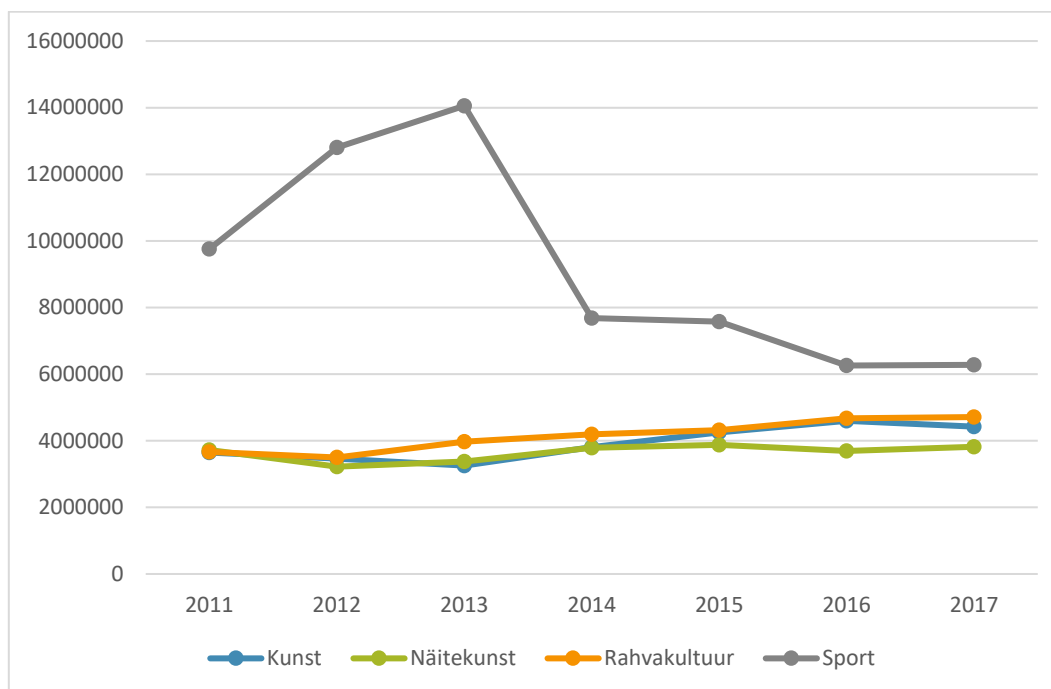

Sihtkapitalide lõikes on taotletavad toetussummad – nende suurusjärg ja dünaamika sarnased – oluliselt **eristub ainult spordi sihtkapital**. Kui kunsti, näitekunsti ja rahvakultuuri sihtkapitalist on taotletud iga-aastaselt ca 3-4 mln EUR, siis spordi sihtkapitalist oluliselt rohkem. Eriti perioodi alguse poole (2011-2013) olid spordi sihtkapitalist taotletavad toetused väga kõrged ja suurenesid igal aastal (10-14 mln EUR). Järsk langus leidis aset 2014.a, mil taotletavad summad langesid 6,4 mln EUR võrra. 2014-2017 langesid taotletavad spordi sihtkapitalist taotletavad toetused veelgi 1,4 mln EUR võrra. (vt. ka joonis 17)

Spordi sihtkapitalist taotletavate toetuste dünaamika mõjutab ka KULKA-st taotletava kogu toetussumma dünaamikat, s.t spordi sihtkapitalist taotletava toetussumma järsk langus põhjendab ka seda, miks kogu KULKA-st taotletud toetussumma 2014.a langutrendi näitab.

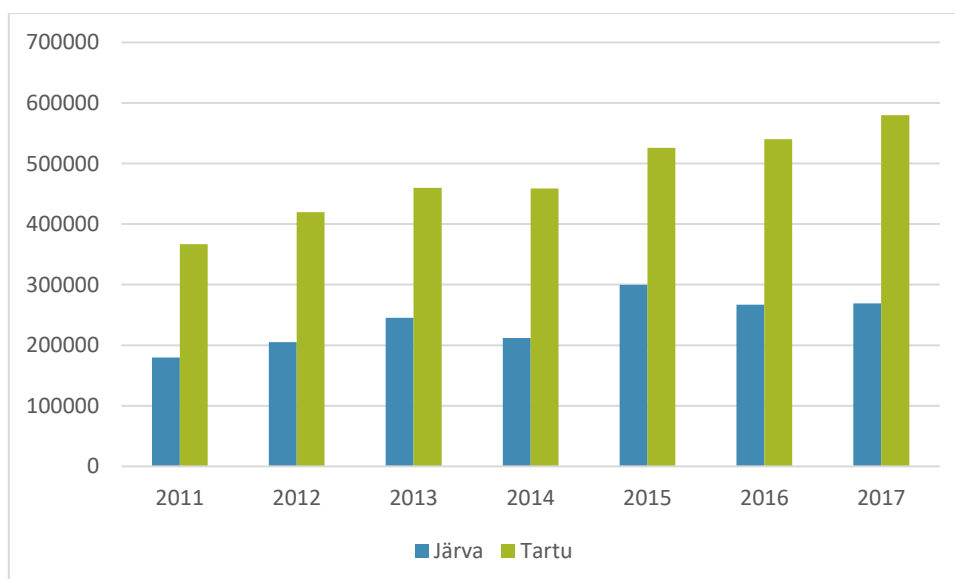
Kokku terve perioodi lõikes on **spordi sihtkapitalist taotletud seega ka kõige rohkem** – kokku üle 64 mln EUR. Ülejäänud sihtkapitalides on taotletavad summad ligi poole väiksemad ning need jäävad sarnasesse suurusjärku: rahvakultuuris kokku ca 29 mln EUR, kunstis ca 27 mln EUR ja näitekunsti u 25 mln EUR.

JOONIS 17. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD SIHTKAPITALIDE LÕIKES, 2011-2017

Järvamaal on perioodi 2011-2017 peale kokku taotletud ca **1,7 mln EUR**, Tartu MEG-is **kaks korda rohkem - 3,4 mln EUR**. Järva MEGis toimus 2014.a taotletud summade osas veidi suurem langus (33 tuh EUR võrra), misjärel tõusis **2015.a perioodi kõrgeimale** tasemele (võrreldes 2014.aastaga 88 tuh EUR võrra). Tartu MEG-ist taotletud toetused on kogu perioodi jooksul näidanud vaikselt tõusvat trendi – vaid 2014.a leidis aset väga väike langus. (Vt ka joonis 18)

JOONIS 18. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD TARTU JA JÄRVA MEG-is, 2011-2017

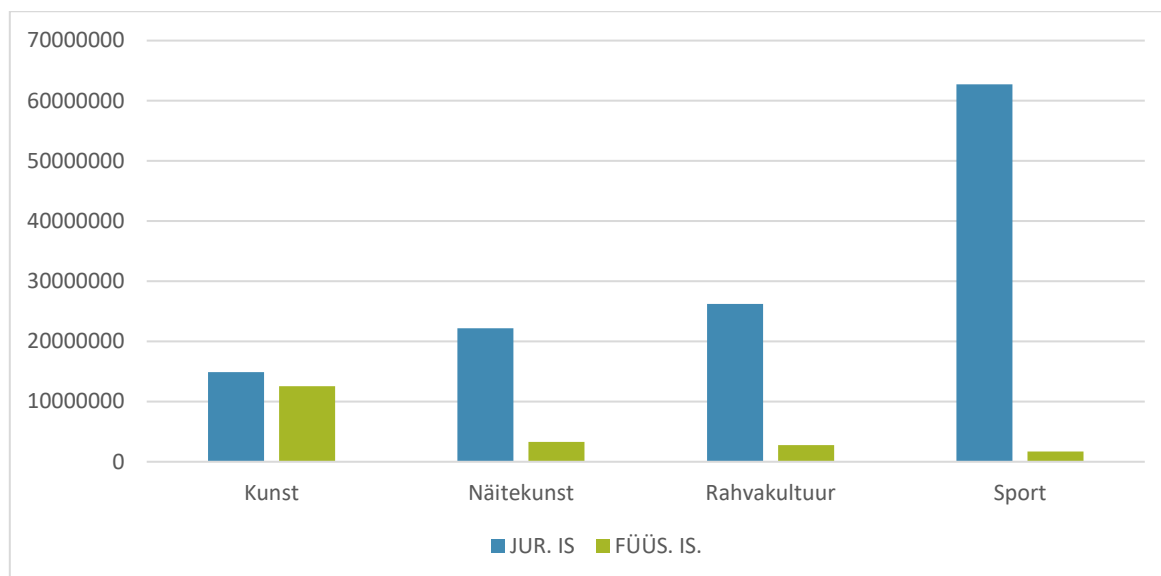

Taotlussummasid vaadates võib näha, et **Järva MEG-ist** taotleti perioodi jooksul kõige rohkem toetust **rahvakultuuri** valdkonna jaoks (kokku ca 738 000 EUR). Sellele **järgneb spordi** valdkond (ca 611 000 EUR) ja **helikunst** (ca 241 000 EUR). **Tartu MEG-ist** on taotletud kõige rohkem toetust **spordi** (1,1 mln EUR), **rahvakultuuri** (933 000 EUR) ja helikunsti valdkonna rahastamiseks (654 000 EUR).

Juriidiliste isikute poolt taotletud toetussummad on oluliselt suuremad füüsiliste isikute omadest². **Suhtena kogusummasse on juriidiliste isikute poolt taotletud 86%** (ca 126 mln EUR) ja füüsiliste isikute poolt 14% (s.o ca 20 mln EUR). Perioodi 2011-2017 alguses juriidiliste isikute poolt taotletavad toetussummad suurenesid. Kõige rohkem taotleti juriidiliste isikute poolt aastal 2013 – ligi 22 mln EUR. Pärast seda taotletavad summad langesid ca 16 mln EUR-le aastas ning on aastani 2017 olnud stabiilselt samas suurusjärgus. Füüsiliste isikute poolt taotletavad toetussummad on aastate lõikes olnud võrdlemisi sarnases suurusjärgus – ca 3 mln EUR aastas.

Erinevus juriidiliste ja füüsiliste isikute vahel ilmneb, kui vaadata, mille jaoks toetust kõige rohkem taotletakse. Selgub, et **juriidilised isikud on taotlenud kõige rohkem spordi, füüsilised isikud aga kunsti** sihtkapitalist. (vt ka joonis 19)

JOONIS 19. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD, FÜÜSILISED JA JURIIDILISED ISIKUD SIHTKAPITALIDE LÕIKES

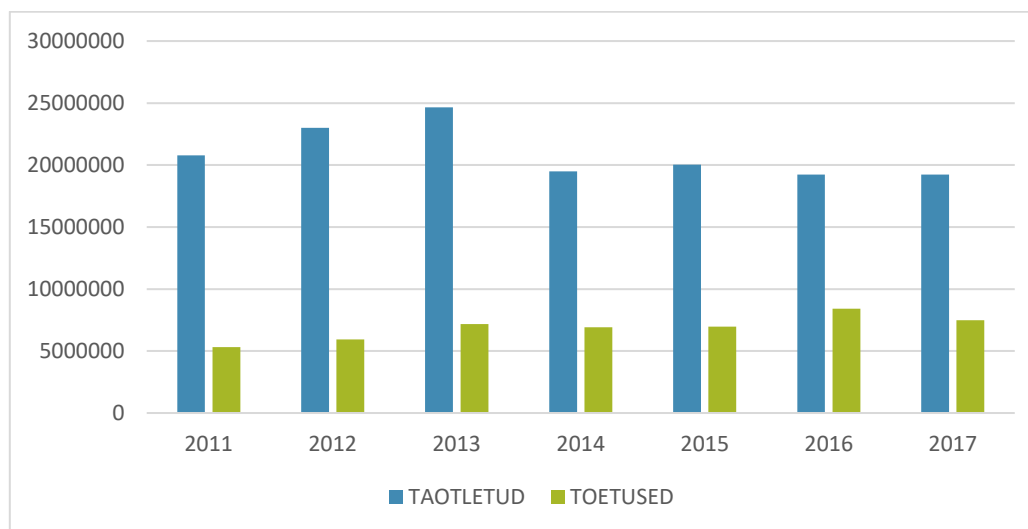
2.5. ERALDATUD TOETUSSUMMAD

Kogu 2011-2017 perioodi peale anti kõikide sihtkapitalide peale **toetusi kokku üle 48 mln EUR** (s.o keskmiselt 6,9 mln EUR aastas). Aastate lõikes on KULKA poolt antava **toetussumma maht veidi suurenenud** – 5,3 mln EUR-ilt (2011.a) 7,5 mln EUR-ile (2017.a), samas nagu eespool näha, on taotletud

² Nagu juba eespool märgitud, on KULKA praktikas sageli taotlejaks samas küll juriidiline isik, aga toetuse saaja(te)ks üks või mitu füüsilist isikut.

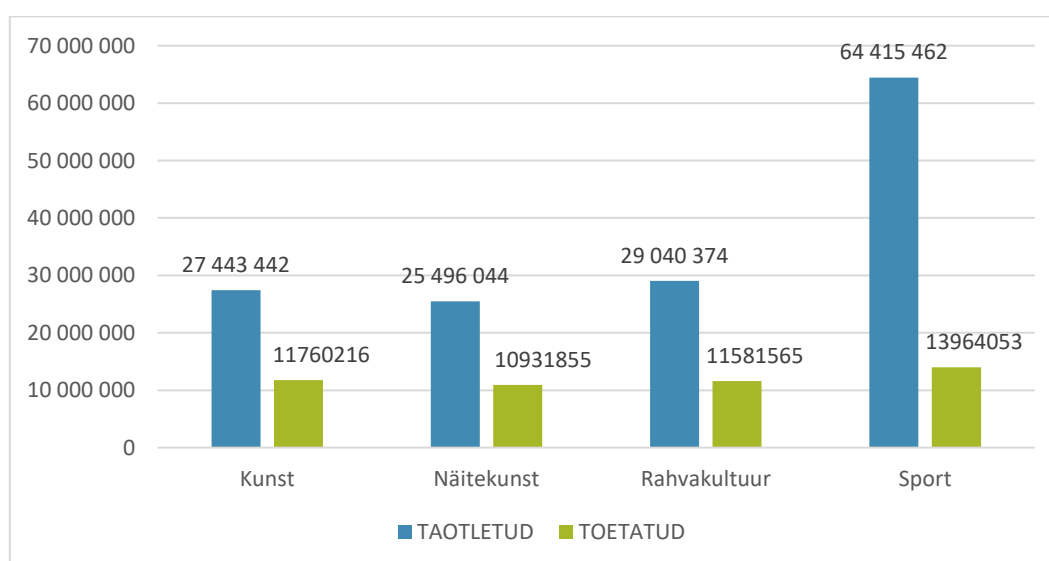
toetussummad ajas pigem vähenenud. Antud **toetuste mõttes oli väikseks erandiks 2016.a., kus välja antav toetussumma oli võrreldes teiste aastatega suurim** (ca 8,4 mln EUR, kui 2017.a langes see 7,5 mln EUR-ile). (Vt ka joonis 20.)

JOONIS 20. KULKA TOETUSSUMMAD KOKKU, 2011-2017

Sihtkapitalide lõikes on lepingutega väljaantud toetussummad samuti võrdlemisi sarnases suurusjärgus (ca 11 mln EUR valdkonna kohta) – teistega võrreldes on veidi **rohkem rahastatud sporti** (kokku ca 14 mln EUR väärtuses). Lisaks on näha, et proportsionaalselt **kõige suurem erinevus taotletava toetussumma ja lepinguga eraldatud toetussumma vahel on samuti spordis** (taotletud ja antud toetussumma vahe ligi 5-kordne). (Vt ka joonis 21)

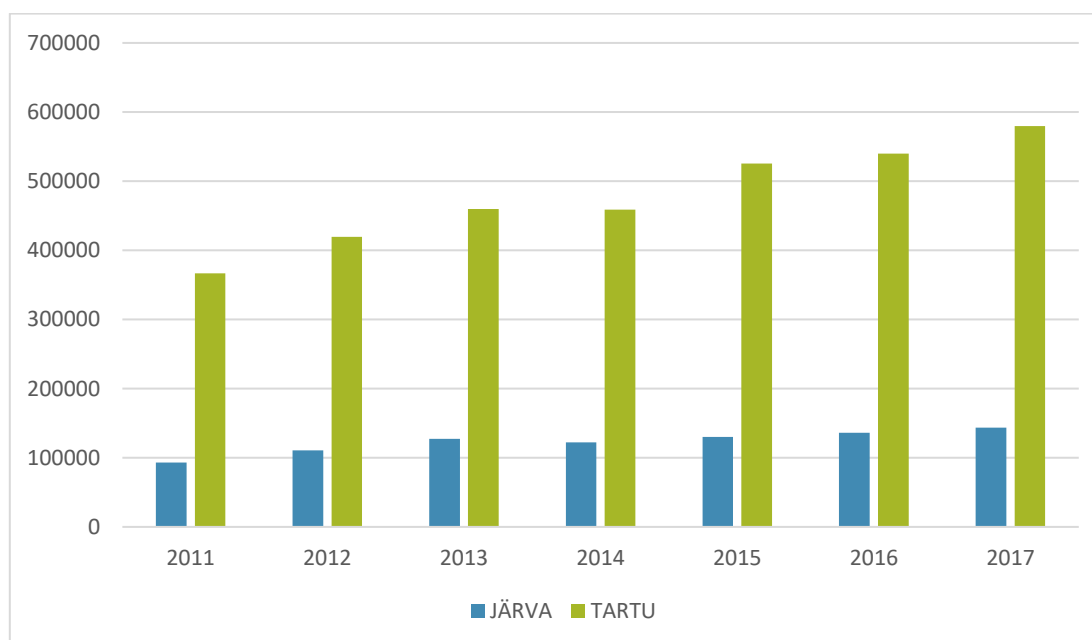
JOONIS 21. TAOTLETUD TOETUSSUMMAD JA ANTUD TOETUSED SIHTKAPITALIDE LÕIKES, KOKKU 2011-2017

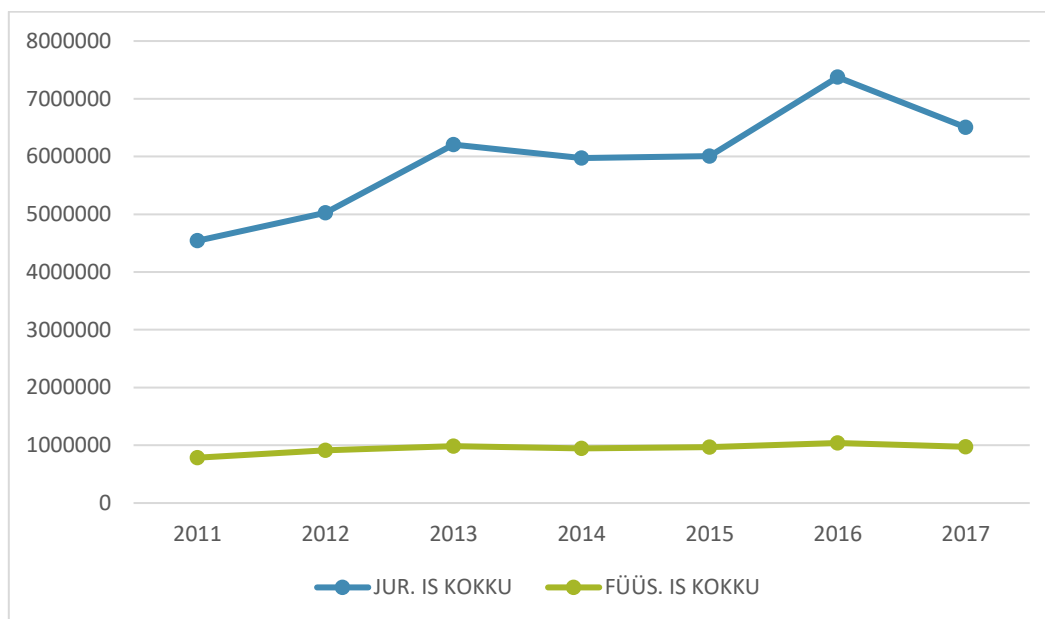
Kui vaadata maakondlikke ekspertgrupe, siis **Järva MEG on toetusi andnud kogu perioodi peale kokku ligi neli korda vähem kui Tartu MEG**: Järvamaal eraldati 2011-2017 ca 864 000 EUR mahus toetusi, Tartu MEG-is aga 3,4 mln EUR. **Mõlemas MEG-is on toetussummade maht aasta-aastalt tõusnud samas suurusjärgus** (Järva MEG-is ca 1,5 ja Tartu MEG-is 1,6- kordselt). (Vt. ka joonis 22)

Järva MEG-ist on suurim osa toetussummast läinud **rahvakultuuri** (ca 364 000 EUR) ja **spordi** valdkonda (ca 331 000 EUR), **Tartu MEG-ist** samuti **spordi** (1,1 mln EUR) ja **rahvakultuuri** (ca 933 000 EUR). Kõikide valdkondade üleselt **toetati Järvamaal toetuse taotlustest 52%, Tartumaal oluliselt vähem (29%)**. Suurem oli toetuse osa seejuures Järvamaa puhul näitekunstis (59%). Seal on aga ka taotletavad summad olnud teiste valdkondadega võrreldes madalamad. Tartumaal on toetuse määr võrreldes taotletava summaga olnud madalam – kõige kõrgem helikunstis (32%), spordis ja rahvakultuuris (31%) ja näitekunstis (29%).

JOONIS 22. LEPINGULISED TOETUSSUMMAD TARTU JA JÄRVA MEG-IS, 2011-2017

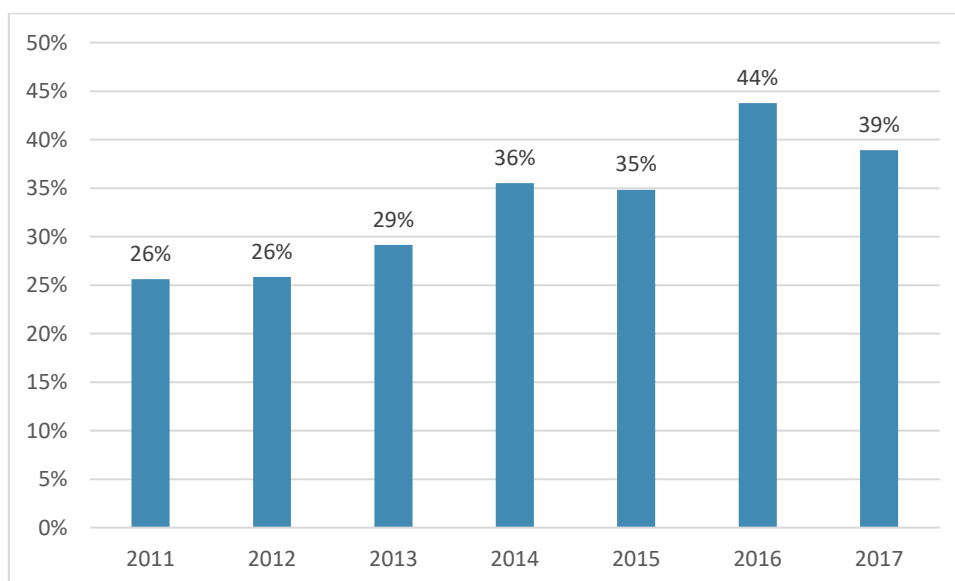

Eraldatud toetussummadest saavad valdava enamuse (86%, s.o ca 42 mln EUR) juriidilised isikud. Kõige rohkem antakse toetusi spordi valdkonda, kuid siin ei ole erisused summade proportsioonide vahel nii suured kui taotletavate summade puhul. Perioodi lõikes on juriidilistele isikutele antavad toetussummad veidi suurenenud (4,5 mln EUR-lt 6,5 ln EUR-ile). Aastal 2017 oli toetusteks antav summa juriidiliste isikute puhul kõige suurem – üle 7,3 mln EUR-i. Füüsilistele isikutele antavad toetussummad on aastate lõikes jäänud võrdlemisi samasse suurusjärku (ca 944 000 EUR aastas). (vt ka joonis 23)

JOONIS 23. ERALDATUD TOETUSSUMMAD JURIIDILISTELE JA FÜÜSILISTELE ISIKUTELE, 2011-2017

2.6. TAOTLETUD JA TOETUSEKS ANTUD SUMMADE SUHE

Kogu perioodi peale kokku moodustas KULKA sihtkapitalide toetus taotletud summadest 33%. Kõrgeim oli see 2016.a, mil lepinguliste toetuste osakaal moodustas 44% taotletust ning madalaim perioodi alguses 2011.a ja 2012.a, kui see oli 26%. (Vt ka joonis 24)

JOONIS 24. LEPINGUTEGA RAHULDATUD TOETUSE OSAKAAL TAOTLETUD TOETUSSUMMADEST KULKA SIHTKAPITALIDES, 2011-2017

Sihtkapitalide võrdluses oli **kõrgeim rahastusmäär kunsti ja näitekunsti valdkonnas**, kus perioodi peale kokku rahastati mõlemas valdkonnas keskmiselt 43% taotletust. **Oluliselt väiksem on see aga spordi valdkonna taotluste puhul**, kus toetuse osakaal moodustab perioodi lõikes vaid 22% sihtkapitali kaudu taotletud summast.

Kui vaadata toetuse määra taotluse kohta, siis KULKA sihtkapitalide peale kokku oli see vaadeldaval perioodil 70%. **Kõrgeim oli see taas kunsti ja näitekunsti valdkonnas** (kus üks taotlus rahuldatakse keskmiselt vastavalt 78% ja 77% ulatuses). Kõige madalama rahastusmääraga ühe toetuse kohta **paistab taas silma spordi sihtkapital**, kus üks taotlus moodustas keskmiselt vaid 52% taotletust. (Vt ka tabel 3)

TABEL 3. KESKMINE LEPINGU SUMMA TAOTLETUD SUMMAST, PROTSENTIDES

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	KOKKU
Kunst	75	80	82	78	79	78	75	78
Näitekunst	74	76	76	73	77	82	81	77
Rahvakultuur	66	72	74	77	78	79	72	74
Sport	47	47	46	50	54	61	58	52
Kokku	65	69	70	71	72	75	70	70

Maakondlike ekspertgrupe vaadates on näha, et **Järva MEG-is on taotlusi rahastatud oluliselt suuremas ulatuses, s.t et taotlusi on rahastatud ca 52% ulatuses, samal ajal, kui Tartu MEG-is rahastati taotlusi kõigest 29% ulatuses**. Rahastamise määr on Järva MEG-is perioodi jooksul veidi kõikunud – 2014.a tõusis see perioodi kõrgeimale tasemele (58%) ja langes juba aasta hiljem perioodi madalaimaks (43%). **Tartu MEG-is** rahastamise määr aastate lõikes **veidi vähenenud** - kui 2011.a moodustas toetuse osakaal taotletud kogusummast 31%, siis 2017.a oli see 27%.

Tartu MEG-ist on rahastatud **kõige suuremas ulatuses helikunsti, spordi, rahvakultuuri ja näitekunsti valdkonna taotlusi** (29-32% ulatuses taotletust). Kõige väiksemas ulatuses on rahastatud arhitektuuri valdkonna taotlusi (14% ulatuses). Viimane on huvitav, kuivõrd Tartu MEG-i arhitektuuri valdkonnast taotletud toetussumma on perioodil kokku olnud üks madalaim (12029 EUR). Samas võib näha, et arhitektuuri valdkonnas on vähe küll taotletud, aga nendest on palju taotlusi sisulistel põhjustel tagasi lükatud. Need samas, kelle taotlus on tingimustele vastanud ja rahuldatud, on saanud keskmiselt 61% taotletud summast ehk siis üle üldise keskmise. Ühe taotluse kohta on keskmine lepingu summa kõige kõrgem Tartu MEG-is aga hoopis kirjanduse valdkonnas (69%).

Järva MEG-ist rahastati kõige suuremas ulatuses **näitekunsti** valdkonda (toetatud 59% ulatuses taotletud summast). Samas on siin aastate lõikes toetusmäärade varieeruvus väga suur (taas tulenevalt taotluste ja lepingute väikesest arvust). Kõige väiksemas ulatuses on Järva MEG-ist rahastatud audiovisuaali puudutavaid taotlusi (taotletud toetusest 23% ulatuses). Ühe taotluse kohta on audiovisuaali valdkonnas samas kõige kõrgem rahastusmäär (93%), kõige madalam suhe keskmiselt ühe taotluse kohta on spordis (78%).

2.7. TAOTLUSED JA TOETUSTE ANDMINE RAHASTAMISLIIKIDE KAUPA

Analüüsi käigus analüüsisime ka seda, kui palju anti vaadeldaval perioodil toetusi erinevate rahastamisliikide lõikes. **Taotlused ja toetused jaotati analüüsis vastavalt:**

- Projektitoetus
- Tegevustoetused
- Stipendium
- Preemia
- Muud toetused

On oluline märkida, et andmerea sidumine konkreetse rahastamisliigiga oli raskendatud, kuivõrd täna andmete sisestamisel rahastamisliiki ei määratleta³. Samuti oli paljudel juhtudel andmebaasis rahastamise eesmärk kirjeldamata, see oli täidetud viidates pigem rahastatavale valdkonnale (film, fotograafia, luule, tants jne) või tegevustele (nt info ja kirjastamine, konkursil osalemine, trükiste koostamine jne). Seega on rahastamisliigi puhul tegemist pigem tinglike kategooriatega, mille puhul ei olnud alati ühest selgust, mis ühe või teise rahastamisotsuse/taotluse taga seisnes. **See on üks aspekt, mille osas KULKA saab oma andmekogumist tulevikus edasi arendada ning anda andmebaasis ette selged rahastamisliigi kategooriad, mille vahel andmesisestaja sobiva valida saab. Ühtlasi soovitame üle vaadata praegune rahastamisliikide määratlus (vastavalt Ühenduste rahastamise juhendmaterjalist⁴) ning lähtuda universaalsemast jaotusest (nt projektitoetus, tegevustoetus, stipendium, preemia), mis aitaks kaasa vabühenduste rahastamise korrastamisele.**

Ülekaalukalt kõige rohkem, s.o 83% taotlustest esitati erinevate rahastamisliikide lõikes kõikidel aastatel projektitoetusteks. See läheb kokku ka intervjueeritavate nägemusega KULKA-st kui peamiselt projektipõhiseid algatusi toetavast institutsioonist. Kultuurkapitaliseadus defineerib KULKA rolli samas täna veidi laiemalt, märkides, et kunstide ja spordi projektide toetamise kõrval on KULKA ülesanne toetada ka loomingu- ja spordialaseid teadusuuringuid ning soodustada kunste, rahvakultuuri ning kehakultuuri ja spordi arengut laiemas mõttes. Lisaks eelnevale on seaduse kohaselt KULKA roll toetada silmapaistvaid spordi- ja kultuuritegelasi, s.h nende enesetäiendamist, nende mälestuste jäädvustamist ning riiklikult tähtsate kultuuriehitiste rajamist ja renoveerimist.⁵

Intervjuudest ilmnes samas, et kõikvõimalike tegevustoetuselaadsete (püsi-)toetuste andmine (ennekõike nt erialaliitude, muuseumide rahastamisega seonduv) võiks olla pigem riigi/Kultuuriministeeriumi ülesanne ja KULKA peaks keskenduma projektidele ning andekate üksikisikute toetamisele oma valdkonnas. Peamise probleemina nähti, et tegevustoetused võtavad

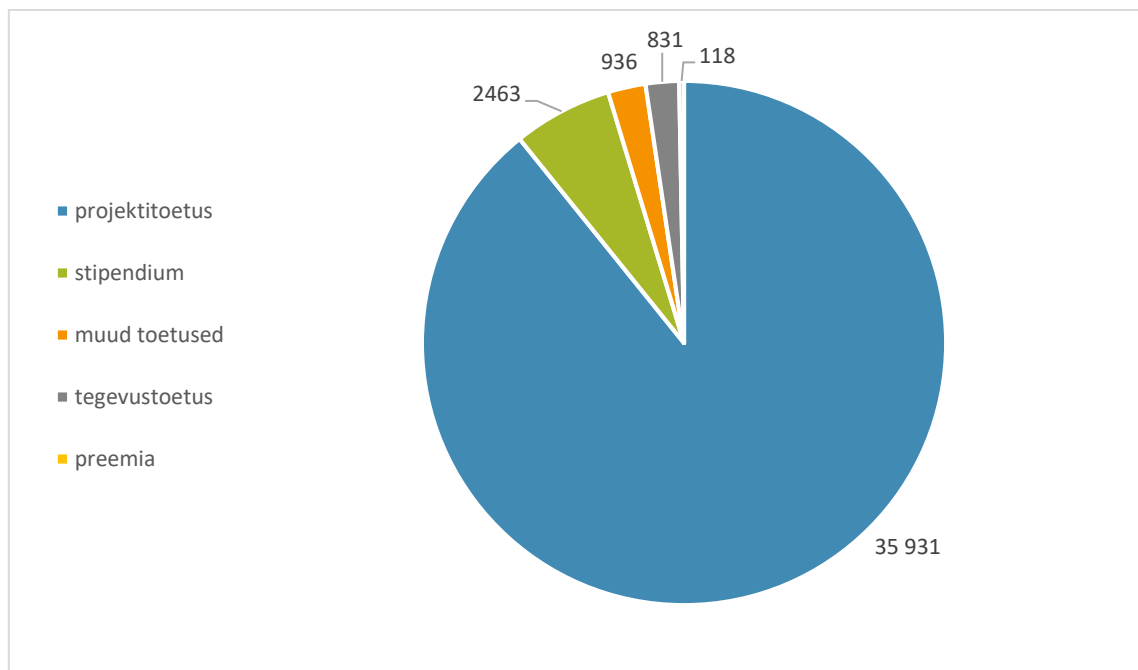
³ Näiteks ei võimalda praegu kasutusel olev klassifikatsioon loometöötoetusi eraldi selgelt välja tuua, kuna sellist rahastamisliiki nagu „loometöötoetus“ täna andmebaasis ei ole (on nt „loomingu- ja stipendium/toetus“; „loomemaja“, mis on võimalik tuvastada ainult läbi sõnaliste filtrite). Seetõttu võivad näiteks loometöötoetused sisalduda nii projektitoetuste kui ka muude toetuste all.

⁴ Vt. Matt, Jane *et al.* (2013). Ühenduste rahastamise juhendmaterjal

⁵ Vt Kultuurkapitaliseadus

väga suure osa eelarvest, mistõttu jäävad toetamata (või saavad vähem rahastust) mitmed rohujuuretasandi algatused.

JOONIS 25. RAHASTAMISE MAHUD RAHASTAMISLIIKIDE LÕIKES, KULKA SIHTKAPITALID KOKKU (EUR)

Projektitoetuse taotlusi esitati perioodi peale kokku vaadeldavates sihtkapitalides 35 931 (loobumised välja arvatud), so ca 83% kõikidest rahastamisliikidest (vt ka joonis 25). Perioodi algusega (2011.a) võrreldes on taotluste arv 2017.aastaks veidi vähenenud (368 taotluse võrra). Sarnaselt taotluste üldarvuga on projektitoetusest kõige rohkem taotlusi esitatud (s.h kõikidel vaadeldavatel aastatel) **rahvakultuuri sihtkapitali. Kõige vähem** (ligi kolm korda) on projektitoetuse taotlusi esitatud **näitekunsti** sihtkapitali (perioodi peale kokku 4589). Taotluste arvu poolest on suurema languse vaadeldaval perioodil teinud läbi spordi sihtkapitalisse esitatav projektitaotluste arv, kus aastaga (2013-2014.a) vähenes taotluste arv peaaegu 300 taotluse võrra. (vt ka joonis 26)

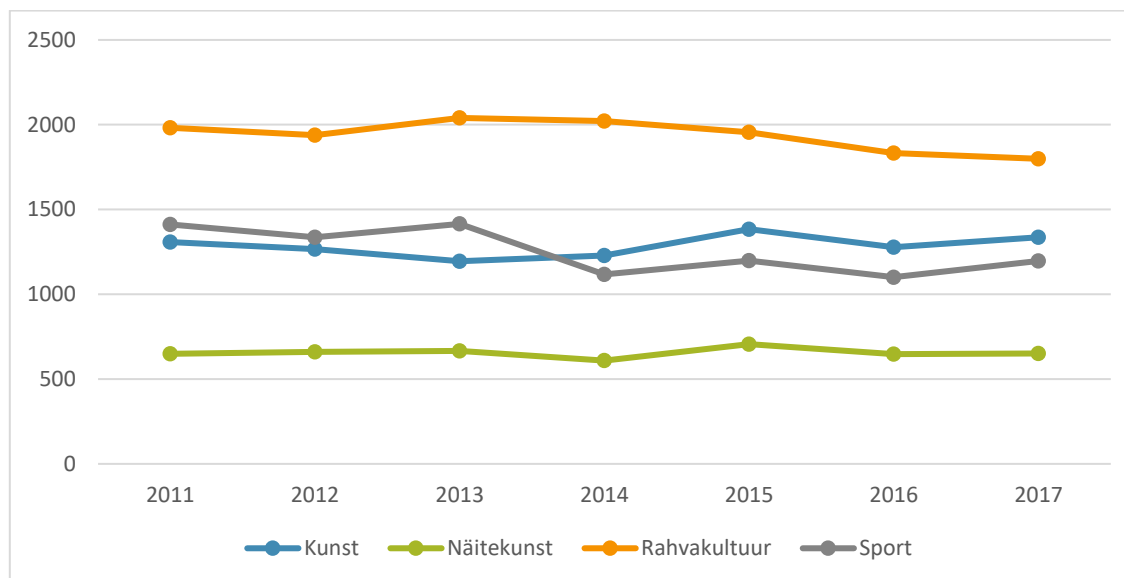
Tartu MEG-is oli projektitoetuse taotlusi 4947 (neist lepinguid 3571, s.o 72%) ja **Järvamaal** 2361 (neist sõlmiti lepinguid 1819-l, s.o 77% juhtudest).

Ka **otsuseid tehti** projektitoetuste raames **kõige rohkem rahvakultuuri** valdkonnas (15866), mille järgneb **sport** (11331) ja **kunst** (9316). Neis valdkondades on ka **keelduvate otsuste arv kõige suurem** – vastavalt **rahvakultuuris** (5920), **spordis** (4504) ja **kunstis** (3765). Kui vaadata projektitoetusi tehtud otsuste lõikes, siis kõige raskem on rahastust saada spordis ja kunstis, kus eitavate otsuste osakaal mõlemas valdkonnas on ca 40%, rahvakultuuris on veidi madalam (37%).

Mahuliselt järgmisel kohal, projektitoetuste järel, olid vaadeldaval perioodil **stipendiumitaotlused. Kokku esitati KULKA sihtkapitalidesse stipendiumitaotlusi 2463**, lepingud sõlmiti neist 1228-l juhul (s.o ca pooltel juhtudest). Stipendiumitaotluste arv on perioodil 2011-2017 natuke ka tõusnud.

Tartu MEG-is esitati vaid 161 stipendiumitaotlust (neist 61-l juhul tehti rahastamisest keelduv otsus), **Järvamaal** veelgi vähem – taotlusi 31 (neist keelduvad 12).

JOONIS 26. PROJEKTITOETUSE TAOTLUSTE ARV SIHTKAPITALIDE LÖIKES, 2011-2017

Stipendiumitaotlusi puudutavaid taotlusi ja lepinguid on KULKA sihtkapitalides ja MEG-ides kokku esitatud 2655, neist 1347-l juhul tehti positiivne rahastusotsus. Ülekaalukalt **kõige rohkem** taotlusi esitati seoses stipendiumitega **kunsti** valdkonnas (taotlusi kokku 1350, neist positiivseid 572), millele järgnevad **sport** (taotlusi 592, lepinguid 336) ja **näitekunst** (taotlusi 473, lepinguid 270).

Stipendiumitega võrdlemisi samasse suurusjärku jääb KULKA sihtkapitalidesse esitatud **muude toetusetaotluste** hulk (taotlusi kokku 936, lepinguid 647)⁶. **Tartu MEG-i** on perioodil 2011-2017 esitatud 29 taotlust, mis kvalifitseeruvad kategooriasse „muud toetused“, neist positiivse vastuse on saanud keelduvad 17. **Järva MEG-is** on muid toetusi puudutavaid taotlusi esitatud 14, neist omakorda neli keelduvat (positiivseid rahastamisotsuseid on seega kokku 10).

Valdkondadest esitati KULKA sihtkapitalidesse kõige rohkem taotlusi ja tehti **kõige rohkem „muid toetusi“** puudutavaid otsuseid **spordis** (taotlusi 411, lepinguid 321), **näitekunstis** (taotlusi 286, lepinguid 132) ja **rahvakultuuris** (taotlusi 202, lepinguid 157).

Tegevustoetustega seotud otsuseid on sihtkapitalide peale perioodil kokku 831, neist positiivseid rahastamisotsuseid 685. Valdkonniti esitati kõige rohkem taotlusi **spordi** (284, neist 243 juhul tehti positiivne rahastamisotsus), **näitekunsti** (252 taotlust, 204 lepingut) ja **kunsti sihtkapitali** (198 taotlust, 153 positiivset otsust).

Vastupidiselt tavapärasele mustrile esitati **Tartu MEG-i** tegevustoetusega seonduvaid taotlusi vähem (kokku 12, neist kuus positiivset) kui **Järva MEG-i** (taotlusi 48, neist 31 positiivset otsust).

Kõige vähem taotlusi ja tehtud otsuseid on seotud **preemiate** (s.h KULKA enda algatatud) andmisega (taotlusi sihtkapitalides kokku 118, neist 95 puhul tehti positiivne otsus). Sihtkapitalidest esitati kõige rohkem preemiataotlusi ja tehti vastavaid otsuseid spordis (vastavalt 57 ja 43). Kõige rohkem preemiate

⁶ Muude toetustena käsitleme siinjuures loometöö-, juubeli-, matuse- jms toetusi.

taotlusi ja otsuseid on tehtud aga hoopis **Tartu MEG-is, s.h võrdluses sihtkapitalide kogunäitajaga – Tartu MEG-is on kokku 209**, millest positiivseid otsuseid 197. Järva MEG-i esitati 64 preemia taotlust. Neist 61 juhul tehti positiivne otsus.

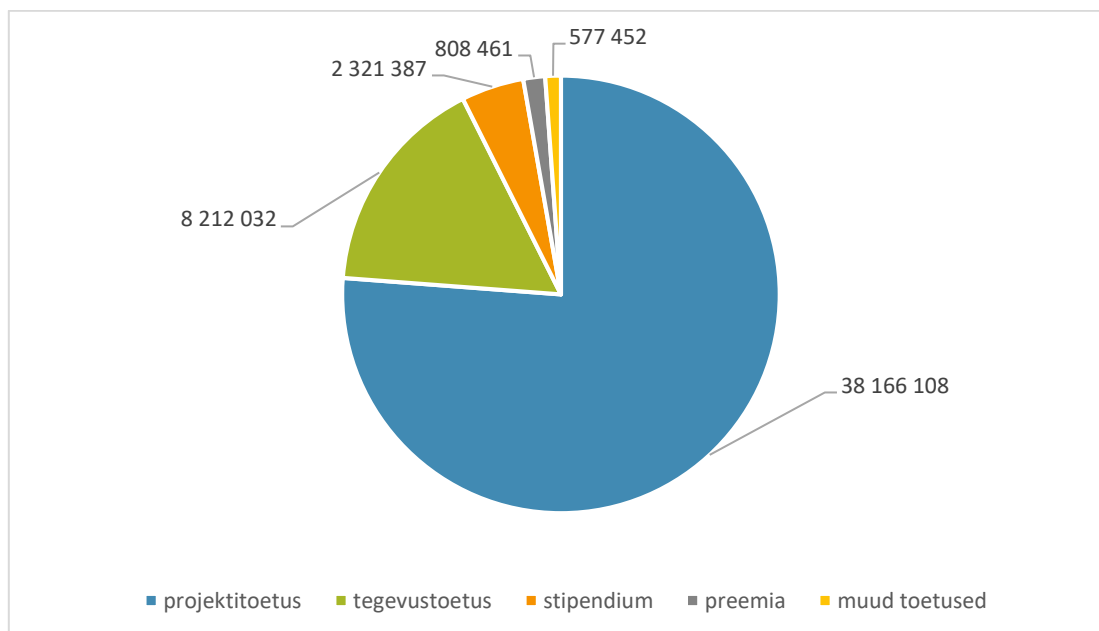
Rahastamisliikide lõikes on **taotletud toetuste** keskmised summad **kõige kõrgemad tegevustoetuste** puhul, s.h nii siis, kui sisse on arvatud eitavaid vastused kui ka ainult rahastust saanud taotluste puhul. **Kõige väiksemad** on taotletavad summad aga **stipendiumite ja muude toetuste** puhul (Vt. tabel 4).

TABEL 4. KESKMISED TAOTLETUD TOETUSSUMMAD RAHASTAMISLIIKIDE LÕIKES (EUR)

Rahastamisliik	Otsused (s.h keelduvad)	Ainult positiivsed otsused
tegevustoetus	19 855	22 628
projektitoetus	2871	3290
preemia	2511	2453
stipendium	2477	2038
muud toetused	1823	1372

Kui võrrelda **eraldatud toetussummasid**, siis **kõige rohkem** on antud vaadeldaval perioodil **projektitoetusteks** (kokku 38,1 mln EUR). Märkimisväärselt **vähem** on toetusi antud järgmisel kohal olevateks **tegevustoetusteks** (8,2 mln EUR). (Vt ka joonis 27.)

JOONIS 27. ERALDATUD TOETUSSUMMAD KOKKU RAHASTAMISLIIGI LÕIKES (EUR)

Samas **keskmiselt** on oluliselt **kõrgemad just tegevustoetuseks** antud toetused (11 374 EUR tegevustoetuseks vs 1437 EUR projektitoetuseks). **Kõige vähem** on nii kogusumma mõttes, kui ka keskmiselt taotletud ja antud **muudeks toetusteks** (vastavalt 577 452 EUR ja 857 EUR). (Vt ka tabel 5).

TABEL 5. KESKMINE ERALDATUD TOETUSSUMMA RAHASTAMISLIIGI LÕIKES (EUR)

Rahastamisliik	Keskmine eraldatud toetussumma
Tegevustoetus	11 374
Projektitoetus	1437
Stipendium	1723
Preemia	2290
Muud toetused	857

3. PÜSITOETUSE SAAJAD

KULKA taotluste ja toetuse andmise otsuste andmestiku kohaselt on **KULKA** sihtkapitalidesse esitanud teistest rohkem taotlusi **Tartu Ülikool** (taotlusi kokku vaadeldaval perioodil 343, millest rahuldatud 244), **Eesti Kunstiakadeemia** (taotlusi 314, millest rahuldatud 192), **Eesti Kultuurkapitali enda algatuslikud toetused eraisikutele** (taotlusi 281, millest rahuldatud 281) ja **Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts** (taotlusi 262, millest rahuldatud 225).

Maakondlikul tasandil on palju neid, kes on korduvad toetuse taotlejad ja -saajad. Intervjuu põhjal selgub, et Järva MEGis on n.ö püsitaotlejateks näiteks erinevad (laste ja noorte) treeninglaagrite korraldajad. Andmetest nähtub, et kõige rohkem taotlusi on aastate jooksul esitanud Paide Kultuurikeskus (kokku 133 taotlust, millest on rahastatud 115). Palju taotlusi on sinna esitanud ka **Ambla Spordiklubi MTÜ** (esitatud taotlusi 115, millest rahuldatud 87) ja **Järvamaa Spordiliit** (taotlusi kokku 95, millest rahuldatud 91).

Ka Tartu maakonnas on igas valdkonnas n.ö püsitaotlejaid. Intervjuust ilmnes, et neid on rohkem spordi, kunsti ja helikunsti valdkonnas. Andmetest näeme, et **Tartu MEG-is** on rohkem taotlusi esitanud **Eesti Kultuurkapital** (taotlusi 144, millest rahuldatud samuti 144), **Tartumaa Spordiliit** (taotlusi 142, millest rahuldatud 129), **Tartu Ülikooli Akadeemiline Spordiklubi** (taotlusi 129, millest rahuldatud 88), **Tiigi Seltsimaja** (taotlusi 104, millest rahuldatud samuti 88), **Tartu Spordiselts Kalev MTÜ** (taotlusi 102, millest rahuldatud 90) ja **Tartumaa Rahvakultuuri Keskseits MTÜ** (taotlusi 98, millest rahuldatud 86).

Kuigi nii intervjuueeritud ekspertide kui ka Kultuuripoliitika põhialuste kohaselt on KULKA üheks põhiülesandeks edendada ennekõike projektipõhiseid algatusi, siis täna rahastab KULKA mitmeid asutusi, mis finantseerivad KULKA toetuse kaudu oma põhitegevust (nt muuseumid). Seega on igas vaadeldavas valdkonnas/sihtkapitalis organisatsioonid/institutsioonid, kes saavad n.ö püsitoetust. Alljärgnevalt on välja toodud KULKA⁷ n.ö püsitoetuse saajad ja nende rahastamist puudutavad olulisemad näitajad. **Oluline on seejuures märkida, et kõik alltoodud taotlejad on taotlenud toetust ka erinevate projektide toetuseks ning olemasolevate andmete alusel ei ole võimalik täpselt öelda, milline osa läheb püsikulude katmiseks ja tegevustoetuseks.**

Loomeliidud (kokku 13):

Loomeliidud on perioodil 2011-2017 esitanud kokku 323 toetuse taotlust. Positiivne otsus on neist tehtud 253-l korral, s.t kokku on rahuldatud 78% taotlustest. Toetusi taotleti loomeliitude poolt kokku 1,6 mln EUR ulatuses, millest KULKA toetus moodustas 897 428 EUR (s.o 55% taotletud summast). Sellest tegevustoetuseks läks 450 056 EUR (50% eraldatud toetusest).

Liidu kohta keskmiselt rahuldati 73% taotlusi ja eraldati 50% taotletud summast. Kõige edukam on olnud Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühing MTÜ, kelle puhul rahuldati 29-st taotlusest kõik 29 (100%) ja eraldati 94% taotletud summast. Kõige tagasihoidlikuma tulemusega on Eesti Disainerite Liit, kelle puhul rahuldati 29-st taotlusest 10 (34%) ja lepingutega eraldati 11% taotletud summast.

⁷ Vastav loetelu organisatsioonidest esitatud KULKA poolt.

Intervjuule tuginedes selgub, et kunsti valdkonnas on suuremateks püsirahastuse saajateks Eesti Kunstimuuseum (eraldatud toetus perioodil 2011-2017 817 159 EUR), Tartu Kunstimuuseum (eraldatud toetus samal perioodil 910 698 EUR) ning Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum (eraldatud toetus 584 324 EUR).

Rahvakultuuri liidud (kokku 8):

Rahvakultuuri liidud on 2011-2017 esitanud kokku 514 toetuse taotlust, millest leping sõlmiti 434-l korral (s.o 84% taotlustest). Kogu taotletud toetussumma sel perioodil oli ca 1 mln EUR ning lepingutega eraldatud toetussumma 878 387 EUR (mis moodustab 68% taotletud summast). Eraldatud toetusest 189 220 EUR anti rahvakultuuri liitudele tegevustoetuse eesmärgil (s.o 22% kogu eraldatud toetussummast).

Ühe liidu kohta keskmiselt rahuldati 71% taotlustest ja eraldati 51% taotletud summast. Kõige rohkem paistab siin silma Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, kelle 198-st taotlusest rahuldati 189 (95%) ja eraldati 82% taotletud summast. Kõige kehvemini on läinud Eesti Kultuurikorraldajate Liidul, kelle puhul on rahuldatud 9-st taotlusest kaks (22%) ja eraldatud 13% taotletud summast.

Spordialaliidud (kokku 52):

Spordialaliidud on perioodi peale kokku esitanud 3416 taotlust, millega taotleti toetust ligi 32 mln EUR ulatuses. Lepingud sõlmiti neist 2389-l korral (s.t kokku rahuldati 70% taotlustest) ja eraldati ligi 8 mln EUR (s.o 22% taotletud summast). Toetustest veidi üle 3 mln EUR läks spordialaliitude tegevustoetuseks (38% eraldatud toetusest). Seega **rahuldatud taotluste arv on spordialaliitude puhul üsna suur, samas eraldatud toetussummad võrdlemisi väikesed**. Liidu kohta keskmiselt rahuldati 72% taotlustest ja eraldati kõigest 22% taotletud summast.

Parima tulemusega on Eesti Võrkpalli Liit, kelle puhul rahuldati 121-st taotlusest 90 (74%) ja eraldati 42% taotletud summast. Seega isegi parim taotleja on saanud alla poole taotletust. Kehvim tulemus on Eesti Sportliku ja Traditsioonilise Wushu Föderatsioonil – 27-st taotlusest rahuldati 10 (37%) ja eraldati 3% taotletud summast. Kõik esitatud taotlused on rahuldatud Eesti Tehnika- ja Spordiliidul ja Eesti Jalgpalli Liidul (mõlemal 18), kuid eraldatud on neile vastavalt 20% ja 15% taotletud summast.

4. KULKA SIHTKAPITALIDE RAHASTAMISE VÕRDLUS KULTUURIMINISTEERIUMI RAHASTAMISEGA

Töö üheks eesmärgiks oli võrrelda Kultuuriministeeriumi kultuuri ja spordi rahastamist KULKA sihtkapitalide rahastamisega. Antud **ülesannet ei saanud täielikult täita, kuna täna ei ole teada:**

1. kas analüüsiga hõlmatud kulud on täielikud, s.t kas analüüsi on hõlmatud kõik vastava perioodi kulud, eriti kui need on loodud koondsummadena (koondatud üksikutest failidest);
2. kas üksikud kulud on KULKA valdkondade vahel õigesti jaotatud, kuivõrd Kultuuriministeeriumi valdkondlik jaotus (üldjaotused kultuur ja sport) ei vasta KULKA sihtkapitalide jaotusele (sport, rahvakultuur, kunst, näitekunst jne). See tähendab, et kõiki Kultuuriministeeriumi „kultuuri“ valdkonda kuuluvaid kulusid pole võimalik selgelt vastavatesse KULKA valdkondlikesse jaotustesse liigitada.

Täna ei ole võimalik seega KULKA valdkondlikku rahastamist kvaliteetselt võrrelda samadesse valdkondadesse suunatud riigi/Kultuuriministeeriumi panusega, kuna puudu on süstematiseeritud, töödeldavad võrdlusandmed selle kohta, millisesse valdkonda ja kui palju riik on panustanud. Kui seada eesmärgiks KULKA andmeid/valdkondi tulevikus sel moel siiski analüüsida, **soovitame ühtlustada KULKA ja Kultuuriministeeriumi andmekogumise alused. See hõlmab valdkondade määratlust, s.t viia Kultuuriministeeriumi valdkondlik jaotus (sport ja kultuur) vastavusse KULKA sihtkapitalide jaotusele - sport, kunst, näitekunst, rahvakultuur jne ning kategoriseerida kulud vastavalt sellele jaotusele. Samuti koondada valdkondlikud kulud masintöödeldaval kujul ühtsesse andmebaasi, s.h eelnevalt hinnata, milliseid andmeid ja millisel kujul riigi kulude kohta hakatakse koguma.**

Alljärgnevalt on erinevatest andmeallikatest koondatud ülevaade Kultuuriministeeriumi 2017.a rahastusest kultuuri ja spordi valdkonnas ning võrreldud seda KULKA kehakultuuri ja spordi, kujutava ja rakenduskunsti, näitekunsti ning rahvakultuuri sihtkapitalide rahastamisega⁸.

Spordi valdkonda rahastati Kultuuriministeeriumi poolt 2017.a 12,8 mln EUR ulatuses. KULKA spordi sihtkapitali rahastamine 2017.a oli samal perioodil ligi kuus korda väiksem – 2,1 mln EUR. Kõige suurem osa Kultuuriministeeriumi poolt tehtavatest kulutustest spordi valdkonnas on seotud seejuures treenerite tööjõukulude (ca 4,4 mln EUR) ja tegevustoetuste maksimisega spordialaliitudele (ca 2,2 mln EUR). Suurem osa kuludest on seotud veel spordialaliitude noortesporti arendamisega (1,7 mln EUR) ja Eesti Olümpiakomitee rahastamisega (1,5 mln EUR). (vt. ka tabel x) Ka KULKA-st läheb märkimisväärne osa toetustest spordiorganisatsioonide **tegevustoetuseks** (kokku 2017.a kokku ligi 1,2 mln EUR).

⁸ Andmed Kultuuriministeeriumi 2017.a kulutuste kohta mainitud valdkondades ei pruugi olla siiski täielikud. Samuti tuleb tähele panna, et Kultuuriministeeriumi kulude valdkondlik jaotus ei pruugi olla õige. Samuti Kultuuriministeeriumi jaotus „kultuur“ hõlmab rohkem valdkondi kui antud töö raames vaatluse all olevad KULKA valdkonnad (nt lõimimine, muinsuskaitse, teater, film jne) ning seda on üksikkulude ning koondsummade tasandil raske eristada ja/või välja arvata.

Nii riik kui ka KULKA annavad välja **spordistipendiume**. Kui Kultuuriministeeriumi eelarvest eraldati selleks 2017.a 143 963 EUR, siis KULKA-st anti stipendiumitoetusi 43 300 EUR.

Allolevast tabelist 6 nähtub, et **Kultuuriministeerium on 2017.a eraldanud 137 600 EUR spordipreemiateks**. KULKA poolt toetustena antud spordipreemiad moodustasid kokku 9000 EUR. See on ka 100% taotletud summast.

Nagu eelnevalt mainitud on suur osa püsitoetuse saajatest ka projektitoetuse taotlejad (m.h KULKA-st). Nii on Eesti Olümpiakomitee näiteks KULKA-st taotlenud 2017.a ka projektitoetust 35 000 EUR väärtuses ning antud taotlus ka rahuldati 100%-liselt. Ka noortesporti toetuseks on KULKA-lt 2017.a toetust küsitud (et „*Toetada ja rikastada Eesti noortesporti (jalgpalli) rahvusvahelise sportliku tasemega*“) – antud taotlus aga toetust ei leidnud.

TABEL 6. KULTUURIMINISTEERIUMI SPORDI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR)

Toetus treenerite tööjõukulude katmiseks - Spordikoolituse ja -Teabe SA	4 448 600
Spordialaliidud - tegevustoetus	2 163 266
Spordialaliidud - noortesport	1 718 137
Eesti Olümpiakomitee	1 463 960
Maakonna spordiliidud	587 600
Rahvusvahelise võistluse korraldamine Eestis	340 000
Tiitlivõistlustel osalenud sportlaste ja nende treenerite tunnustamine	300 000
Toetus spordiklubidele jt.	242 000
Meeste võrkpallikoondis EM turniiril	200 000
Eesti Koolispordi Liit	188 437
Riiklikud spordistipendiumid	143 963
Riiklikud spordipreemiad	137 600
Liikumisharrastuse programm	128 000
EOK OM osavõtu tagamine	127 823
Eesti Spordiregister . Spordikoolituse ja Teabe SA	120 000
Spordikoolituse ja Teabe SA	119 000
Ühendus Sport Kõigile	105 032
Eestimaa Spordiliit Jõud	100 000

Spordimeditsiini SA	95 000
Anti-Dopingualane tegevus	55 000
Eesti Seeniorspordi ja Spordiveteranide Liit	15 000
Kokku	12 798 418

Kujutava kunsti valdkonda on Kultuuriministeerium rahastanud **2017.a 1,9 mln EUR** mahus. **KULKA** kujutava kunsti sihtkapitali kaudu antud toetused moodustasid sama aja kohta ligikaudu sama suure - **1,7 mln EUR**. Ka kunsti valdkonnas moodustavad kõige suurema osa riigi eraldistest **tegevustoetused** (kokku 688 633 EUR), võrrelduna KULKA rahastusega, kust eraldati kunsti valdkonna tegevustoetusteks 2017.a 208 200 EUR. (vt. ka tabel 7)

Stipendiumeid anti Kultuuriministeeriumi eelarvest 2017.a 49 750 EUR (loovisikute stipendiumid + E.Viiralti nimeline stipendium). KULKA kujutava kunsti sihtkapitali kaudu eraldati samal ajal 159 786 EUR stipendiumiteks. KULKA andmebaasist ei nähtu, et 2017.a oleks KULKA kaudu antud preemiaid. Kultuuriministeeriumi eelarvest anti samal ajal preemiateks 9600 EUR.

Nii Kultuuriministeeriumi kui ka KULKA on 2017.a **rahastanud loomeliituseid** – Kultuuriministeeriumi eelarvest on kunsti valdkonna loomeliidu toetusteks eraldatud 202 861 EUR (vt. tabel 8), KULKA andmetest nähtub, et loomeliituseid on toetatud 52 219 EUR ulatuses (sellest 25 000 EUR on antud loomeliitude tegevustoetuseks).

TABEL 7. KULTUURIMINISTEERIUMI KUNSTI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR)

Tegevustoetused	688 633
Loomeliidu toetus	202 861
SA Tallinna Kunstihoone Fond	175 000
Loovisiku loometoetused	153 645,17
Kunstnikupalk (EKL)	136 797
SA Kaasaegse Kunsti Eesti Keskus	97 500
Eesti paviljon Veneetsia biennaalil	80 000
Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus - Performa	72 000
Eesti Kultuur Maailmas	70 895
Narva residentuur (EKA SA)	50 000
Loovisiku stipendiumid	43 750

Hasartmängumaksu Nõukogu	42 000
Eesti Kunstnike Liidu galeriid	30 000
Eesti Kaasaegse Kunsti Muuseum	27 500
Korralduskulud	16497,12
Kultuuriministeeriumi kultuuripreemiad möödunud aasta loomingulise tegevuse eest	9600
Eduard Wiiralti nimeline stipendium	6000
Loomeliitu mittekuuluvate loovisikute loometoetused	3732,94
KOKKU	1 906 411,23

Näitekunsti valdkonna puhul on riigi rahastamise osakaal KULKA toetustega võrreldes oluliselt suurem. Nii on Kultuuriministeeriumi eelarvest 2017.a antud valdkonda läinud **33,8 mln EUR**. KULKA toetuste maht, mis on suunatud samal perioodil samasse valdkonda on **1,8 mln EUR**. Sellest **tegevustoetusteks** on KULKA andnud **200 670 EUR**, **stipendiumiteks 67 065 EUR** ja **preemiateks 1480 EUR**. Kui kõrvutada seda Kultuuriministeeriumi rahastusega, siis näeme, et **tegevustoetusteks** on antud samal ajal Kultuuriministeeriumi eelarvest **33 367 190 EUR** (teatrite tegevustoetused 33 166 613 EUR + loomeliidu toetus 200 577 EUR), **stipendiumiteks 118 297,76 EUR** ja **preemiateks 73 600 EUR** (kultuuripreemiad: 9600 + 64000). (vt. ka tabel 8)

Näitekunsti valdkonna **loomeliidud** on KULKAst 2017.a toetusi saanud 94 544 EUR, sellest tegevustoetusteks on läinud 49 600 EUR. Kultuuriministeeriumi-poolne loomeliitude rahastus oli 2017.a 200 577 EUR. Nii Kultuuriministeerium kui ka KULKA annavad valdkonnas tegutsejatele loometöötoetusi. Nii on 2017.a eelarvest Kultuuriministeerium rahastanud **loometööd 46 703 EUR-iga**, KULKA näitekunsti sihtkapitalist on 2017.a eraldatud loometöötoetusteks aga **416 550 EUR**.

TABEL 8. KULTUURIMINISTEERIUMI NÄITEKUNSTI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR)

Teatrite tegevustoetused	33 166 613
Loomeliidu toetus	200 577
Loovisiku stipendiumid	118 297,76
Eesti Kultuur Maailmas	90 637
Kultuuripreemia pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest	64 000
Loovisiku loometoetused	46 703,24
Korralduskulud	29 565,12
Hasartmängumaksu Nõukogu	25 000

Kultuuripreemiad möödunud aasta loomingu tegevuse eest	9600
KOKKU	33 750 993,12

Rahvakultuuri valdkonda on Kultuuriministeeriumi rahastusega kõige keerulisem kõrvutada, kuna selles on kõige vähem võrreldavaid andmeid. KULKA toetusi on läbi programmi „Teater Maal“ valdkonda suunatud 2017.a **1,9 mln EUR** (vt. tabel 9). Andmetest leiame, et riik rahastab programmi „Teater maal“ ning selle kaudu on eraldatud kokku **154 947 EUR**. Valdkonnas tegutsevate organisatsioonide **tegevustoetusteks** on KULKA-st antud **155 498 EUR**. **Stipendiumeid** on rahvakultuuri sihtkapital andnud 2017.a **84 095** ja **preemiaid 6500 EUR** väärtuses.

Rahvakultuuriliidud on 2017.a KULKA vahenditest saanud **179 896 EUR** (sellest 49 000 EUR tegevustoetusteks), lisaks **loomeliidud**, keda on toetatud **11 900 EUR**-iga (kogu antud toetus on läinud seejuures projektitoetusteks, ühel juhul ka stipendiumiks).

TABEL 9. KULTUURIMINISTEERIUMI RAHVAKULTUURI VALDKONNA RAHASTUS, 2017.A (EUR)

Programm „Teater maal“	154 947,99
KOKKU	154 947,99

Kui vaadata valdkondade rahastamist **Järva MEG-is**, siis näeme, et spordi valdkonda on sellest rahastatud 2017.a **59 360 EUR** mahus. Rahastus on olnud suunatud peamiselt projektitoetusteks, vähesel määral ka preemiateks. Tegevustoetusi Järva MEG spordi valdkonnas andnud ei ole. Rahvakultuurile on eraldatud umbkaudu sama palju **63 931 EUR**, millest samuti valdav osa on olnud projektitoetusteks. **Tartu MEG** on **rahvakultuuri** rahastanud 2017.a **48 145 EUR** ning **sporti** veidi rohkem – **66 310 EUR** mahus (ka siin on peaaegu kogu toetusraha olnud suunatud projektitoetusteks).

Nagu eespool öeldud, siis valdkonniti puuduvad täna võrreldavad andmed, millest tulenevalt on keeruline teha põhjalikke järeldusi, mis puudutab Kultuuriministeeriumi ja KULKA rahastamise võrdlust. Olemasolevate andmete pealt näeme, et **kõige rohkem on Kultuuriministeerium rahastanud 2017.a näitekunsti valdkonda** – ligi 34 mln EUR mahus. Umbes kolm korda väiksemas ulatuses ehk 13 mln EUR-iga rahastas Kultuuriministeerium spordi valdkonda. Veelgi vähem, ca 2 mln EUR eraldati Kultuuriministeeriumi poolt kujutava kunsti ja ca 154 947 EUR rahvakultuuri valdkonda⁹. Kui vaadata samal ajal KULKA rahastamisvõimeid, siis näeme, et kõige rohkem KULKA vahenditest rahastatud spordi valdkonda (2,1 mln EUR), millele järgnevad sarnastes suurusjärgudes rahvakultuur (1,9 mln EUR), näitekunst (1,8 mln EUR) ja kujutav kunst (1,7 mln EUR). (vt. ka ptk 1.2.) Lisaks võib näha, et nii riik kui ka KULKA finantseerivad sarnaseid tegevusi – **praktiliselt kõikides valdkondades on nii riik kui ka**

⁹ Rahvakultuuri valdkonna rahastamist puudutavad andmed on siin suure tõenäosusega mittetäielikud.

KULKA tegevustoetuse andjaks, samuti annavad mõlemad välja stipendiume ja preemiaid. Seega selget rollijaotust täna Kultuuriministeeriumi ja KULKA rahastamisprioriteetide vahel ei paista.

Tegevustoetused on ühtlasi kõikides valdkondades Kultuuriministeeriumi üheks suuremaks kuluallikaks. KULKA toetusi vaadates on tegevustoetuste osakaal kõige suurem vaid **spordi sihtkapitalis** – ülejäänud valdkondades suunatakse suurim osa toetustest projektitoetusteks ning MEG-ide puhul on tegevustoetuse andmine pigem erandlik – 2017.a näiteks ei antud Järva ja Tartu MEG-ides (spordi ja rahvakultuuri valdkonnas) ühtegi tegevustoetust.

5. RAHASTAMISPRIORITEEDID

5.1. SIHTKAPITALIDE RAHASTAMISPRIORITEEDID JA NENDE MUUTUMINE AJAS

Ametlikult reguleerib sihtkapitali tööd (taotluste hindamisprotsessi) vastava sihtkapitali preemiate, stipendiumite ja toetuste andmise kord (edaspidi rahastamise kord), mida on aja jooksul korduvalt muudetud ja täiendatud. Lisaks rahastamiskordadest tulenevatele prioriteetidele on erinevates sihtkapitalides/valdkondades aja jooksul kujunenud komisjoniliikmetel võrdlemisi selge arusaam, milleks toetusraha antakse või ei anta. Taolised sisulised kriteeriumid sageli kuskil kirjas ei ole, pigem jäävad need personaalseteks märkmeteks. Alljärgnevalt vaatleme iga sihtkapitali rahastamise korrast (ja nende erinevatest versioonidest) tulenevaid prioriteete ning seda, kuidas need on ajas muutunud. Samuti kõrvutame seda võimalusel intervjuudest ja andmebaasist leiduva infoga.

5.1.1. RAHVAKULTUUR

Rahvakultuuri sihtkapitali **rahastamiskordasid** vaadates võib näha, et aastatel 2010-2015 toetuse andmise prioriteetid praktiliselt ei muutunud. 2015.a rahastamiskorda täiendati ning sellega **laiendati toetatavaid tegevusi ning eesmärke senisest rohkem**. Näiteks lisandus siis ühe toetusprioriteedina toetatavate sündmuste ja projektide **rahvusvaheline ja üleriigiline mõõde** (enne oli vaid regionaalne). Samas kui vaadata KULKA toetuste andmebaasi, siis leiab sealt ka perioodil 2011-2014 349 lepingut, mis on tuvastatavad märksõnaga „rahvusvaheline“, hõlmates nii erinevate rahvusvaheliste sündmuste korraldamist Eestis, kui ka sündmustel osalemist väljaspool Eestit.

Rahvakultuurialase koolituse ja täiendõppe korraldamise kõrvale on lisandunud, et toetatakse ka nendest **osavõttu**. Ka selles osas on andmebaasist võimalik tuvastada, et enne 2015.a on toetatud nii konverentsidest kui kongressidest osavõttu (mitte küll suures ulatuses).

Täiesti uue prioriteedina on 2015.a muudatustega lisandunud rahvakultuurialase **huvihariduse** toetamine, samuti **enesetäiendamine või õpingutes osalemine välisriigis, loometööle pühendumine, valdkonna loomeinimeste ja nende mälestuste jäädvustamine**. Materjalide väljaandmise toetamise juures kaotati ära nõue, et tegemist peab olema kultuurilugu puudutavate materjalidega – 2015.a sõnastuses peab tegu olema **valdkonda** kuuluvate **trükistega**. Erialaliitude ja harrastusgruppide toetamisel on 2015.a lähenetud laiemalt ning kaotatud ära nõue, et tegemist peab olema üle-eestilist kandepinda omava liidu või grupiga. 2015.a muudatusega hakati andma erinevat tüüpi toetusi – toodi selgelt välja, et lisaks stipendiumitele antakse ka preemiaid, erinevat tüüpi stipendiume, toetusi jne. Samuti sätestati täpsemalt erinevate toetuste taotlemise tehnilised nõuded. 2015.a rahastamiskorras defineeritakse selgemalt ka, mida rahvakultuur hõlmab ja mis on sihtkapitali eesmärk. Samas, nagu öeldud, võib andmebaasist leida lepinguid, mis viitavad, et nimetatud tegevusi ja eesmärke toetati ka enne 2015.a. Seega võib eeldada, et 2015.a viidi rahastamiskord tegeliku praktikaga lihtsalt rohkem vastavusse.

2018.a jõustunud muudatustega tehti taas jaotusprioriteetides mõningad muudatused ja täiendused. Näiteks lisandus uue toetusprioriteedina **avalike kultuurisündmuste korraldamine**. Teisalt, ilmselt

eelnevaga seoses, kitsendati taas toetatavate kultuurielu edendavate sündmuste ja projektide haaret – sõnastusega kaotati taas ära rahvusvaheline ja üleriigiline mõõde, **jäädes vaid regionaalse dimensiooni** juurde. Ka koolituste ja täiendõppe juures mindi taas tagasi eelneva sõnastuse juurde, öeldes, et toetatakse koolituse ja täiendõppe korraldamist ja mitte otseselt sellest osavõttu. 2018.a sõnastuses täpsustati veidi ka valdkondlike trükiste väljaandmise toetamisega seonduvat – tekstis täpsustati, et toetatakse humanitaarteaduste või kultuuriloo valdkonda kuuluvate publikatsioonide väljaandmist.

Intervjuu käigus ilmnis, et rahvakultuuris langeb mõningane kirjutamata eelistus **loovisikute** toetamisele, kes loovad keskkonda ja juhendavad teisi. Samuti eelistatakse mingil määral **lapsi ja noori**, kel endal puudub võimalus maksta laagrite, näituste jm ürituste eest. Väga selgeid kriteeriume, millest juhinduda siin pigem aga ei ole ja üldjuhul kõik, kes vastavad (tehnilistele) tingimustele, mingi toetussumma ka saavad.

Vestlusest sihtkapitali esindajaga selgus veel, et rahvakultuuri sihtkapitali otsustusprotsessi ja toetusprioriteete puudutav **peamine probleem seisneb täna teemade killustatuses, s.t sihtkapital koondab täna palju alavaldkondi**, sisaldades nii teatrit, muusikat jms. Sellest tulenevalt on ka taotluste arv väga suur (suurem kui teistel). Kuna taotluste maht on väga suur, siis on omakorda raske taotlustesse põhjalikult süveneda. Ekspertide arv on komisjonis sama, mis teistel ja selle arvu juures ei ole võimalik kõiki teemasid/ alavaldkondi piisava põhjalikkusega katta. Samuti ei ole võimalik killustatuse tõttu valdkonda kuigi süsteemselt läbi toetuste arendada (võrreldes mõne kitsama valdkonnaga).

Sihtkapitali esmaseks vajaduseks on seega rahvakultuuri sihtkapitali teemade fookuse kitsendamine ja töömahu vähendamine. **Sellest tulenevalt soovitame korrastada sihtkapitalide valdkondade piirid ja fookused, s.h kitsendada rahvakultuuri valdkonda, paigutades osad alateemad teiste sihtkapitalide alla (nt muusika ja teater, mis puudutab harrastajaid). Alternatiivina on võimalik kaaluda eraldi Tallinna ekspertgrupi asutamist või Harju MEG-i laiendamist nii, et sellest saaksid taotleda toetust ka Tallinna harrastajad.**

Eraldi **probleemkohana tõusetus rahvakultuuri rahastamisprioriteete puudutavas, et muuseumide tegevuskulude rahastamine toimub täna suuresti läbi rahvakultuuri sihtkapitali.** See võtab aga olulise osa eelarvest, millest tulenevalt jääb vähem toetusraha selleks, et toetada projektipõhiseid algatusi. **Läbiva põhimõttena soovitame kaaluda taoliste riiklikult oluliste institutsioonide püsikulude ja põhitegevusega seotud kulutuste rahastamist riigi/Kultuuriministeeriumi eelarve kaudu.** Lisaks rahvakultuurile tõusetus sama teema ka näiteks kunsti sihtkapitali puhul, kus muuseumide põhitegevuse rahastamine võtab samuti väga suure osa toetustest.

5.1.2. KUNST

Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali rahastamiskorda on teiste rahastamiskordadega võrreldes muudetud kõige rohkem. Esimene analüüsi kaasatud versioon pärineb aastast 2012. Kuni 2014.a tehtud rahastamiskorda puudutavate täiendustega toetusprioriteete praktiliselt ei muudetud. 2013.a muudatusega täpsustati peamiselt rahastamisliike (loometegevuse toetusstipendiumid vs suuremate ürituste, projektide sihtstipendiumid). 2014.a diferentseeriti loominguilise stipendiumi liike veelgi (kehtestati üheaastane, 6-kuuline ja 3 kuuline loominguilise stipendium). 2015.a tehti rahastamise

prioriteetides väikesed sisulised muudatused – näiteks kadus ära, et toetaks „otsingutele ja eksperimentidele suunatud professionaalset Eesti kunsti“. Samuti laiendati loomestipendiumite ajalist piiri ning sõnastusest kadus ära viide loomestipendiumile kui 1-aastasele tegevuse toetamisele. Peamiselt aga täpsustati muudatustega erinevaid toetuse andmise liike ja (tehnilisi) nõudeid jm tingimusi, mis nende andmisega kaasneb. Viimase 2017.a muudatusega toetusprioriteetid praktiliselt ei muutunud – uue punktina **lisandus** aga **kunstigaleriide tegevuse toetamine**.

Vestluses kujutava kunsti sihtkapitali esindajaga tõusetus, et üheks **olulisemaks probleemiks on sihtkapitali jaoks täna muuseumide põhitegevuse (nt näituste korraldamine) rahastamine**, mis võtab olulise osa sihtkapitali eelarvest. Antud teema osas on asutud Kultuuriministeeriumiga läbi rääkima võimalust, et taolisi kulusid hakataks (vähemalt osaliselt) edaspidi rahastama ministeeriumi eelarvest, kuid lõplikku otsust antud küsimuses veel ei ole. Lisaks sellele, et taoliste tegevuste finantseerimine võtab väga suure osa toetusrahast, mõjub see ebaõiglasena nendele kunstivaldkonna üksiktegijatele (vabakutselistele), kelle ainus võimalus on saada oma tegevuse jaoks toetust KULKA-st.

Kokkuvõttes on rahastamisprioriteetid jäänud intervjueeritava hinnangul aja jooksul võrdlemisi samaks. Läbi aja on olnud pingekoht institutsionaalsete ja mitteinstitutsionaalsete taotlejate vahel. Kedagi institutsionaalse vormi pärast otseselt kõrvale ei jäeta.

Teatud hierarhia rahastamiskorras sisalduvate prioriteetide vahel on ka kunsti valdkonnas. Keskseim prioriteet on selgete **väljundite toetamine**, nagu näitused (kui kunstnike üks põhiväljund), festivalid jms. Hea meelega toetatakse **täiendõpet välismaal** – noorte enesetäiendamist. Samuti **muuseumide kunstikogude täiendamist** ja ostu (eriti elavatelt kunstnikelt) peetakse oluliseks ning seda toetatakse hea meelega. **Tegevustoetuste (nt galeriide) osas üritatakse hoida konservatiivset joont**, kuna nende osas tekib ootus, et KULKA jääb neid pikemaks perioodiks rahastama. Samas paneb see sel moel suure osa eelarvest juba ettevaatavalt „lukku“ ja nii jääb taas vähem raha üksikprojektide toetamiseks.

Kaalutlused, millele tuginedes ei anta toetust:

- **Tehnilised küsimused** – taotlusest puuduvad osad, dokumendid jne.
- Kui **taotlus ei ole piisavalt põhjalik** – s.t taotleja või projekti taust ja vajadus on lahti selgitamata.
- Kui **eelarve on väga suur** – taotlust üritatakse toetada vähemalt 70-75% ulatuses. Kui seda ei ole võimalik teha, siis eeldatakse, et projekti eesmärged ei ole võimalik kvaliteetselt saavutada ning toetust pigem ei anta.
- **Sisuline hinnang**, s.t projekt ei tundu olevat hea piisavalt hea, väärtuslik.
- Kui tegemist **ei ole professionaalse kunstniku/kunstiga**.
- Kui projekt/ galerii teenib piisavalt **müügitulu**.

Intervjueeritava hinnangul on **erinevad komisjoni koosseisud lähtunud läbi aastate võrdlemisi sarnastest prioriteetidest**. Eelmiste koosseisude esindajad olid natuke rohkem institutsionaliseerunud (s.t valdkonna suurematest organisatsioonidest). See ei tähenda samas tema hinnangul, et toetusraha oleks olnud võimalik rohkem suunata samadele asutustele, kuna see paistaks kohe silma ja tekitaks valdkonnas avalikku pahameelt. Seega pigem on võrdset kohtlemist seda enam sel juhul jälgitud.

5.1.3. NÄITEKUNST

Näitekunsti sihtkapitali esimene rahastamiskord, mis analüüsi hõlmati, pärineb aastast 2014.a. ja võrreldes täna kehtiva korraga on **selle rahastamise prioriteetides vähe sisulisi muutusi toimunud**. 2015.a. täpsustati mitmete juba kirjas olevate toetustegevuste/prioriteetide sõnastust. Sisulise täiendusena lisandus, et toetust antakse Eesti **teatri tutvustamisega seotud kirjastustegevusele, etenduskunsti edendavatele projektidele ning teatrikunsti jäädvustamisele ja säilitamisele** suunatud tegevustele. Ka 2018.a. tehti rahastamiskorras täiendusi, kuid need puudutasid peaaesjalikult sihtkapitali tegevuse eesmärgi määratlust, toetuse taotlemise ja andmisega seonduvaid tehnilisi nõudeid, piirmäärasid, rahastamisliikide määratlust jne. Sisuliselt rahastamisprioriteetides praktiliselt midagi ei muutunud.

Tuginedes intervjuule näitekunsti sihtkapitali esindajaga on võimalik välja tuua teatav **rahastamisprioriteetide hierarhia** (m.h tulenevalt rahastamise osakaalust), mis on järgmine:

- **Erialaliitude** rahastamine (kes võtavad täna suure osa eelarvest, samas eesmärk on anda nende rahastamine ministereeriumile, kuivõrd tegemist jätkutegevusega);
- **Uuslavastuste** toetamine (kaalutlusel, kas tegemist on huvitava koosseisuga, kas on relevantne materjal, kas on turutõrge);
- **Loovisikute** toetamine institutsioonide asemel (et toetusraha läheks otse sellele, kes seda loomingu jaoks vajab).

KULKA osakaal võrreldes riigi rahastusega hindab intervjuueeritud ekspert näitekunsti valdkonnas pigem väikseks – KULKA roll on rahastada ennekõike väiketeatraid, kel on 1-2 palgalist töötajat ja kes tegutsevad pigem projektipõhiselt, samas kui riik rahastab suuri püsivate ruumide ning töötajaskonnaga teatraid.

Lisaks ilmnesid asjaolud, mille puhul näitekunsti sihtkapitalis üldjuhul keeldutakse toetuse andmisest või vähendatakse seda. Seda tehakse näiteks järgmistel juhtudel:

- Kui tegemist on **festivaliga, mis saab toetust vastavat Kultuuriministeeriumi programmist**;
- Kui tegemist on suure teatriga ning taotluse eesmärk on toetada selle **põhitegevust**;
- Tegemist on taotlusega, mille **puudub sisuline põhjendus**, miks projekt ise ja toetus vajalik on;
- Kui projekt on **tulutoov**, millest tulenevalt ei ole KULKA toetus vajalik;
- Kui keeldumise tingib **vastav eksperthinnang** (nt meeskonna valik, teostus, kohavalik jne, mis selgitavad „miks see materjal, siin ja praegu“);
- Kui toetust küsitakse **tööjõukuludele** (tegevustoetuste puhul).

5.1.4. SPORT

Ka kehakultuuri ja spordi sihtkapitali rahastamise korda on teistega võrreldes üsna palju muudetud. Esimene analüüsi jaoks kasutatav versioon pärineb 2011.a. algusest ning esimesed sisulised muudatused tehti selles samal aastal. Muudatustega täiendati näiteks, et toetust võib saada alaliitude poolt esitatud **aastaprojektide**, samuti **rahvusvahelistel spordialastel koolitustel**, välisriigi õpingutes ning kraadiõppes osalemiseks.

Järgmised rahastamiskorra versioonid pärinevad aastast 2013 ja 2014, kuid nendega toetusprioriteetides praktiliselt midagi ei muutunud. 2015.a kehtestatud versioonis olid mõnevõrra sisulisemad muudatused. Näiteks täpsustati, et spordi kõrval kuulub sihtkapitali ülesannete hulka ka **liikumisharrastuse edendamine** ja sellega seotud projektide ning tegevuste toetamine. Sellega viidi „liikumisharrastus“ kui termin otseselt toetuse andmise prioriteetide sõnastusse. Lisaks laiendati toetatavat valdkonda veelgi ning eraldi toodi välja **spordimeditsiinialaste** info-, õppe- ja juhendmaterjalide väljaandmise, koolitusürituste korraldamise ja neil osalemise toetamine. Sarnaselt teiste sihtkapitalide rahastamise kordadele, täpsustati ka spordi sihtkapitali 2015.a rahastamiskorra muudatustega **sihtkapitali tegevuse eesmärgi ja fookust**, määratleti selgemalt **rahastamisliigid** (s.h loodi juurde erinevat tüüpi preemiaid, stipendiume ja toetusi), nendega seonduvad tehnilised nõuded jne.

Viimase, 2018.a tehtud muudatusega muudeti ka rahastamisprioriteetide sõnastust, kuid mitte märkimisväärselt. Näiteks kaotati toetatavate tegevuste sõnastusest ära viide spordiorganisatsioonide aastaprojektide toetamisele, samuti sellele, et toetatakse tunnustatud liikumisharrastuse- ja sporditegelasi. Samas jäid **rahastamisliikidena** erinevad tunnustuspreemiad ja stipendiumid alles, samuti on 2018.a versioonis eraldi rahastamisliigina alles aastaprojektide toetamine. Sisulise poole pealt täiendati prioriteete veel sellega, et lisandus **sporditeaduse** edendamisega seotud tegevuste toetamine (õppe- ja juhendmaterjalide väljaandmine, koolitusürituste korraldamine ja nendel osamine). Lisaks täpsustati, et peale õpingute toetatakse ka **enesetäiendamist** välisriigis.

Ka intervjuueeritava hinnangul on spordi valdkonna rahastamise praktika vaadeldaval perioodil jäänud üldjoontes samaks – olemas on n.ö sisse töötatud põhimõtted, s.h **suulised kokkulepped**, millest juhindutakse. Näitena toodi **aastaprojektid**, mis on traditsiooniliselt mõeldud kindlate katusorganisatsioonide tegevustoetuseks ning mõnede suuremate korduvate rahvaspordiürituste korraldamiseks. Ka eraldatavate toetuste suurusjärgud on aastast aastasse suhteliselt kindlad olnud¹⁰.

Intervjuule tuginedes saab välja tuua veel järgmised asjaolud, millele taotluste sisulisel hindamisel tuginetakse. **Näiteks võetakse arvesse, milline on:**

- Spordiala **prioriteetsus** (nt olümpiaalad vs mitteolümpia alad, kus eelistatud on tavaliselt olümpiaalad);
- Spordiala **mõju** (eelistatud on suurema mõjuga projektid ja sündmused);
- Spordisündmuse **kandepind** ja haare (s.t kui suure sihtrühmani jõuab, kus eelistatud on laiema haardega üritused);
- **Projekti majanduslik** tasuvus (kui projekt või sündmus on majanduslikult toimetulev, siis toetust pigem ei anta. Samas ei ole omatulu teenimine automaatselt toetust välistav, pigem on selle osas vaja olla taotluses läbipaistev ja aus);
- **Projekti järjepidevus** (eelistatakse organisatsioone ja sündmusi, mis on juba olemas ning ennast tõestanud);
- **Ajalugu**, mis seostub suuresti ka projektimeeskonna ja/või organisatsiooni **usaldusväarsusega** (sageli on olulisemad tegijad hindajatele teada, uusi taotlejaid vaadatakse sageli seetõttu põhjalikumalt);

¹⁰ Aastaprojektide praktika sai alguse majanduslanguse ajal ajutise lahendusena aga on täna kinnistunud praktika.

- Konkreetne **väljund** (nt võistlus vm üritus. Eelistatud on projektid, kus taoline väljund on olemas);
- Potentsiaal **teadmiste kasvatamiseks ja vahetuseks**, s.h teadmiste sissetoomiseks Eestisse välismaalt (näiteks peetakse oluliseks välisesinejate, õpetajate, treenerite Eestisse toomist);
- **Sündmuste ja ürituste ajastatus**, s.t jooksvalt vaadatakse, kuidas mingid sündmused näiteks kumuleerivad, kas projekti peaks edasi lükkama järgmisse jaotusse jne.

On olemas ka konkreetsed sündmused või projektid, mille osas on hindajad seisukohal, et neid toetama ei peaks, ilma et need otseselt kajastuks kuskil toetusprioriteetides. Nii näiteks **ei toetata treeninglaagreid**, kuna eriti noorte puhul peaks see olema kaetud teistest vahenditest (KOV toetuse ja omaosaluse abil). Samuti **ei toetata omavahelist teadmiste jagamist**, mille puhul kehtib eeldus, et seda peaks olema võimalik teha ka ilma KULKA toetuseta. Ka kitsaid **niššiüritusi** ei toetata, nt kus jäädakse tippspordi ja harrastusspordi vahepeale, nt politseisport.

Teisalt, nii täpselt kirja panna rahastamisprioriteete on intervjueeritava hinnangul raske, kuna need ei pruugi alati kehtida ja sellisel kujul oleks tegemist liiga jäiga raamiga. Peaasjalikult soovitakse seetõttu tugineda siiski hindamiskomisjoni ekspertide hinnangule. Mõnevõrra keerulisemaks hinnati **päris uute projektide hindamist**, kus sageli puudub informatsioon, kui **usaldusväärne** on taotleja. Samas uusi taotlejaid ei ole intervjueeritava hinnangul nii palju, et nende taotluste hindamine liialt koormavaks oleks siiani muutunud.

Kokkuvõttes võib näha, et sihtkapitalide rahastamisprioriteetides on (sisulised) muudatused toimunud üsna erineva tempoga. Mingeid drastilisi muudatusi toimunud ei ole – pigem on need toimunud järkjärguliselt. Rohkem täiendusi on tehtud rahvakultuuri sihtkapitali rahastamiskorras, vähem näitekunstis. Ühise joonena täpsustati 2015.a enamikus rahastamiskordades sihtkapitali tegevuse eesmärki ja rahastatava valdkonna määratlust. Samuti täpsustati erinevaid rahastamisliike, toetuse taotlemise tingimusi ja nõudeid (s.h piirmäärad, tähtajad jne). Ühisosana (nagu ka eelnevalt välja toodud) rahastavad kõik sihtkapitalid oma valdkonna olulisemaid sündmusi ja projekte, enesetäiendamist, valdkonna olulisemate (esindus)organisatsioonide ja loomeisikute tegevust (s.h läbi erinevate toetuste, stipendiumite ja tunnustuspreemiate). Ka eksperdid, kellega intervjuu läbi sai viidud tunnetasid, et **rahastamisprioriteetid märkimisväärselt aja jooksul muutunud ei olnud. Märgitakse, et täna kirja pandud suunised ja prioriteetid jätavad piisavalt vabadust hindajatele lähtuda ka enda subjektiivsest eksperthinnangust ning eelistustest, mis muudab iga komisjoni oma otsustes omanäoliseks.** See on omakorda aga suuresti seotud sellega, millised isikud hindajatena sihtkapitali nõukogus on esindatud. Intervjueeritud **hindasid üldiselt kõrgelt hindamiskomisjonide esinduslikkust** ning rõhutatult mainiti, et see koosneb laia haardega, erinevate valdkondade ekspertidest. Erandiks on siinkohal näiteks Tartu MEG, mille puhul ilmnas, et kõik alateemad täna neil ekspertgrupis/hindamiskomisjonis kaetud ei ole (rohkem on spordi/kehakultuuri eksperte, puudu aga helikunsti ekspert). Siinkohal on ka intervjueeritava hinnangul oluline jälgida, et kõik rahastatavad valdkonnad oleksid kaetud, kuna vastava valdkonna inimese puudumisel ja tausta teadmata on taotlust raske hinnata.

Formaalsed rahastamisprioriteetid, mis tulenevad rahastamiskordadest, on täna seega sõnastatud piisavalt üldiselt jättes ruumi leppida jooksvalt teemade ja projektide prioriteetsuses

hindamiskspertide vahel kokku. Eksperdid tajusid seda pigem positiivsena ja mingeid sisulisemaid kriteeriume otsustamiseks vajalikuks ei peetud. Seda nähti pigem paindliku süsteemina, mis võimaldab hästi reageerida valdkonnas toimuvale ning kardeti, et täiendavate sisuliste prioriteetide või kriteeriumite lisamine muudaks otsustusprotsessi liiga jäigaks ning bürookraatlikuks.

Teisalt suurendaks toetuse andmise kriteeriumite täpsustamine taotlejate jaoks otsustusprotsessi läbipaistvust ning selgust, millal ja millist tüüpi projekte/tegevusi eelistatakse, s.h kas on mõistlik panustada aega jm ressursse taotluse kirjutamisse või mitte. Prioriteetide üldisus on ka asjaolu, mis ei võimalda täna anda taotlejatele sisulist tagasisidet, miks pingereas piisavalt kõrgele ei jõutud ja toetust ei saadud. Taas ilmnes intervjuudest, et see on osaliselt ka taotluslik – põhjalikumad vastused tekitavad rohkem võimalusi otsust vaidlustada. **Kuigi ilmnes, et kirjalikud vastused hoitakse võimalikult lakoonilisena,** siis mainiti intervjuudes mitmel juhul, et toetuse andmisest keeldumisel **ollakse alati valmis suuliselt rohkem põhjendama, miks ei toetust ei antud.**

Ühe erisusena sihtkapitalide võrdluses tuleb välja, et kui spordi ja rahvakultuuri sihtkapitalide eesmärk on m.h **harrastustegevuse edendamine,** siis kunsti ja näitekunsti sihtkapitalid keskenduvad pigem **kutseliste loovisikute, professionaalide ja institutsioonide toetamisele.** See on üks tegur, mis mõjutab sihtkapitali töömahtu – nagu eespool näha, siis kõige suurem taotluste ja sõlmitud lepingute koguarv ongi rahvakultuuri sihtkapitalil. Ka intervjuust ilmnesid mitmed probleemkohad, mis puudutavad rahvakultuuri sihtkapitali suuremat töömahtu. Eesti Kultuurkapitaliseadus näeb ette, et iga sihtkapitali nõukogu koosneb seitsmest liikmest, sõltumata valdkonna suuruselt ja sellega seotud töömahust. **See on üks aspekt, kus tasub kaaluda seaduse muutmist ja hindamist, kas mõnes sihtkapitalis oleks tulenevalt suuremast töömahust vaja suurendada nõukogu liikmete arvu.** Intervjuud tõid välja ka vajaduse vaadata üle näiteks rahvakultuuri ja kujutava kunsti sihtkapitalide rahastatava valdkonna piirid.

5.2. JÄRVA JA TARTU MEG-i RAHASTAMISPRIORITEEDID

Järva MEG-i rahastamisprioriteedid on võrdlemisi laialt määratletud. Peamiste **toetatavate valdkondadena** on välja toodud **(rahva)kultuur** ja **sport.** Nagu eespool nägime on need ka valdkonnad, mis on kokkuvõttes kõige rohkem rahastust saanud (vt ptk 1.6 ja 1.7). Rahastamiskorrast tulenev **olulisim kriteerium on seejuures, et sündmuse, projekti või ettevõtmise korraldajate/teostajate seotud Järvamaa kultuuriruumiga** – kas see, et **toetuse saajad oleksid pärit Järvamaalt** või et **sündmus/projekt ise oleks seotud Järvamaaga.**

Intervjuust selgub, et **eelistatud on ennekõike need taotlused, kus taotlejad/ korraldajad on ise pärit maakonnast.** Samuti tuli esile, et väga palju toetusetaotlusi esitatakse rahvariie tegemiseks. Kuivõrd see on väga kallis, siis kehtib MEG-is (2-3 viimast aastat) põhimõte, et üle 15% jaotuse eelarvest rahvariie jaoks ei anta. Üritatakse tagada, et kollektiivid, kes esindavad maakonda ja kes on staažikamad, omaksid korralikke rahvarõivaid.

Intervjuust nähtub veel, et võimalusel **eelistatakse noorte tegevusi,** nt laagreid, tunnustuspreemiate andmist spordi ja muusika valdkonnas. Need on ka võrdlemisi kindlad püsitaotlejad, kes ei küsi toetust sageli, küll aga regulaarselt (näiteks kord aastas).

Lisaks eelnevale toetab Järva MEG mitteperioodiliste trükiste väljaandmist, heli-, video- ja veebisalvestiste väljaandmist, lavastuste ja etenduste lavale toomist, õpinguid, näitustegevust, rahvariie te soetamist ja valmistamist. Jäetakse võimalus toetada ka muid projekte. Üldpõhimõttena jälgitakse aga veel ka seda, et trükis või salvestis (või ka üritus) **ei oleks majanduslikult tulutoov** – need Järva MEG välistab või rahastab väiksemas osas. Eelarve peaks aga intervjueeritava hinnangul selles osas olema läbipaistev ning teenitav omatulu igal juhul välja toodud. Intervjueeritava hinnangul eelistatakse samuti neid projekte, mis on **mõjukamad, laiemas osavõtjate või kasusaajate hulgaga**.

Tartu MEG-i rahastamisprioriteedid on Järva MEG-iga võrdlemisi sarnased. Kas siin on toetatavate valdkondade määratlus üsna lai. **Rahastatavate valdkondadena on välja toodud spordi- ja kultuurisündmuste korraldamise toetamine** (ja nagu eespool nähtus, siis on need ka **enim toetust saanud valdkonnad Tartu MEG-is**). Tartu MEG-i intervjueeritav tõi m.h esile, et praeguses ekspertgrupis ei ole kõik valdkonnad ekspertidega kaetud – nii on selles rohkem spordi/ kehakultuuri ja puudu helikunsti ekspert. Kui vaadata toetust saanud taotluste andmeid, siis näeme, et lepingute suhe taotlustesse on nii spordis ka rahvakultuuris vaadeldaval perioodil natuke muutunud - rahvakultuuri valdkonnas on lepingute suhe taotlustesse veidi vähenenud (76%-lt 70%-le), spordis veidi suurenenud (73%-lt 77%-le). Kui vaadata kolme viimast aastat, siis on rahvakultuuri rahastamine jäänud samale tasemele (70%), spordi valdkonna rahastamine veidi tõusnud (72%-lt 77%-le).

Tartu MEG-i rahastamiskorras on toetatavate valdkondadena välja toodud veel ka seltsitegevus, kunstnike näitustegevus, rahvariie te soetamine, mitteperioodiliste trükiste väljaandmine, erinevatest konkurssidest, festivalidest ja võistlustest osavõtmine. Nii rahastamiskorda vaadates kui ka intervjuust ilmnas, et **eelistada soovitakse maapiirkondades toimuvaid projekte**, kuivõrd linn ja linnaümbrus sageli domineerib (projektkirjutamise oskuste ja ürituste-projektide korraldamise mõttes). Samuti neid, kus **kaasfinantseerijana või muul moel toetajana on taotluses kirjas kohalik omavalitsus**. Samas, kui KOV toetajana välja toodud ei ole, siis uuritakse võimalusel tausta, s.t mis põhjusel KOV ei toeta. Rahastamiskorrast tulenevalt on **eelistatud ka noortele suunatud tegevused**.

Tulenevalt toetatava valdkonna laiahaardelisusest ja Tartu maakonna suuruse ning sealse kultuurilise, kogukondliku elu aktiivsuse tõttu on taotlusi Tartu MEG-is võrreldes teiste MEG-idega palju. See seab hindamiskomisjoni eksperdid töömahu mõttes surve alla ja kõikidele tehnilistele nõuetele vastavate taotlustele üritatakse toetust siiski anda. See muudab omakorda keskmise toetussumma oluliselt väiksemaks taotletust ning intervjueeritava sõnul on juhuseid, kus toetussumma ei võimalda kanda projektiga seotud kulusid, mistõttu toetuse saaja toetusest hoopis loobub. Nagu eespool (vt ptk 1.4 ja 1.5) nägime, siis nii taotletud kui ka eraldatud toetussummad on Tartu MEG-is vaadeldaval perioodil veidi (aga stabiilselt) siiski tõusnud. Lisaks põhjustab üsna palju ebaselgust MEG-i jaoks olukord, kus **toetusteks antava eelarve kujunemise alused pole päris selged ja toetusteks antav summa tehakse teatavaks alles vahetult enne konkreetse jaotusega seotud taotluste hindamist**.

„Meil on projektid juba esitatud...võime neid lugeda-vaadata, aga me ei saa otsustada sest me ei tea summat, mis meil jaotamiseks on“.

5.3. RAHASTAMISPRIORITEETIDE SEOSSED VALDKONDLIKE STRATEEGILISTE EESMÄRKIDEGA

Üks analüüsi eesmärkidest oli vaadelda KULKA sihtkapitalide rahastamisprioriteetide seoseid **strateegilistes dokumentides tooduga**. Töö käigus vaadeldavate sihtkapitalide puhul tuleneb valdkondade strateegiline raamistik ja eesmärgid peamiselt **kahest olulisemast strateegilisest dokumendist**:

- Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020 ja
- Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030.

Kultuuripoliitika põhialuste dokument koondab endas kultuuripoliitika üldpõhimõtteid ja erinevate kultuurivaldkondade (v.a sport) spetsiifilisi eesmärke. Nii katab dokument ka kõik vaatluse all olevad KULKA valdkondlikud sihtasutused. Spordipoliitika põhialused on eraldiseisev dokument, mis käsitleb tervikuna selle valdkonna arendamisega seonduvat.

Nagu eelnevast juba nähtus, rahastavad kõik vaatluse all olevad sihtkapitalid täna üldjoontes sarnaseid tegevusi:

- Sündmuste ja ürituste korraldamist ning neil osalemist (s.h kindlate suurürituste),
- Valdonna olulisemate esindusorganisatsioonide tegevust,
- Professionaalset enesetäiendamist ja õpinguid,
- Oma valdkonnas teatud publikatsioonide koostamist ja väljaandmist,
- Valdkondliku rahvusvahelise ekspertiisi, erialaspetsialistide ja *know-how* toomist Eestisse,
- Valdonna silmapaistvate isikute personaalset tunnustamist ja toetamist.

Seega, kui vaadata sihtkapitalide rahastamiskordadest tulenevaid tegevusi ja eesmärke, mida toetatakse, siis võib näha, et **formaalselt, dokumentide tasandil lähevad prioriteetid üldjoontes kokku Kultuuripoliitika põhialustes tooduga**. Viimane rõhutab m.h nii kultuuritöötajate ja kultuurierialade üliõpilaste enesetäiendamise ja õppimise toetamise (III, p 11), kultuurivaldkonnas uuringute ja teadustöö teostamise (III, p 5), erialaste tähelepanuväärsete kultuuritegelaste mälestuste jäädvustamise (III, p 19), kultuuri rahvusvahelistumise (III, p 13) olulisust. Seega **kaudselt on strateegilised arengusuunad ja prioriteetid KULKA toetuspõhimõtetenähtena rahastamiskordades olemas**.

Igal sihtkapitalil on samas oma valdkonna-spetsiifilised tegevused ja prioriteetid, millele toetuste andmisel keskendutakse (nt harrastus- vs professionaalne tegevus). Nagu eelnevast nägime, on ka sihtkapitalide rahastamiskorrad võrdlemisi üldised, mille üks eesmärk on otsustusprotsessi mitte liialt üle reguleerida ning jätta taotlusi hindavatele ekspertidele prioriteetide seadmisel paindlikkust. See tähendab, et **arengudokumentidest tulenevaid spetsiifilisi valdkondlike eesmärke adresseerivad rahastamiskorrad pigem vähe**.

Sarnaselt sihtkapitalide rahastamise kordades toodud prioriteetidele, on ka Kultuuripoliitika põhialuste dokumendi eriosa, mis keskendub erinevates kultuurivaldkondades arengueesmärkide sätestamisele, võrdlemisi üldine. Sisulises mõttes see seega väga palju juurde ei anna, mis võimaldaks hinnata KULKA rahastamise seotust dokumendis toodud eesmärkidega. **Näiteks tuuakse etendus kunstide puhul arengueesmärkidena välja:**

- Kunstilise ja institutsioonilise **mitmekesisuse** säilitamise ja edendamise olulisus;
- Eesti ja maailmakultuuri **tasakaalu** säilitamine;
- Etendusasutuste, teatri- ja tantsuagentuuride ning etenduskunstimfestivalide **riigi rahastamise** vastutuse ning põhimõtete selgitamine, kus m.h on välja toodud KULKA roll projektipõhiste etendusasutuste ja üksikprojektide toetamisel.
- **Noortele** vaatajatele suunatud professionaalse etenduskunsti osatähtsust, s.h harrastus ja kooliteatrite tegevuse olulisus ning
- Etenduskunstialase **kõrghariduse** õppekavade arendamise vajadus.

Näitekunsti sihtkapitali rahastamiskorrast võib näha, et mõnevõrra on kaetud rahvusvahelistumise aspekt koos enesetäiendamise võimaluste edendamisega (nt KULKA toetab välisfestivalidel osalemist ja üliõpilaste välisõpinguid). Samuti ütleb rahastamiskord, et KULKA toetab loomingulisi projekte. Rahastamiskorrast ei leia aga otsest viidet, kas ja kuidas kavatakse tuua etenduskunstile lähemale noored, kuidas saavutatakse teatrimaastikul mitmekesisus jne¹¹. **Ühe tähelepanekuna paistab samas silma, et kui põhialuste dokument tähtsustab harrastusteatrite tegevust, siis KULKA on selle oma toetusvalikutest rahastamiskorras välistanud.**

Kujutava ja rakenduskunsti valdkonnas on Kultuuripoliitika põhialustes määratletud alltoodud arengueesmärgid:

- Kunstielu **rahvusvahelistumine**;
- Kunstiala professionaalide **mobiilsuse suurendamine**;
- Näituse asutuse **tegevuse** toetamine;
- Erialase õppe ja **täiendkoolituse toetamine**;
- Eestiga seotud kunstiteoste vahendamine, tutvustamine, populariseerimine jne;
- **Kunstiteru professionaalsuse edendamine**, kunstnike välismaale mineku toetamine;
- Avaliku ruumi rikastamine Eesti kunstiga.

Rahastamiskorda vaadates võib öelda, et seos kujutava kunsti sihtkapitali rahastamiskorra ja valdkonna strateegiliste eesmärkide vahel on veidi selgem kui etenduskunstis. Näiteks võib sellest välja lugeda vajaduse ja toe rahvusvahelistumise edendamiseks. Nii toob rahastamiskord välja, et toetatakse olulisi rahvusvahelisi kunstiprojekte. Samuti on rahastamiskorrast võimalik välja lugeda, et eesmärgiks on toetada professionaalide mobiilsust ja kunstigaleriide tegevust. Täna on puudu aspekt, mis tooks selgelt esile selle, kas ja kuidas toetab KULKA avaliku ruumi rikastamist.

Rahvakultuuri kui valdkonna strateegilised eesmärgid on vastavalt Kultuuripoliitika põhialuste dokumendile:

- Professionaalide **järeikasvu** loomine
- Valdkondlike **tugistruktuuride** ja olulisemaid **sündmuste** riiklik toetamine
- Vaimse **kultuuripärandi** kogumine ja säilitamine
- **Tantsu- ja laulupeoprotsessi** riiklik toetamine

¹¹ Oluline on pidada meeles, et kõikide eesmärkide saavutamiseks ei peagi KULKA seotud olema.

- **Innovatsiooni** soodustamine läbi pärimuskultuuri ja loomemajanduse seoste loomise, s.h kultuuriturismi edendamine.

Rahvakultuuri sihtkapitali rahastamiskord näeb ette, et toetatakse koolituste ja täiendõppe korraldamist, enesetäiendamist, õpinguid ning loometööle pühendumist, mis peaks aitama kaasa järelkasvu loomisele. Samuti öeldakse, et toetust antakse avalike kultuurisündmuste korraldamiseks ja toetatakse kultuurielu edendavaid sündmusi (mis läheb kokku valdkondlike olulisemate sündmuste riikliku toetamisega). Kultuuripärandi säilitamisele on suunatud valdkonna publikatsioonide väljaandmine ja loomeinimeste mälestuste jäädvustamine. Rahastamiskord ei räägi otseselt laulu- ja tantsupeoprotsessi toetamisest, aga mainib, et toetatakse avalike kultuurisündmuste korraldamist ja tipp-sündmustel osalemist (milleks laulu- ja tantsupidu võib kahtlemata pidada). Otsest seost ei leia täna innovatsiooni edendamise ja KULKA rahastamiskriteeriumite vahel.

Nagu eelnevalt mainitud tulenevad **spordi valdkonna arengueesmärgid** Spordipoliitika põhialustest, mis on oma olemuselt mõnevõrra detailsem. Peamised arengusuunad, mis nimetatud dokument välja toob, on:

- Eesti elanikkonna **liikumis- ja sportimisharjumuste parandamine** läbi eri vanuserühmadele sobivate tingimuste loomise, liikumisõpetuse edendamise koolides ja lasteaedades, inimeste liikumisalase teadlikkuse (s.h mõju tervisele) kasvatamise, laste ja noorte huvitegevus toetussüsteemi väljaarendamise ja sobiva avaliku ruumi planeeringu.
- Liikumise ja spordi kui organisatsiooniline tugevus **panustab majandusse** – seda m.h läbi spordiorganisatsioonide tugevdamise ning mitmekesisuse tagamise, vajaliku analüüsitegevuse, läbi hea koostöö teiste sektorite ja valdkondade vahel, spordiorganisatsioonide toetussüsteemi väljatöötamise, erinevate vanuserühmadega tegelemise ning valdkonna spetsialistide kompetentsuse tõstmise.
- Spordiga seotud positiivsete **väärtuste ja sidususe edendamise**, professionaalses spordis ja ühiskonnas laiemalt, s.h diskrimineerimise vältimine, sidususe edendamine jne.
- **Saavutusspordi edendamine** ja suurema rahvusvahelise tunnustuse saavutamine näiteks läbi spordiürituste professionaalse korraldamise, laste ja noorte spordi- ja treeningtegevuse arendamine, tiptasemel sportlaste ja spetsialistide motiveerimine, teadus- ja arendustegevuse, tippspordi rahastusmudeli ja õigusruumi arendamise.

Antud juhul on raske väita, et spordi sihtkapitali rahastamiskorrast tulenevad prioriteedid ei panustaks Spordipoliitika põhialuste eesmärkidesse. Samas ei saa täna ka väita, et see seos on seal selgelt olemas. Nagu korduvalt mainitud, on rahastamiskorrast tulenevad prioriteedid üsna üldised ja see, mil määral rahastatavad projektid aitavad kaasa elanikkonna liikumisharjumuste parandamise, teatud väärtuste ja põhimõtete edendamise vms. sõltub, millist konkreetset sündmust, projekti või uuringut otsustatakse rahastada. Täna ei ole rahastamiskorras aga kriteeriume, mis näitaks, milline on mehhanism, kuidas tehakse valik taotluste vahel, mis vastavad tehnilistele kriteeriumitele. Samuti **ei ütle rahastamiskord täna ka seda, et sündmuste ja projektide rahastamisel tuleks silmas pidada neid põhimõtteid, mis kirjas valdkondlikes arengudokumentides.**

Intervjueeritud spordi sihtkapitali eksperdi arvates on toetuse andmise otsuste tegemisel Spordipoliitika põhialustest siiski teatud määral juhitud. Lisaks jälgitakse ka seda, mida teeb ning

keda toetab riik. Teisalt, kuivõrd riik ei tee eelarveaasta jooksul rahastamisotsuseid, siis KULKA roll ongi suur just taoliste paindlikkust nõudvate tegevuste ja projektide elluviimisel.

Seega jääb seose loomine riigi strateegiliste eesmärkide ja projektide hindamise vahel konkreetse nõukogu(liikme) subjektiivseks vastutuseks. Enamik intervjueeritud eksperte tunnistasid, et valdkonna strateegilistest dokumentidest nad oma töös pigem ei lähtu ning **taotluste hindamise protsessis pole need kuigi olulised** – üldpõhimõtete tasandil on nad enam vähem neis tooduga kursis ja nõus, aga konkreetse tööinstrumendina jäävad need liiga üldsõnaliseks. Rõhutati, et **komisjoniliikmed on oma hindamisotsuse tegemisel vabad ja peamine on tugineda oma eksperthinnangule**, mitte niivõrd riigi/valdkonna visioonidokumentidele. Sama põhimõtte kehtis ka vaadeldavate MEG-ide puhul. Intervjuudest nähtus, et kehtib eeldus, et ekspertkomisjonis esindatud inimesed on teadlikud oma valdkonna strateegilistest dokumentides ja neis sisalduvatest eesmärkidest ning võtavad neid otsuse tegemisel arvesse kaudselt.

Täna aga ei ole **KULKA andmebaasis** sisalduva info alusel võimalik hinnata reaalsete rahastamisotsuste seost rahastamiskorrast või arengudokumentidest tulenevate rahastamisprioriteetidega, kuna rahastamise eesmärk on sisestatud vabatekstina või puudub täiesti. **See tähendab, et on võimalik analüüsida korraga väikest arvu otsuseid hinnates kõiki projekti/ toetuse taotlemise eesmärgikirjeldusi ükshaaval- samuti omakorda nende seost rahastamisprioriteetidega.** Antud töö raames otsuseid ja taotluste eesmärki ükshaaval analüüsima hakata ei olnud võimalik. Andmeanalüüsi lihtsustamiseks soovitame tulevikus luua andmebaasis eeldefineeritud kategooriad (mille täpne sisu tuleneb strateegilistest arengudokumentidest) ja mis võimaldab andmesisestajal seostada taotlus ühe või mitme strateegilise eesmärgiga. Lisaks tasub kaaluda ka toetuse taotluse vormi andmevälja lisamist, kus taotleja näitab projekti ühtivust valdkonna strateegiliste eesmärkidega.

Kokkuvõte

Käesolevas töös keskenduti KULKA **nelja sihtkapitali** (kehakultuur ja sport, rahvakultuur, kujutav ja rakenduskunst ning näitekunsti) ja **kahe MEG-i** (Tartu ja Järva) rahastamispraktika analüüsile.

Analüüsi tulemusena ilmnes, et perioodil 2011-2017 on KULKA vaatluse all olevate sihtkapitalide kaudu **taotletud toetusi kokku 146,4 mln EUR** ulatuses. Kõikide sihtkapitalide peale kokku on perioodi jooksul toetust saanud **59% taotlustest**.

Üldjoontes on sihtkapitalide lõikes **taotletavad toetussummad olnud sarnased** – rohkem eristub **spordi sihtkapital**, kust on nii iga-aastaselt kui ka terve perioodi peale taotletud oluliselt rohkem toetust.

Taotluste arv on vaadeldaval perioodil vähenenud. Sihtkapitalidest **kõige rohkem taotlusi esitatakse rahvakultuuri ja kõige vähem näitekunsti valdkonnas**. Rahvakultuuri sihtkapitali seisukohast on tegemist seejuures probleemiga, kuivõrd suure töömahu tõttu ei jõuta täna taotlustesse piisava põhjalikkusega süveneda, mõned alateemad on ekspertide poolt hindamiskomisjonis hästi katmata ning raha terve valdkonna toetamiseks ebaproportsionaalselt vähe. Rohkem taotlusi esitatakse (ja ka lepinguid sõlmitakse) just **aasta esimeses jaotuses**.

Kuivõrd taotluste arv on aastate 2011-2017 lõikes vähenenud, siis iseloomustab perioodi **tehtud otsuste** osas mõningane **langustrend**. Absoluutses mõttes on sihtkapitalide lõikes vaadeldaval perioodil kõige rohkem (positiivseid) otsuseid tehtud rahvakultuuri valdkonnas, kõige vähem näitekunsti. **Toetust saanud taotluste osakaal (suhtena taotlustesse) on samuti kõrgeim rahvakultuuri, madalaim aga spordi sihtkapitalis**. Aastate lõikes on **kõige suuremas ulatuses rahastatud kunsti ja näitekunsti valdkonna**, kõige väiksemas ulatuses spordi valdkonna taotlusi. Samas on **toetussummade suuruse** mõttes rahastatud **kõige rohkem jällegi kehakultuuri ja spordi valdkonda** (kus on ka taotletavad summad kõige suuremad).

Vaadeldavad MEG-id on taotluste ja rahastamise mahu poolest üsnagi erinevad - Järva MEG-ist on perioodi 2011-2017 peale **kokku taotletud 1,7 mln EUR**, Tartu MEG-is kaks korda rohkem - **3,4 mln EUR**. Mõlemast MEG-ist on **suurim osa taotlustest, positiivsetest otsustest ja toetussummadest olnud seotud rahvakultuuri ja spordi valdkonnaga** - Järva MEG-is on veidi rohkem rahvakultuuriga seotud rahastusotsuseid, Tartu MEG-is domineerib veidi enam spordi valdkond. Kokkuvõttes on suurem **tõenäosus** oma taotlusele **toetust saada** aga **Järva MEG-is** - kõikide valdkondade üleselt toetati Järvamaal taotlustest 52%, Tartumaal ligi kaks korda vähem (29%).

KULKA peamine eesmärk on toetada projektipõhiseid algatusi. See ühtib ka tänase rahastamispraktikaga, kus KULKA toetatud algatustest on valdav osa (89%) seotud just projektide rahastamisega. Lisaks üksikprojektidele on kõikides vaadeldud sihtkapitalides ja MEG-ides samas oma **püsitaotlejaskond**, kes toetub oma tegevuste korraldamisel ja elluviimisel vähemal või rohkemal määral KULKA toetustele. Kõik KULKA esindajad, keda töö käigus intervjueriti, hindasid KULKA rolli valdkonna olulisemate asutuste/tegijate toetamisel väga oluliseks. Samaväärseid rahastajaid sageli valdkonnas rohkem välja tuua ei osatud. Samas on sihtkapitalide vaatest probleemiks, kui KULKA-lt eeldatakse suurte valdkondlike asutuste põhitegevusega seotud kulude rahastamist (nt muuseumide tegevuse rahastamine kunsti ja rahvakultuuri sihtkapitalist). See võtab suure osa toetuste eelarvest, mis tähendab, et väiksemate projektipõhiste taotluste rahastamiseks jääb vähem vahendeid.

Siinkohal on **soovitatav hinnata, kas valdkondlike suuremate institutsioonide põhitegevusega seotud kulused oleks võimalik rahastada pigem riigieelarvest Kultuuriministeeriumi kaudu ning jätta KULKA vahendid pigem alt-üles projektide toetamiseks.** Maakondades on samuti võrdlemisi kindel ring toetuse taotlejad ja saajaid. Siin nähakse seda pigem aga positiivsena ning valdkonna aktiivsemaid-tugevamaid tegijaid üritatakse üldjuhul võimaluste piires ka rahastada.

Taotluste hindamise protsessi hindavad sihtkapitalide ja MEG-ide esindajad täna pigem läbipaistvaks. Hindajate puhul jälgitakse, et ei tekiks huvide konflikti ning et erinevad alavaldkonnad oleksid hindamisel tasakaalustatult esindatud. Hindamiskriteeriumid eelistatakse hoida pigem üldisemad ning tugineda hindamiskomisjonis esindatud ekspertide subjektiivsele hinnangule. **Täna on KULKA otsustusprotsessi legitiimsus seotud seega ennekõike komisjonide moodustamise põhimõtetega – sellega kuivõrd esinduslik ja tasakaalustatud on komisjoni koosseis olulisemate sihtrühmade ning alavaldkondade suhtes, samuti kui tugev on komisjoniliikmete ekspertsus. Sellest tulenevalt on soovituslik komisjoni moodustamise põhimõtted selgemalt sätestada ja jälgida, et (eriti MEG-ide puhul) kõik (ala)valdkonnad oleksid kaetud.**

Samas, kuna sihtkapitalide/ MEG-ide rahastamiskorrad on sõnastatud võrdlemisi üldiselt ja need ei sisalda täpseid hindamiskriteeriume, siis on täna võrdlemisi keeruline otsuse tegemisel ja toetuse andmisest keeldumiste põhjendamisel kasutada sisulisemaid selgitusi. Siin **soovitame kaaluda hindamiskriteeriumite mõningast täpsustamist ja keelduvate otsuste sisulisemat põhjendamist**, et otsustusprotsess põhineks ka taotleja vaatest läbipaistvatel ning objektiivsematel alustel.

Otsustusprotsessi puhul ilmnes mõningane selgusetus lisaks veel ka selle osas, kuidas ja millal peaks antama toetust KULKA nõukogu kaudu, s.t **milliste põhimõtete järgi toimib valdkondadevaheline/sihtkapitalide- ülene rahastus.** Lisaks nähti problemaatilisena (ennekõike MEG-ide vaatest), et **puudub arusaam, kuidas kujunevad jaotuste eelarved, samuti, millal konkreetses jaotuses kasutatav toetuste eelarve komisjoniliikmetele teatavaks tehakse.** Siinkohal võib soovitada KULKA nõukogule suunatavate taotluste menetlusprotsessi ülevaatamist ja täpsustamist, s.h selgemate põhimõtete loomist, kes millistel alustel nõukogult toetust peaks saama, millistel juhtudel taotlus nõukogule suunatakse jne. Samuti aitab jaotuste toetuste eelarvete kujunemise põhimõtete selgitamine taotluste hindajatele (s.h vajadusel nende põhimõtete ülevaatamine) ning jaotustes kasutada olevate eelarvete varasem teatavaks tegemine kaasa komisjoni töö paremale korraldamisele.

Nagu töö käigus selgus, on täna raske **võrrelda KULKA rahastust riigi/Kultuuriministeeriumi rahastamisega.** Põhjuseks on asjaolu, et andmed riigi kulutuste kohta on täna raskelt kättesaadavad ja töödeldavad – need on laiali erineva formaadiga üksikdokumentides, mistõttu puudub kindlus, et andmed valdkonna rahastamise kohta on täielikud. Lisaks ei ole Kultuuriministeeriumi kulutused seotud sarnase valdkondliku „sildiga“ nagu KULKA sihtkapitalide valdkondlik jaotus. Et taolist analüüsi tulevikus teha, **on soovitatav koondada kõik Kultuuriministeeriumi kulutused KULKA valdkondadega sarnastel alustel ühtsesse andmebaasi.** Et KULKA enda andmeid oleks paremini võimalik analüüsida ja mõtestada **soovitame vähendada vabalt täidetavate andmeväljade mahtu (rahastamisliigi, projekti eesmärgi, keeldumise põhjenduse jne osas) ning asendada need eeldefineeritud valikuvariantidega.**

Töö üheks eesmärgiks oli analüüsida ka senise rahastamispraktika ühtivust valdkondlike strateegiliste eesmärkidega. Sihtkapitalide rahastamisprioriteedid on (erinevatel perioodidel kehtinud rahastamiskordasid vaadates) muutunud pigem vähe. Üldjoontes ühtivad need valdkondade

strateegilistes dokumentides (Kultuuripoliitika põhialused 2020 ja Spordipoliitika põhialused 2030) tooduga. Samas on nende **täpset seost võrdlemisi raske hinnata, kuna dokumentides toodud eesmärgid ja prioriteedid on määratletud üldsõnaliselt ning arengudokumentidest tulenevaid spetsiifilisi valdkondlike eesmärgi adresseerivad rahastamiskorrad pigem vähe**. Lisaks eelnevale tuli töö käigus välja, et enamik sihtkapitalide/MEG-ide ekspertidest ei pea juhendumist valdkonna arengudokumentidest vajalikuks. Selle üheks põhjuseks on juba mainitud arengudokumentide eesmärkide üldsõnalisus ning selge omavahelise seose puudumine konkreetse sihtkapitali rahastamiskorraga. Teiseks põhjuseks on arvamus, et ekspert peabki oma otsuse tegemisel võimalikult vaba olema ning tuginema oma subjektiivsele hinnangule, mistõttu tuleks vältida protsessi liiga tehniliseks muutmist.

Üheks võimaluseks, kuidas seost strateegiliste prioriteetidega tulevikus paremini jälgida, on lisada vastav andmeväli taotlusvormi, s.t taotleja peab seostama kavandatava projekti konkreetse valdkonna strateegilise eesmärgiga. Seejärel on võimalik lisada strateegilist eesmärki kajastav tunnus (samuti eeldefineeritud valikuvариandina) KULKA taotluste ja otsuste andmebaasi.

Kasutatud kirjandus

- Eesti Kultuurkapitaliseadus, <https://www.riigiteataja.ee/akt/263188?leiaKehtiv> (11.07.2018)
- Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030, <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002> (11.07.2018)
- Järvamaa ekspertgrupi preemiate, stipendiumite ja toetuste määramise kord.
<http://kulka.ee/ekspertgrupid/jarvamaa/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-kord> (11.07.2018)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali preemiate, stipendiumite ja toetuste määramise kord.
<http://kulka.ee/sihtkapitalid/kehakultuur-ja-sport/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-maaramise-kord> (11.07.2018)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kehtiv kuni aprill 2011)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kinnitatud kehakultuuri ja spordi sihtkapitali koosoleku protokolliga nr 5/2011-S08, 7.aprill 2011)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kinnitatud kehakultuuri ja spordi sihtkapitali koosoleku protokolliga nr 2/2013-S08, 13.märtsil 2013)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kinnitatud kehakultuuri ja spordi sihtkapitali koosoleku protokolliga nr 7/2013-S08, 11.september 2013)
- Kehakultuuri ja spordi sihtkapitali preemiate, stipendiumite ja toetuste määramise kord (kehtiv alates 1.jaanuar 2015)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord.
<http://kulka.ee/sihtkapitalid/kujutav-ja-rakenduskunst/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-maaramise-kord> (11.07.2018)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord. (muudetud Eesti Kultuurkapitali nõukogu otsusega 26.09.2017)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kehtiv kuni september 2012)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (täiendatud 17.septembri 2012 koosoleku protokolliga nr 7/2012-S02)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (täiendatud 17.detsembri 2013 koosoleku protokolliga nr 13/2013-S02)
- Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (täiendatud 04.veebruari 2014 koosoleku protokolliga nr 1/2014-S02)
- Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020, <http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/kultuur2020.pdf> (11.07.2018)
- Kultuurkapitaliseadus, <https://www.riigiteataja.ee/akt/263188?leiaKehtiv> (12.07.2018)
- Matt, Jane et al. (2013). Ühenduste rahastamise juhendmaterjal, https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumendid/yhenduste_rahastamise_juhendmaterjal_parandatud.pdf (12.07.2018)
- Näitekunsti sihtkapitali preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord.
<http://kulka.ee/sihtkapitalid/naitekunst/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-maaramise-kord> (11.07.2018)

Näitekunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kinnitatud 31.07.2014 protokolliga nr 7/2014-S06)

Näitekunsti sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (kehtiv veebruar 2015 - märts 2018)

Rahvakultuuri sihtkapitali preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord.

<http://kulka.ee/sihtkapitalid/rahvakultuur/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-maaramise-kord>
(11.07.2018)

Rahvakultuuri sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (muudetud 06.05.2010 protokolliga nr 06/2010-S07)

Rahvakultuuri sihtkapitali stipendiumite jaotamise põhimõtted (muudetud 17.12.2013, kinnitatud rahvakultuuri sihtkapitali koosoleku protokolliga nr 11/2013-S07)

Rahvakultuuri sihtkapitali preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord (kehtib alates 01.jaanuar 2015)

Tartumaa ekspertgrupi preemiate, stipendiumide ja toetuste määramise kord.

<http://kulka.ee/ekspertgrupid/tartumaa/preemiate-stipendiumide-ja-toetuste-kord> (11.07.2018)

LISA

LISA 1. INTERVJUEERITAVATE NIMEKIRI

Nr	Intervjueeritav	Sihtkapital/ maakondlik ekspertgrupp
1	Aet Maatee	Rahvakultuuri sihtkapital
2	Lembit Toru	Tartu MEG
3	Aivo Normak	Kehakultuuri ja spordi sihtkapital
4	Anu Allas	Kujutava ja rakendus kunsti sihtkapital
5	Ott Karulin	Näitekunsti sihtkapital
6	Kaarel Aluoja	Järva MEG

